00043972

NOT TO BE ISSUED
OUT OF THE LIBRARY.

THE
ASIATIC SOCIETY OF BOMBAY
TOWN HALL, BOMBAY-1.

Digitized with financial assistance from
Hermès India
a project facilitated by the Rotary Club of Bombay

on 10 August, 2018

इसप कवि कृत
नीतिकथा

GOOJRATEE

TRANSLATION OF

ESOP'S FABLES.

ईसपनीति कथाओ

बापूशास्त्रीपंड्या रायकवाळ

एओये

मराठी उपरथी गुजराती भाषामां करीयो

मुंबाईनी शिक्षामंडळीना छापखानामां छापीयो

सन ईसवी

१८२८

संवंत्

१८८४

शक शालिवाहन

१७५०

00043972

अनुक्रमणिका

वात	अ	पृष्ट *
८ अरण्य अनें लाकडां कापनारो	८	60
इ		
१२५ इंद्र अनें गणपति	- -	२१२ 149
१३८ इंद्र अनें गधेडो	- - -	२३६ 200
उ		
८३ उंदरसाथे सिंहनुं लग्न	- -	१२८ 58
१४१ उंदर अनें सापनो सगपो	-	२४२ 67
१५१ उंदरनो सभा	- - - -	२६१ 242
ए		
१२७ एक आंखे कांणुं हरण	- -	२१५ 169
१७६ एक खालो घोडो अनें खादेलो गधेडो.	- - - - -	३०५ 277

* This column refers to the corresponding Fable in Croxall's Esop, London 20th Edition.

क

३५ कडकडता पथडानो – – – ४३ 136
५५ कणबी अने शाहाहुन – – – ७२ 261
१४८ कणबी अने तेना छोकरा – २५५ 235
१७४ कणबी अने अदृष्ट – – ३०२ 309
२६ कबुतर अने कुकडां – – – १८ 109
१०६ करडकणो कुतरो – – – १७१ 81
१७ कस्तूरीयो मृग – – – – २० 111
८६ कागडो जेले मोरनां पीछां
शरीरमां खोणां हतां – १३५ 7
१३२ कागडो अने खबुतर – – २२४ 173
१७० कागडो अने साप – – – २९५ 325
१७३ कागडो अने भाडरूं – – ३०१ 308
१०१ कान्बो अने गरुडपक्षी – – १६१ 71
१८१ काठुं माणस – – – – ३१० 292
६६ कांटाखानारा उटनो – – ८१ 276
कीडीयो

३९ कीडीयो अनें तीड - - - ४८ 205
७९ कीडी अनें माख - - - १२१ 48
९४ कुकडी अनें चकली - - १४९ 300
१९५ कुकडो अनें शियाळ - - - २८८ 317
१७५ कुकडु अनें शियाळ - - - ३०३ 323
९२ कुकडो अनें रत्न - - - १४९ 1
१४७ कुकडो अनें शियाळ - - २५२ 215
१ कुतरो अनें तेनुं प्रतिबिंब - - १ 8
४४ कुतरो अनें गाडरूं - - - ५७ 220
७९ कुतरो अनें दीपडु - - - ११३ 35
१३८ कृतघ्न कुतरो जेणे गाडरां खधां २३४ 180
१३९ कोयला वेचनारो अनें धोबी - २३० 133

ख

१२३ खचरनी - - - - - २०९ 158
४८ खबूतर अनें कोडी - - - ९२ 220

ग

११७ गधेडो अनें सिंह एमनो पारथ २११ 137
१४३ गधेडो सिंह अनें कुकडुं – २४५ 207
१४५ गधेडो अनें कुतरो – – – २४८ 210
५० गरुड अनें कागडो – – – ६४ 227
७९ गरुड पक्षीणो अनें शियाळ – १०१ 23
१२० गरुड पक्षीणो, वलाडो, अनें भुंडणो २०० 139
१३७ गवइ सारंगीवाळो – – २३२ 183
७७ गाडरुं जेनें बकरीये पाच्युं हतुं ११६ 37
६ गामडीयो अनें साप – – – ६ 45
१४० गामडीयो उंदर अनें सेहेरी उंदर २३७ 63
८५ गोवाळीयो अनें खंडेराव – १५० 304

घ

८० घरडो कुतरो – – – – १३५ 61
१५३ घरडो सिंह – – – – २६५ 246

घासनो गंजीउपरनो कुतरो – ५५ 219

घुड अनें तोड – – – – २१३ 167

घोडो अनें सावर – – – १० 62

घोडो अनें गधेडो – – – ६७ 233

घोडो अनें सिंह – – – २५७ 237

च

चकली अनें ससलो – – २२६ 176

चकली अनें बिजां पक्षी – – २७४ 266

चाकर अनें अणसमजु – – २८३ 287

चिबो अनें शियाळ – – – १७५ 105

चोर अनें छोकरो – – – ३४ 186

चोर अनें कुतरो – – – ३५ 182

चोर अनें कुकडो – – – २८१ 298

छ

छोकरो अनें मा – – – ५० 201

ज

११५ जवान पुरुष अनें ग्रीष्म पक्षी १८६ 12
१५६ जवान पुरुष अनें बलाडी – २७६ 27
१६४ जवान छोकरो अनें सिंहनुं चित्र २८६ 315

ट

१०३ टाल पडेलो भिखेदार – – १६५ 85

ड

३६ डाहायो सिंह – – – – ४४ 194
११८ डाहायो गधेडो – – – १६६ 128
११२ डोसो अनें मृत्यु – – – १८३ 117
१५४ डोसो अनें तेनां छोकरां – – २६६ 247
१५५ डोशी अनें तेनो लुंडीयो – – २६६ 249

द

३७ दीपडुं अनें मांदी गधेडी – – ४६ 203
३८ दीपडुं अनें वकरीनुं बच्चु – – ४६ 190

९२ दीपडां अनें गाडरां – – ८४ 272
८८ दीपडुं अनें बगलुं – – – १३९ 12
९३ दीपडुं अनें बकरुं न्हानुं – – १४७ 3
१२९ दीपडुं शियाळ अनें वांदरो – २२० 198
७४ देडका अनें बे बळद – – १०७ 27
८५ देडकां अनें शियाळ – – १३३ 79
९७ देडकांये राजा करवानें
विष्णुनी प्रार्थना करी – – १५४ 5
१६६ देडकुं अनें उंदर – – – २९० 284
१४ देव अनें गाडीवान् – – – १६ 100
१३१ देवशर्मा पंडीत – – – – २२३ 172
३२ दैव अनें डोकरो – – – ४० 156

न

१३० नदीनो मत्स्य अनें समुद्रनो मत्स्य २२१ 170
१६७ नोळवो अनें माणस – – २९१ 285

प

७ पर्वत वाहातीवखत दुःखी थायछे ७ 47
७५ पराळ मानुं सावर - - २०८ 33
२४६ पशु, पक्षी, अनें सरीसृप - २५० 112
२३ पारधी अनें पक्षी - - - २८ 147
४८ पारधी अनें पक्षी - - ६३ 250
५४ पारधी अनें कबूतर - - ७१ 258
२८८ पारधी अनें चकली - - ३२२ 166
२४२ पेट अनें बिजा अवयव - - २४३ 68
२५७ पोपट अनें पांजरुं - - २७२ 256

ब

४५ बकरानुं बच्चुं अनें चितरो - - ५८ 193
६० बकरी अनें कुतरी - - - ३७ 176
२१ बलाडो अनें उंदर - - - २१ 152
४२ बलाडो अनें कुकडुं - - ५३ 217

१०४ बगलो अनें शियाळ – – १७६ 107
१६२ बलाडो जेनें जमवा
बोलाव्यो हतो – – – २८२ 202
२ बळद अनें देडकुं – – – २ 29
२० बळद अनें बकरो – – – २४ 146
११० बाज अनें बुलबुल – – – १७८ 113
१११ बांडो शियाळ – – – १८० 115
१३४ बृहस्पती अनें मुर्ति कर्नारो – २२७ 206
२७ बे कर्चला – – – – ३३ 135
६६ बे कुतरियोनी – – – ६७ 18
८८ बे कुकडा – – – – १५६ 305
८६ बे टग अनें भाजी वेचनारो – १४० 307
१६ बे देडका – – – – २२ 136
७३ बे वायडियोना धणीनो – १०५ 31
६३ बे वटे मार्ग – – – ८६ 293
१०५ बे वटे मार्ग अनें रींछ – – १६६ 83

१८५ बे बाह्मण – – – – ३१८ 86
१२१ बेहेन अनें भाई – – २०३ 131
१७१ ब्रह्मा अनें उंट – – – २९६ 82

भ

५७ भरवाडनो छोकरो – – – ७५ 263
५६ भुंडणी अनें दीपडुं – – ७४ 260

म

१८३ मद्यपी वर – – – – ३१४ 290
४१ मधपूडो अनें रींछ – – – ५२ 214
१६० मधमाख्यो, माख्यो, अनें भमरी २९८ 279
१५ मनुष्य अनें हंसी – – – १७ 102
१०७ मसान बोकडो – – – – १७३ 103
१०० मा अनें दीपडुं – – – – १६० 73
१८ माछी अनें माकणां – – – २ 120

६५ माछी - - - - - - ८९ 295
१३ माणस अनें सिंह - - - १५ 96
३२ माणस जेनें कुतरे करड्यो हतो ३९ 155
२८४ माणस अनें मत्सर - - - ३१६ 318
८१ मांदो समळीनो छोकरो - १२६ 53
९० माळी अनें कुतरो - - - १४२ 321
९१ मेहेताजी अनें निसाळियो - १४४ 327
७८ मोर जे पोताना स्वरनें खोटो
जाणीनें खेद करतो हतो - ११९ 39
१०४ मोर अनें बगलो - - - १६७ 88
१५६ मोर अनें कागडो - - - २७० 254

र

५९ रणशींगुं वगाडनारो - - - ७८ 288
१६३ रबारी वेपारी थयो हतो - २८४ 312
१३५ राजा शूरसेन अनें तेनो दास २२९ 173

ल

१७२ लांवरी अनें तेनां बच्चां – – २९७ 70
६४ लोभीयो माणस – – – – ४१ 137
५१ लोभी अनें मक्षरी – – – ६६ 220

व

१०२ वनमोरेव अनें मार्गु – – १६३ 93
१२८ वरुण अनें कवाडी – – – २१७ 188
१० वाघनों वेश लेनारो गधेडो – ११ 78
६४ वाघमां पडेलुं शियाळ – – ८७ 281
१४४ वांदरो अनें शियाळ – – २४७ 208
१८० वांदरी अनें तेनां बे बच्चां – ३१० 311
६१ वेष धारी दीपडुं – – – ८३ 271

श

५२ शाऊडो अनें साप – – – ६९ 252
३ शियाळ अनें द्राख – – – ३ 41

५	शियाळ अनें बकरो	५	44
२२	शियाळ अनें कांटा	२६	151
२६	शियाळ अनें डूडर	३२	162
३१	शियाळ अनें गामडीयो	३७	153
४६	शियाळ अनें सिंह	६०	230
६८	शियाळ अनें कागडो	६४	16
७०	शियाळ अनें शाहामृग	६६	22
६६	शियाळ अनें गधेडो	१५२	299
१२२	शियाळ अनें मांकडुं	२०६	159
१६६	शियाळ अनें शाऊडी	२६४	326
१७७	शियाळ अनें दीपडो	३०६	282
१८२	शियाळ अनें गांदो सिंह	३१३	240
१८६	शियाळ अनें वाघ	३१६	91
१८७	शियाळ अनें मुखवटो	३२१	135
६६	शीतळवायु अनें सूर्य	१५७	76
११६	शेखीदार प्रवासी	१६८	129

स

११३ सकाम सिंह - - - - १८५ 118
१७६ सगळी अनें बोळा - - - ३०६ 222
६० सगलो अनें काचबो - - - ८० 269
८४ सगलो अनें देडकां - - १३१ 54
१२४ सागनुंझाड अनें कांटानुंझाड २१० 141
४ साप अनें रेतडो - - - - ४ 42
५८ साप अनें माणस - - - ७७ 264
११६ सावर अनें बचुं - - - १९२ 122
६७ सावरी पाणीमां जोतीहती - ६२ 13
१३ सिंह अनें चार बळद - - १३ 93
२४ सिंह अनें देडकुं - - - २६ 142
२५ सिंह अनें बकरो - - - २१ 141
८२ सिंह अनें उंदर - - - १२७ 56
८७ सिंह अनें पशु - - - १३० 10

११४ सिंहण अनें शियाळली – – १८७ 190
१५० सिंह, रींछ, अनें शियाळ – २५८ 238
१५२ सिंह गधेडो अनें शियाळ – १६३ 244
७२ खरहर अनें गधेडो – – – १०४ 25

ह

१७८ हरण अनें द्राखना वेला – २०८ 288
१८८ हरण अनें सिंह – – – ३२३ 320
४७ हंस अनें बगलां – – – ६१ 232
११ होटांझाड अनें न्हांनांझाड – १२ 89

समाप्त

—※※—

वात १

कुतरो अनें तेनुं प्रतिबिंब

एक कुतरो होमां मांसनो कडको घालीनें नदी उतरीनें, पेले तीरे जतो हतो. तेणे पोतानो छाया पाणीमां दीठो, त्यारे तेना मनमां आव्युं जे, आ कोई बिजो कुतरो मांसनो कडको लेईनें जाय छे. ते ज्ं एनी पासेथी खुंची लेऊं, एवो विचार करीनें पोतानुं होा उघाडीनें लोभथी ते लेवा गयो. तो होमांनुं मांस पाणीमां पड्युं ते तळे बेठुं, ते फरीनें एनें मळ्युं नहीं.

सार

परमेश्वरे आपणनें जे आप्युं तेमां संतोष न मानीनें, जे पुरुष बिजानुं लेवानें इछे छे, तेनें ते न मळे अनें पोतानी पासे होय ते पण जाय.

वात २

बळद अनें देडकुं

एक बळद बीडमां चरतो हतो, त्यांहां न्हानां न्हानां देडकां फरतां हतां, तेओमांनुं एक देडकुं बळदना पगतळे चंपाईनें मरी गयुं, ते वात बिजे देडके घेर जईनें पोतानी मानें कही, अनें वळी बोल्युं जे मा एवडो ह्योटो जीव अम्हे कोई दिवसे दीठो नहोतो. ते सांभळीनें देडकी पोतानुं पेट घणुं फुलावीनें ते प्रत्ये बोलवा लागी, जे ते जीव आवडो ह्योटो छे, देडको बोल्यो, मा एकरतां घणोमोटो छे. फरीनें तेथी वत्तुं पेट फुलावीनें देडकी बोली, आटलो छे. ते बोल्यो मा तुं पेट फुटे एटली फुले, तो पण तेना जेवडो था य नहीं. ते सांभळीनें गर्वे करीनें घणुंज फुलवा लागी, एटलामां पेट फाटीं गयुं अनें मरी गयो.—

सार

गरीबे पोतानी शक्ति प्रमाणे खरच करवुं. श्री

मंतनी

मंतनी बरोबरी करवा जाय तो देडकोनी पेठे मार्यो जाय.

—o※o—

वात २

शियाळ अनें द्राख

एक शियाळ भुखे पीडाएलुं फरतुं फरतुं द्राखना मांडवा तळे आव्युं उंचुं जोयुं एटले सारि पाकेली द्राखोनां लुंमखा लटकतां दीठां, पण मांडवो उंचो माटे हाथमां आवतां नथी, वाल्ले कुतकारा मारीमारीनें थाक्युं पण एके द्राख हाथमां आवी नहीं. छेल्ली वारे लगार वेगळुं जईनें द्राखो सामुं जोईनें केहेछे, आ द्राखो जे खेशे ते खो, पण ऊं तो काची अनें खाटी जाणीनें मुंकोनें जाऊं छुं.

सार

केटलाक पुरुष एवा होयछे जे तेनें हाथ जे वस्तु आवे नहीं. ते उपर कांई दोष मेहेलीनें पोतानो हलकाई देखाडता नथी.

वात ४

साप अनें रेतडी

एक साप लव्हारनी दुकानमां जईनें, कांई खावानुं जोवा सारु उंचे नीचे डोकतो हतो, तेणे एक रेतडी दीठी, तेनें खावा गयो. ते वखत रेतडी तेनें तिरस्कार करीनें केहेके. अरे मूर्ख तुं ह्मनें अडीश नहीं, शमाटे जे ऊं लोहेडुं अनें तीखानें खानारी, ते ह्मनें चावीनें तारा दांत मात्र पडशे.

सार

सांमानुं सामर्थ्य जोईनें तेनें उपद्रव करवो, पण जेनें सर्व लोक माने छे, अनें जेनुं कहुं मांळे छे, अनें करे छे. तेनी साथे विरोध करतां तेमां आपणोज नाश थाय. तेमज बळवान ना जोरथी ह्मोटा माणसनी चेष्टा करीये तो, तेमां आपणंज मूर्खत्व मात्र दीसे.

वात ५

शियाळ अनें बकरो

एक शियाळ पाणी पीवानें वाव उपर गयुं. ते, मांहे पड्युं. तेणे बाहेर नीकळवानें घणी वार सुधी श्रम कर्यो, पण कांइं लाग फाव्यो नहीं एट लामां एक बकरो त्यांहां आव्यो, तेणे तेनें पूछ्युं अरे आ पाणी सारुं के शियाळ उत्तर करेके भाई सारुं ते केवुं कहेवुं, ए अमृत सरखुं मोठुं के. पीतां पीतां ह्मनें तृप्तीज थती नथी. ते सांभळीनें बकरे पाणीमां भुसको मार्यो, तेणां शींगडां ह्मोटां हतां, ते उपर शियाळ तरत पग मेहेलीनें कुदीनें वावनी बाहेर नीकळीनें गयुं. पछी बकरो धक्कां खातो खातो मरी गयो.

सार

लोक जेजे करेके, तेमां पोतानां स्वार्थनें जुएके, बिजाना हित सारु उद्योग करनारा एवा

पुरुष

पुरुष तो थोडाज. आटे जो कोई कांई लाभ देखाडे ते मनुष्यनी साचाई प्रथम थोज पछी स मज्या विना तेना बोलवा उपर विश्वास राखवो नहीं.

—∞※∞—

वात ६

शामडीयो अनें साप

एक शामडीयो कणबी टाढाउना टाढाडामां वाडा मां काम करतो हतो. त्यांहां वाड आगळ पडेलो एक साप तेणे दीठो. ते टाढाडे करीनें घणो व्याकुळ, अद् घडीये, अथवा घडीये मरनार, ए वो जोईनें कणबीनें दया आवी. पछी ते सापनें लेईनें घरमां शगडी आगळ मेहेल्यो. त्यांहां थे काथो, एटले दश पांच पळे ऊंघियार थईनें, उ घो थईनें, फूफवाडा मारवा लाग्यो. अनें कण बीनां बाइडी छोकरांनी उपर दोडवा लाग्यो. त्यारे ते सनी दोडादोड थयी. कणबी वाडामां

हतो,

हतो, ते ते कलबलाट सांभळनांवांत हाथमां ए क कोहोवाडो लेईनें आव्यो, तेणे एक घाये सा पना बे कडका कर्या. अनें घा मारती वखत सापनें कह्युं. अरे दुष्ट जेणे तारो जीव उगार्यो, तेनो उपकार आवो गणछ. हवे तनें मारवो योग्यछे. पण हे महापापी, तारा अपराधनें ए कला मरण करतां कांई वत्ती शिक्षा जोईये.

सार

जे पोतानुं सारं करनारनो घात करे, अथवा जेनुं अन्न खाय छे तेना उपर दगो करे, ते कृत घ्न महापापी मुओ सारो, तेनुं मुंओ जोईये नहीं.

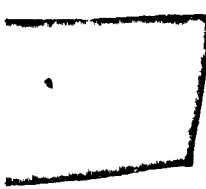

वात ७

पर्वत वाहाती वखत दुःखी थायछे.

कोई एक पर्वत, ऊं वाऊंछुं एवं डोळ घाली नें, घणो कष्टित थईनें बरका पाडवा लाग्यो.

ते

ते सांभळीनें आस पासना सर्व लोक एकठा थ
या. अनें पर्वतना पेटमांथी कांई सारी छोटी
वस्तु नीकळशे, एवं जाणनें घणीवार सुधी छोटी
आशाय बाट जोता हता. छेलीवारे एक उंदर
फुत्कारो मारीनें बाहेर आव्यो.

सार

केटलाक पुरुष छोटा राज्यना अधिकार उ
पर रहीनें, अछो के प्रकारे लोकोनुं कल्याण क
रीशुं, एवुं डोळ घालेछे, लोक पण तेनुं डोळ जो
ईनें तेना उपर घणो विश्वास राखेछे. छेलीवा
रे ते अधिकारी पोतानो स्वार्थ साधीनें लोकोनुं
कांई सारुं करता नथी.

—०※०—

वात ८

अरण्य अनें लाकडां कापनारो

एक लाकडां कापनारो अरण्यमां गयो. त्यां
हां आस पास जोईनें दुःख पामवा लाग्यो. त्यां

र झाडोये तेनें पुछ्युं. तारे शुं जोईये छीये. ते णे उत्तर कर्यो झारा कोहोवाडानें हाथो नथी, ते जो न्हानो सरखो एक लाकडानो कडको मळे, तो सारं थाय. ते वखत सर्व झाडाये मळीनें वि चार कर्यो. अनें तेनें एक सारो चीकणो आं वलीना लाकडानो कडको आप्यो. लाकडां का पनारे ते कोहोवाडानें घालीनें, न्हानां झोटां झाड सघळां काप्यां, त्यारे सागनुं वृक्ष बिजां झा डनें केहेछे. भाईयो आपणे आपणें हाथे आप णो नाश कर्यो, एमां बिजानो वांक नथी.

सार

शत्रूनी दया जाणीनें जे तेनें सहाय थाय छे, ते केलीवारे संताप पामेछे. शत्रु उपर उपकार क रवो तो तेना अन्यायनी क्षमा करवी, एमांज मो टापणुं छे. पण जेणे करीनें शत्रु बळवान् थईनें उलटो आपणनें उपद्रव करे, तेवुं कर्यामां आप णी मूर्खाई प्रसिद्ध थाय छे.

वांत ६

घोडो अनें सांबर

एक घोडो अनें सांबर, एक खेतरमां नित्य ए कठां चरतां. एक दिवस बे जणांजी बोलाचाली थयी. सांबरे पोतानां शींगडांनें जोरे घोडानें खे तर बाहेर काढाडी मेल्यो. त्यारे सांबरनें शि क्षा करवी, माटे घोडो माणस पासे गयो. अनें पश्च करे माटे प्रार्थना करी. त्यारे माणसे तेनी पीठ उपर खोगीर घाल्यं, अनें मुखमां लगाम घा ली, अनें उपर चढीनें बेठो. पेरवी जोतां कुला उपर बे चार फटका पण मार्या. घोडे ते सघ ळुं सहीनें माणसनें साथे सांबरनें हराव्यो. पछी माणसनें केहेडे, हे भला माणस तमारुं काम थ यु, ऊं तारो घणो उपकारी थयो, हवे आ खो गीर अनें लगाम काढाडी ले, अनें मनें रजा आ प. ते सांभळीनें माणस बोलेछे, भाई तुं आ बो कामनो छे ए हूं जाणतुं नहोतुं. हवे तुं आ

बंधनथी छुटीश एवुं ज्ञानें सुजतुं नथी.

सार

एकनें शिक्षा करवा सारू विजानें शरण जवा मां घणो विचार करवो. एकादि वखत जरा ना हाथ तळे आव्या, तो फरीनें छुटा थईशुं ए नो भरोसो नहीं.

वात १०

वाघनो वेश लेनारा बधेडाणी

एक गधेडानें वाघनुं चामडुं जड्युं. ते तेणे शरीर उपर ओढ्युं. पछी ते अरण्यमां अथवा चरवानें ठेकाणे गयो. त्यांहां भयथी सर्व जनावर एनें जोइनें नाशी जाय, एक वखत तेनो धणी आ व्यो. तेनें पण ते बीहिवरावा लाग्यो. त्यारे तेना खांवा काज जोईनें धणीये ओळख्यो, जे आ तो खाणेा गधेडो छे. पछी तेणे हाथमां एक सो

टो

टो लेईनें गधेडानी सारी पेठे शिक्षा करी, अनें तेनें कह्युं जे वाघन चामडुं ओढ्यु छे, तो पण ढुं खरं जाणुं छुं, जे तुं गधेडो छे.

सार

जेनें योग्यता न होय ते ज्ञानेा, अथवा जाणपणानेा, अथवा साधुपणानेा वेश ले, ते दुर्बळ अज्ञानी लोकोनें भाच ढगे, पण जाणतानी साथे गांठ पडी होय, तो ते तेना स्वरूपनें ओळखीनें उपहास्य करे.

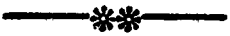

वात ११

ह्नोटां झाड अनें न्हानां झाड

एक ह्नोटुं झाड नदीनी तेडे हतुं ते घणा वाना झपाटाथी उखडीनें नदीना प्रवाहमां तणाइ जतां, तेनां डाळां नदीनें किनारे न्हानां झाड हतां तेम नें घसाईनें गयां, पण ते झाडोनें कांई दुःख थयुं नहीं. त्यारे ते ह्नोटुं झाड आश्चर्य पामीनें ते न्हा

नां

नां झाडनें केहे छे, अरे तमे ते वामा झपाटामां थी बधम उभयां. जे वाथे. झारा सरखां पण झाड मूळसुधां उखेडी नांख्यां. त्यारे न्हानां झाड उत्तर करे छे. बापा आपणी बेनी रीतो जुदी जुदी छे, जद्यो वा आव छे त्यारे तेनें नमी ये छीये, जाणीयेडाये जे वळवाननी आगळ आप णुं कांई चालशे नहीं. अनें गुंतो पोताना बळ उपर भरंसो राखीनें अळगाईथी, उभोज रेहे छे.

सार

जेनी साथे आपणुं चालनार नहीं, तेनी साथे नमीनें चालवुं, त्यांहां सर्व राखीये ए गांडाणुं.

वात १२

सिंह अनें चार बळद

चार बळद आई संधाई करीनें एक डेकाणे च

रता

रता हता. अनें एकमेकानें हिला न मेहेलता. एवामां एक सिंह तेमनें नित्य जोईनें मनमां विचार करवा लाग्यो. जे आमांथी एकादो खावानें मळे तो सारूं थाय. ते सिंह एक एकनें मारवानें समर्थ हतो. पण चारनो एक जोड जाणीनें तेमना उपर जवानें तेनी हांम चाले न हीं. त्यारे केटलाक दाहाडासुधी वेगळेथी ताकतो रहेतो, पण कांई लाग पावे नहीं. छेल्ली वारे तेनें निश्चय थयो, जे जहां सुधी आमनेा ए कोछे. त्यांहां सुधी हाथ कांई चालनार नथी, माटे हवे एक एकनों चाडी एक एकनें कहीनें समनामां फूट करवी. पछी तेणे तेवु कर्युं, ए टले ते बळद मांहामांहे द्वेष करवा लाग्या. अ नें छेलीवारे जुदा पडा. पछी एक एक बळदनें मारवामां सिंहनें कांई श्रम पड्यो नहीं.

सार

एक चित्त छे, त्यांहां सुधी शत्रूनुं कांई चाले न हीं, एकानुं एवुं माहात्म्य छे. माटे ते एकेा चाडी सांभळीनें अथवा शत्रूनी वातेा उपर मन राखीनें तेाडवामां लांबेा विचार करवेा.

वात

वात १३

माणस अनें सिंह

एक अरण्यना रेहेनारनें एक सिंहनी साथे गांठ पडी. ते बे जणानुं घणीवारसुधी अरसपरस बोलवुं थयुं. ते एक एकनुं घणुं करीनें मानताज गया, पण छेलीवारे माणस श्रेष्ठ के सिंह श्रेष्ठ, ए उपर वात नीकळी. त्यारे बे वढवा लाग्या. माणसनें पोतानुं बोल्युं खरुं करवानें कांई उत्तर सुझे नहीं त्यारे तेणे तेज ठेकाणे बे पुतळां सिंहनें देखाड्यां. ते एक आरस्साहाणना चोतरा उपर बेसायेां हतां. अने तेमां एवुं देखाड्युं हतुं, जे सिंहनो चोटलो झालीनें माणस ते नाउपर बेठो छे. ते जोईनें सिंह बोल्यो, थयुं, तारुं साधन तो एटलुंज के, हवे मारुं सांभळ. जे सलाटे आ पुतळां कर्यां के. ते माणस हतो, सलाट जो सिंह होत तो, तुं चहीयां एम उळटुं देखत.

सार.

स्वर्था के ते पोतानी पक्षना लोकोनां वचन प्रमाणमां आगळ करीनें, पोतपोतानुं खरापणुं दे

खाडे

खाडे छे. माटे कोइ प्रतिवादीनां वचन सांभल्या विना, एकादि बाबतनो निर्णय करवो नहीं.

वात ९४

देव अने गाडीवान

एक मूर्ख गाडीवान गाडुं हांकीनें लेई जतो हतो. ते एक ठेकाणे पईडां कचरामां भराईनें अटक्युं. एवुं जे दाहेर काढाडवानें बळदनुं पण सामर्थ्य चाले नहीं. ते जोईनें गाडावाळे देवनी प्रार्थना करी. हे देव ऊं दीन छुं, मनें आ संकटमां सहाय था, एटलुं सांभळतांज देवे आकाशमां थकीनें जोयुं. तो गाडावाळो चमथो ज बेठो छे, अनें दीन वाचा बोले छे, ते जोईनें तेनें देव बोलेछे. अरे मूर्ख, तुं आळशी सरखो सख देवी रहीश नहीं. उठ अनें बळदोनें सारी पेठे हांक, अनें तारा खभानो टेको पईडांनें

दे,

दे, एटले ऊं तनें सहाय थईश. तारे ह्मारी सहाय ता जोईती होय तो एवो उद्योग कर, पछी ना डावाळे तेवुं कर्युं, एटलेज गाडुं कचरामांथी बा हेर नीकव्युं.

सार.

उद्योग करीनें जे देवपासे सहायता मागे छे, तें जेंज ते मळे छे, पण निरुद्योगीनें मळती नथी.

—००※००—

वात १५

मनुष्य अनें हंसी

कोई एक मनुष्यनी पासे हंसी हती, ते नित्य एक एक सोनानुं इंडुं मेहेलती. ते लेईनें ते मा णसनी आशा ओछी थई जोईये. ते बत्तीज थ ती गयो, अनें तेना मनमां आव्युं. जे ज्यांहांथी

आवां

आवां ईंडां नीकळे छे. ते ठेकाणुं हाथ आवे तो घणुं द्रव्य एकीवारेज मळे, पछी ते मनुष्ये ते ईं सीनुं पेट चीर्युं, अनें जोवा लाग्यो तो मांहेथी कां ईज नीकल्युं नहीं. अनें घणो संताप मात्र थयो.

सार

परमेश्वर जेनें खावा पीवा जेटलुं यथास्थित आपेछे, तेनें द्रव्यनो संग्रह करवो हाय, तो ते मांथीज थोडुं खरच करीनें करवो. अनें एवुं न करीनें जे घणो लोभ राखे छे, अनें एकीवारेज श्रीमंत थवानें एकादुं मोटुं कारस्थान करवा जाय छे, तेनो उद्योग निष्फळ थईनें पोतानुं असल नुं होयछे ते पण जायछे.

वात १६

कबुतर अनें कुकडां

कोई एके, एक कबुतर झाल्युं तेनी पांखोमां नां कांई पीछां उखेडीनें, जेमां कुकडां घाल्यांछे

गां.

नां, ते खडामां तेनें मेहेल्युं. त्यारे त्यांहां कुकडां ये तेनें क्षणे क्षणे चांचो मारवा मांडी, चारा उ परथी हाकी मेहेले. एवं तेणें केटलाक दाहाडा सुधी सह्युं. एम केटलाक दिवस काहाडीनें म नमां निश्चय कर्यो, जे पोतानें घेर आवेला परूं णानें सुख नथी देता, अनें उळटा तेनें पीडा क रेछे. माटे ए ग्रहस्थ नथी, म्होटा निर्दय ग्रट छे पछी तेणे एवं दीठुं. जे ते कुकडां दश पांच वार मांहोमांहे लढीनें एक एकनें मारवा ला ग्या. त्यारे कबुतरे विचार कर्यो. अनें मनमां समाधान पाम्यो. जे अरे जे पोतानी जातीनें उ पद्रव करवामां चूकता नथी. ते म्हनें पारका नें करे छे एमां शुं आश्चर्य.

सार

जे लोक, पोतानी जातीमां कळह करीनें ए क एकनें उपद्रव करेछे, ते बिजी जातीनानें उ पद्रव करे, तेमां तेणे कांई खेद आणवो नहीं.

वात १७

कस्तूरीयो मृग

कोई एक जातीनो मृग छे, तेनी नाभीमां [illegible] री थाय छे. माटे ते नजरे पडो होय तो लाक लोक तेनी पछवाडे थईनें, तेनें मारीनें क स्तूरी काहाडी लेछे. एक वखत एवो एक मृग नासे छे, अनें तेनी पछवाडे कुतरां अनें पारधी लाग्याछे. ते वखत हरणनें प्राण संकट आव्युं. जीववानो उपाय सुजे नहीं. एटलामां तेनें वि चार सुज्यो, जे आ मारनारा कस्तूरी माटे ह्या नें मारवानें इछेछे, बिजुं कांई कारण नथी. मा टे तेटली काहाडी नांखुं, तो सुखी थाऊं. पछी तेणे धैर्य राखीनें कस्तूरी काहाडी नाखी, एटले संकट मांथी छुटो.

सार

एकनी पछवाडे एक लागेछे, पण तेनें

करी

करीनें लोभ विना बिजुं कांई कारण नथी, मा टे जारे एवो प्रसंग पडे, अनें बिजो कांई उपा य चाले नहीं. त्यारे एवुं करवुं, जे वस्तूना लो भे करीनें दुष्ट आपणनें दुःख देवा इछेछे, ते वस्तू मे गांखी देवी, अनें शोभा राखीनें आपणो व गाड घाय ते करवुं. शोभा रेहे अनें सर्व वस्तू ना-हानी थयी ते हानी एम मानवुं नहीं.

वात १८

माछी अनें माछलां

एक माछीये नदीमां गऊ नांखेा तेमां एक मा छलुं आव्युं. ते बाहेर काहाडीनें टोपलीमां नां खे छे, एटलामां ते माछले तेनी प्रार्थना करवा मांडी. हे धर्मात्मा, तुं कृपा करीनें मनें पाछो न दीमां नांख. माछीये पुछ्युं, अरे ज तारा उप र एटलो उपकार कां करुं ते केहे, माछलुं के

हेछे, ऊं म्हानुं बालक छुं, माटे तेवो आम तारा कामनां नहीं आवुं, जेवो म्होटो थया पछी कामनां आवीश. माछी बोल्यो हा ए वात खरी, पण ऊं मूर्ख नथी जे हाथमां आवेलुं नांखी देई नें आववाना उपर आशा राखीनें बेसुं.

सार

जे आगळनें भरंसे हाथमां आवेली वस्तू नांखी दे, तेनां बेउ जाय, नमळेली वस्तूनी आशा करी थे, तेमां कांई खोटुं नथी. पण तेनें भरंसे आ वेली वस्तू नांखी देवी ए घणुं करीनें संतापनें अर्थे छे.

वात १९

बे देडका

कोई एक समये म्होटो उन्हाळो पड्यो. त्या रे तळाव, वाव्य, कुवा, सर्व सुकाई गया. ते वखत बे देडका पाणीनो शोध करता करता, एक वा

व्य आगळ आव्या. ते घणी उंडी हती, तेना कां ठा उपर बेशीनें अरस्परस विचार करवा लाग्या. जे आमां भुसको मारवो के नहीं, एक के हेके मारवो, शामाटे जे पाणी उंडु छे. माटे तळे पाणीनेा द्रह हशे, ते पाणी खुटशे नहीं. अ नें कशी वातनी अडचन नहीं पडे, त्यारे तेनें बि जेा उत्तर करे के, अरे तुं केहेके ए सघळुं खरुं, तेा पण आ जीव उपरनी वात छे माटे तारा विचा रमां ह्यारायी हा केहेवाती नथी. शामाटे जे आ वाव्यमां जेा पाणी नहीं होय तेा केहे, वा रु पाछा बाहेर क्यम नीकळीशुं.

सार

एकादुं दुर्घट काम करता पेहेलांज पेहेलेा वि चार करी मेहेलवेा. जे, जेा कदाचित् तेमां फ शा तेा आ मार्गे आपणेा नभाव थशे.

बात

वात २०

बळद अनें बकरो

वाघ, पछवाडे पड्यो हतो, माटे एक बळद जी व लेईनें नाठो, ते एक गुफामां पेसवा गयो. त्यां हां एक बकरो हतो, ते तेनें सांहे जवादे नहीं. अनें केहेवा लाग्यो के आ म्हारुं घर छे, एमां तुं आवीश तो तनें मारीश. बळदे घणा काला वाला कर्या जे अरे म्हारी पछवाडे आ वाघ ला ग्यो छे, ए समयमां तारी ग्रहस्थाईनें घटेछे जे म्हनें आश्रय आपवो. बकरो कांई तेनुं कह्युं सां भळे नहीं. शींगडा सामां करीनें सांमो मारवा जायछे. त्यारे बळद तेनें केहेछे, अरे ज्ं तारा थी अनें तारां शींगडांथी बीहितो नथी, पण शुं करुं. जो आवखत म्हारी पछवाडे वाघ न हो त तो, बळदनी अनें बकरानी योग्यतामां केटलो फेर छे, ते ज्ं तनें तरतज चमत्कार देखाडत.

सार

सार

कोई संकटमां होय तेनें सहाय न थईये, ए मनुष्यनें योग्य नथी. पछी सहाय न थईये, अ नें तेनें तिरस्कार करीये, अथवा कांई उपद्रव क रीये, अथवा तेना दुःख उपर डाघ देईये, ए स रखुं पाजी पणुं बिजुं शुं छे.

वात २९

बलाडो अनें उंदर

एक घरमां उंदर घणा थया हता. ते घर मां एक बलाडुं आव्युं तेणे तेमांना केटालाक उं दर खाईनें थाक्का कर्या. ते जोईनें एक दिवस बाकी रहेला उंदर एकठा थईनें, तेमणे निश्चय कर्यो जे, आपणे कोईये उपरथी हेठे जवुं नहीं. ते दा हाडेथा बलाडानें हाथ उंदर आवें नही माटे. भुखे मरवा लाग्युं. त्यारे तेणे एक खुंटीये पोताने

पग वळगाडीनें गुएलानो वेश लीधो. ते जोई नें उपरथी एक घयडो उंदर ते प्रत्ये बोल्यो. भा ई तुं सुखे टगाई रेहे. एतो शुं, पण तारुं पेट चोरी नें मांहे पराळ भर्युं छे, एवं जो तनें देखाये, तो बे हवे तारो विश्वास करीये नहीं.

सार

पापी, कपटी, ठग, एमनां मोटां वचनोनें खरा मानेछें, माटेज लोक ठगायछे, पण तेमनुं स्वरूप ओळख्युं. अनें ते लुच्चो एम मनमां जेण दृढ नि श्चय कर्यो. तेनें ते बचारो शुं ठगशे.

वात २२

शियाळ अनें कांटा

कोई एक शियाळनी पछवाडे कुतरां लाग्यां हतां, माटे ते नाठुं, ते एक वाड्य कुदतुं हतुं, ते मां एक कांटानुं झांखरुं हतुं, तेनें वळग्युं. एट

ते हाथ पगमां कांटा भराई गया. अनें दोडतां अटक्युं, त्यारे ते कांटानी निंदा करीनें कहेछे, अरे ग्रहस्थ तुं तारो आश्रय धारीनें बेठ्यु, ते तुं मा[illegible] उपर आवुं निर्दय पणुं करछ. ए तनें शोभतुं नथी. कांटानुं झांखरुं उत्तर करेछे; अरे तें मारुं धार्युं हतुं, जे, तुं एनें वळगु, अनें ए कां[illegible] पाले नहीं, अनें जे करुं ते सेहे. तो आज थी खरुंज समजजे जे वळगवु एते अम्हारोज धर्म छे. माटे हवे कदी कांटानां झांखरांनें रखे अडीश नहीं.

सार

दुष्ट छे ते, बिजानें उपद्रव करवानें जायछे, पछी ते तेनाकरतां सवाई होय, तो तेनेंज उळटो पेचमां आणे. त्यारे ते तेनी निंदा करे, अनें कहे, जे जुओ आ ग्रहस्थनें अमनें आवुं करवुं घटे छे. पण पोताना मनमां एवुं समजता नथी. जे विना अपराधे अम्हे लोकोनें उपद्रव करीये छीये, तो एलोक अम्हारो जीव लेता नथी, एज तेमनुं छोटपणुं.

बात

वात २३

पारधी अनें पक्षी

कोई एक पारधी पक्षी झालवानें जाळ बांध
तो हतो. त्यांहां पासेना झाड उपर एक पक्षी
बेठुं हतुं. तेणे पारधीनें पुछ्युं. अरे बावा तुं आ
शुं करेछे. पारधी उत्तर करेछे. आ तमारे प
क्षीनें रेहेवानें माटे सेहेर करुं छुं. आमां जे प
क्षी आवीनें रेहेशे, तेनें कशी वातनुं दुःख पड
नार नथी. अहीयां चारो छे, पाणी छे, रेहेवा
नें वास्ते सारां सारां ठेकाणां छे, सुवानें माटे सुं
हाळां अनें झंफाळां एवां बिछांनां छे, सारी सा
री स्त्रीयो छे, पक्षीये ते सघळुं खरुं मान्युं. अनें
पारधी तें जाळ बांधीनें गयुं, त्यार पछी ते पक्षी
तेमां आव्युं. ते जाळमां बंधायुं अनें दुःख पा
मवा लाग्युं त्यारे त्यांहां घणां पक्षी आव्यां तेनें
ते केहेवा लाग्युं जे, अरे संभाळजो आ जाळ छे
आमां छुं घटको छुं. अनें पारधी तमनें सोह
ज्यां मांडशे, माटे तमे तेनुं वचन खरुं मांनशो न

हीं

हीं अनें बिजां सघळां पक्षीयोनें आ समाचार अ रस्परस जणावजो. बे चार घडीके पारधी पाछो त्यांहां आव्यो. त्यारे तेनें पक्षी केहेछे, अरे ठग तें हनें तो ठग्यो. पण हवे मनमां निश्चय सम जजे जे, हवेथी तारा आ सुंदर घरमां बिजो कोई पक्षी आवनार नथी.

सार

धूर्तनें ओळख्यो नथी त्यांहां सुधी ते लोकोनें ठगी जायछे, पण एकवार तेना स्वरूपनुं ज्ञान थयुं एटले पछी लोक तेनें परछांये पण उभा रेहेता नथी.

—**—

बात २४

सिंह अनें देडकुं

एक सिंह सरोवर उपर पाणी पिवानें गयो हतो, त्यांहां देडकानो शब्द सांभळीनें अचक्को, अ

नें चारे [illegible] जईनें मनमां विचार करवा लाग्यो, अ[illegible] तो कोई नजरे पडतुं नथी. अनें शब्द [illegible] रहीनें थाय छे, ए शुं हशे, माटे भयथी कांपवा लाग्यो. पण त्यांथी नाठो न जतां धैर्य राखीनें विचार करेछे, एटला [illegible] बोलतो हतो, ते देडको सरोवर मांथी बाहेर आव्यो. कह्यो. तेनें जोतांमांज सिंहनें रीस चढी, जे आ न्हानो जीव थईनें एणे मज सरखानें आवो गभ राख्यो. पछी तेवोज ते देडकापासे गयो. अनें तेनें पगेवती चांपीनें मारी नांख्यो.

सार

भयनां कारण घणुं करीनें खोटां होयछे. ते जे अविवेकी अनें मूर्ख छे, तेमनें उपद्रव करे छे. पण जे विवेकी छे अनें धैर्य राखेछे, ते ते नुं मूळ खोळी काढाडे छे, एटले जाण्यामां आवे छे, जे आपणा मनविना बिजुं कांई भयनुं कारण नथी.

वात २५

सिंह अनें बकरो

एक सिंहे एक बकरो डुंगर उपर चरतां दीठो. त्यारे त्यांहां पोतानो गती नथी एवं जाणीनें तेनें केहेछे, अरे तुं आवे वसमे ठेकाणे आखो दाहाडो चरछ. एमां तनें शुं सुख छे. गोथां खातो खातो एकाद वार पडीश, तो जीव खोईश, माटे ह्मनें तो आ सारुं लागेछे जे, तुं हे ठे आव. अनें आ मेदानमां कुंळी कुंळी घास छे अनें मीठां मीठां झाडनां पांदडां छे, तेवा बकरो उत्तर करे छे, बापा तुं केहे छे ए वात खरी, पण तुं भुख्या सरखो जणाय छे. माटे तुं छे ते ठेकाणे ज आवीनें ह्मारा जीवनें दुःखमां नहीं नांखुं.

सार

जे पुरुष बुभुक्षित छे. अनें जेनुं लोकमां प्रामाणिक पणुं नथी. एवे, कांई आपणा हितनी

बात कही ते आपणनें खरी सरखी लागी, तो प
ण तेना पर विश्वास राखीये नहीं. तेमां कां
ई पण कपट होये एवं जाणवुं.

—००*००—

वात २६

शियाळ अनें सूहर

कोई एक सूहर झाडना थड उपर पोतानी दा
ढ घसतुं हतुं त्यांहां एक शियाळ आव्युं. ते ते
नें पुछेछे, अरे तारा उपर कोई शत्रु चढानें आ
व्यो छे, एवुं तो कांई आसपास नजरमां आ
वतुं नथी. अनें अमथो दाढ घसछ. एनुं कारण
शुं छे ते केहे. सूहर उत्तर करे छे, भाई तें
खरी वात कही. पण तुं जाणछ, नवरी वेळा पो
तानां हथीयार घणी राखीये, शामाटे जे संकट
वखत नवराश मळशे एनो शो भरंसो.

सार

घरमां आग लागे त्यारे कुवो खोदवा नीकळे,
ए मूर्खनुं काम छे. ज्यांहां सुधी बाळ पणुं छे,

अनें

अनें माथा उपर पिता छे, संसा[illegible]दनो मा थे पड्या नथी. त्यांहां सुधीमां [illegible]भ्यास क रवो, जेणे करीनें युवावस्थामां [illegible]य. तेम ज युवावस्थामां ते विद्यानो अनुभव लेवो, इं द्रीयो स्वाधीन राखवीयो, दुष्ट व्यसन न राखवं, द्रव्यनो संग्रह करवो, जे, जेणे करीनें वृद्धावस्था ना दाहाडा सुखमां जाय. एवो विचार जे ग्रंथ मथी करे छे; तेनेज सावधान देहेवो, तेज डाहा यो, तेज माणस, अनें तेणेज अक्कलनुं सार्थक्य कर्युं एम जाणवुं.

वात २७

बे कर्चलां

कर्चलुं एवे नामे जनावर होय छे. तेनो स्व भाव एवो छे. जे ते वांकुं चाले. कोइ एक दि वसे एक कर्चली पोतानी छोडांनें रीस चडावी

नं केहेके. जे तुं आ जगतनो चालथो जुदी चाल होली ट. छोडो केहेके. मा ह्मारी बुद्धी प्रमाणे ह्मनें खरो दीसेके, तेवी ऊं चाल चालुं छुं. तारी नजरमां ते जो खोटी लागती होय, तो ऊं केम चालुं. ते तं ह्मनें चाली देखाड, ते प्रमाणे ऊं चालुं.

सार

जे बातमां बिजानें दूषण मेहेले छे, तेज पोते करे छे. एथी बिजु शुं आश्चर्य. बिजानें शिखामण देतां सर्वनें आवडे छे. पण जे, ते उपदेश प्रमाणे पोते चाले छे, तेनें शाहाशो केहेवो.

—**—

बात २८

चोर अनें छोकरो

एक छोकरो चोरनें जोईनें कुवा उपर रोवा बेठो. चोरे तेनें पुछ्युं. शामाटे रुएछे, त्यारे ते छोकरो डचकां खातो खातो केहेछे, जे ह्मारो रु

पाने

पानो लोटो दोरी तुटी तेथी कुवामां पड्यो. ह वे ऊं शुं करुं, म्हनें घेर म्हारां माबाप मारशे. ए सांभळीनें चोरे ते वखत पोतानो गांसडो अनें पेहेरवानां लुगडां कुवा उपर मेहल्यां. अनें कुवा मां उतरीनें घणी वार सुधी लोटो खोव्यो. पण जड्यो नहीं पछी आशा मेहेलीनें उपर आव्यो. अनें जुएछे तो छोकरो देखातो नथी. अनें गां सडो, लुगडां, एपण नथी. ते, ते छोकरो लेईनें नासी गयो.

सार

चोर बिजानें लुटे छे, माटे तेणे एवुं जाणवुं न हीं जे म्हनें लुटनार कोई नथी.

वात २९

चोर अनें कुतरो

कोइ एक मनुष्यना घरमां खातर पाडवानें रा त्रे चोर आव्यो. तेनें जोईनें बारणा आगळ कुत

रो

रो हतो, ते चोरनें सांभो भसवा लाग्यो. त्यारे चोरे तेना आगऊ रोटलानो कडको नांख्यो. ते कुतरे खाधो नहीं. अनें केहेके जे, अरे पेहेलां तो ह्यानें संदेह हतो जे आटली राते अहींयां आव्यो के, माटे कोई भलो नहीं होय. पण हवे तो तें ह्यानें लांच आपी एटले निश्चय थयो. जे तुं चोर के माटे ऊं बारणा आगळ रहीनें ह्यारा धणीनुं घर राखीश. वास्ते आ घरनें चास पास तुं के, त्यांहां सुधी ऊं आवाज भशीश, एमा संदेह नहीं. माटे तुं तारे मांग चाल्यो जा.

सार

काम करनारा होय के, ते मूर्ख अथवा स्वार्थीनें लांच आपीनें वश करे के. पण जे होटुं माणस, प्रामाणिक, अनें स्वामिभक्त के, ते लांच लेईनें वश थता नथी.

वात २०

बकरी अनें कुतरी

एक समये बकरी अनें कुतरी एमनो मेळाप थयो. त्यांहां वेहेलुं कोण व्हायछे, ए वातनो मां छोमांछे वाद थयो. त्यारे कुतरी केहेछे, ज्ं ए क एक खेपे घणां बच्चां व्हाजं छुं. अनें ह्यानें व्हावामां घणा महीना पण थता नथी. बकरी बोली ते खरुं, पण तुं व्हावामां दर खेपे घणी उतावळी थायछे. माटेज तारां बच्चां आंधळां पेदा थायछे. तेवां ह्यारे थतां नथी.

सार

उतावंळमां जे काम करीये, ते काचुं रेहेछे.

वात २१

शियाळ अनें गामडीयो

एक शियाळनो पछवाडे पारधी पड्यो, त्यांहां ते

ते शियाळ दोडतां दोडतां थाक्युं. त्यारे रस्तामां एक गामडीयो उभो हतो, तेनें जोईनें ते शियाळे तेनी प्रार्थना करी, जे हुनें तारा झुंपडामां संता. वादे, गामडीयो केहे संता, पछी शियाळ तेना झुंपडाना खुणामां संताय, एटलामां पारधी पकडवा डेथी आव्यो, तेणे ते गामडीयानें पुछ्युं, तें अहींयां थै नें एक शियाळ जतां दीठुं. गामडीयो बोल्यो, ना. एम छोडे बोल्यो मात्र पण शियाळ संतायुं. हतुं. ते ठेकाणुं आंगळीवती सांनें करीनें देखाडुं पण पारधी तेनी सान न समजतां चाल्यो गयो, ते गया पछी, शियाळ हळुवे रहीनें नीकळीनें जवा लाग्युं. ते वखत गामडीयो शियाळनें केहेछे, अरे आवीज तारी रीत, जे जेणे तारो प्राण वंचाव्यो, तेनें पुछ्या विना जायछे. शियाळे तेनुं कृत्य दीठुं हतुं. ते मनमां धारीनें ते जवाप करेछे. भाई तारा बोलवा प्रमाणे जो तारी कृति होत, तो तारो उपकार वाळवानें ऊं चुकत नहीं.

सार

केटलाक नीच एवा होयछे, जे उपरथी बोलवा

मां

भां थाय सरखा जणाय, थनें मनमां नाश करवा नो उद्योग करे. उघाडो शत्रु होय, ते सारो पण पोतानो थईनें मांहेथी शत्रुनुं काम करे, ते हित शत्रु जाणवो. विश्वास घाती, महापापी, नीच, तेनुं मुंो जोवुं ए योग्य नहीं.

वात ३२

माणस जेनें कुतरे करड्यो हतो

एक माणसनें कुतरे करड्यो. तेनें एक डो शीये उपाय बताव्यो जे रोटलानो कडको लेईनें घा उपर बांध. पछी ते कडको ते कुतरानें खव राव. एटले झेर उतरशे. पछी ते माणस ते प्रमाणे करेछे, एटलामां एक डाहायो पुरुष ते मार्गे जतो हतो, तेणे तेनें पुछ्युं. अरे तुं आ शुं क रछ. त्यारे घायेलो ते वर्त्तमान कह्युं ते सांभळी ने डाहायो कहेछे. जो एवुं छे तो ऊंतारी पा

से आटलुं मागी लेजं छुं. जे था तुं घणुं छानुं कर, गामाटे जे जो आ वात सेहेरनां कुतरां जाणशे, तो एक माणसनें करडावना रेहेवा देशे नहीं.

सार

चोरनें शिक्षा करवी ए योग्यछे. अनें ते न करतां तेनो उळटो सेवा करे, तो ते छानी कर वा. नहोतो शाऊकारनो शोभा रेहे नहीं अनें चोरनुंज माहात्म्य वधशे.

—०※०—

वात ३३

दैव अनें छोकरो

एक छोकरो कुवाना कांठा उपर सुतो हतो, तेनें जोईनें दैवे जगाड्यो, अनें कह्युं. अरे तुं आ कुवाना कांठाउपर सुतो छे. अनें कदापि कुवा मां पडीश, तो लोक तारो अन्याय नहीं कहे. तो ह्मारा उपर दोष मेहेलशे.

सार

सार

सर्व लोकोनी एज रीत छे. जे एकादि वात सारी थयी तो कहेशे, जे अम्हें करी. अनें खो टी थयी, तो दैवे करी. एवो दैवना उपर दो ष नेहेले, पण पोतानी छतीनें दोष मेहेलता नथी.

वात ३४

लोभीयो माणस

कोई एक लोभीये माणसे पैसा पेदा करीनें खे तरमां दाटो मेहेल्यो, त्यांहां नित्ये एक बे वार जतो रहे. अनें पैसा पुरेलुं ठेकाणुं जोईनें मन नें संतोष पामे. ते तेनुं छत्य चाकरे नजरमां आ णीनें, ते उपरथी तर्क बांध्या. जे आपणो धणी आ ठेकाणे नित्य नित्य जएछे, माटे अहियां कांई छे. पछी तेणे रातें आवीनें ते ठेकाणुं एा नें

जोयुं.

जोयुं. तो मांहेथी द्रव्य हाथमां आव्युं. ते लै ईने नाशी गयो. बिजे दाहाडे लोभीयो नित्य प्र माणे त्यांहां आवीनें जोवा लाग्यो, तो माहे दा टेलुं द्रव्य हतुं ते गयुं. ते जाणीनें तेणे माथामां धूळ घाली, छाती कुटी, माथुं कुट्युं, अनें हाय हा य करीनें रोवा बेठो. ते कमे घेर जाय नहीं. छेल्ली वारे तेनो पाडोशी तेनो पासे आव्यो. ते णे समाचार पुछ्या. त्यारे लोभीये सर्व समाचा र तेनें कह्या, ते सांभळीनें पाडोशी केहेछे, अरे भाई ऊं एम जाणुं छुं जे, तारुं कांई गयुं नथी, कां जे तुं तारा मनमां एम आणिश नहीं. जे झारीमांसे पैसो हतो ते गयो. अनें आ ठेकाणे नित्य जोतो हतो तेम जोतो जा एवुं धारजे, जे, जे दाट्युछे ते छे.

सार

लोभीयो छे तेनें पैसो छे तोपण दरिद्री जाणवो. शामाटे तेनाथी कंइ पैसे उपभोग थतो नथी, अनें वळी बिजुं मेळववानें मरता सुधी छे

प्रकारनां अनेक पाप निरंतर करे छे. छेलोवा रे तेना पैसा चोर लेई जाय. तेना कपाळनां दुःख, शोक, संताप, अनें सुधा पछी अंते नरक प्राप्ति थाय.

बात २५

कडकडता पयडानी

कोई एक गाडीवान् रथ हाकतो हतो, ते रथनुं एक पयडुं घणुं कडकडवा लाग्युं. ते जोई नें गाडीवान् विसाय पाम्यो. अनें पयडानें पुछेछे, अरे बिजां पयडां कडकडतां नथी. अनें तुंज कां कडकडे छे. ते बोल्युं सूनें घणुं दुःख थायछे. ते आराधी सेहेवातुं नथी, माटे रडवुं आवेछे.

सार

अे दुःख सहीनें लोकोनें दीनपणुं देखाडता न थी, तेनें धीरजवान जाणीनें लोक ते उपर घ

णो.

णी प्रीति राखेछे. अनें जे हाय हाय करीनें लो
को आगळ दीन वचन बोलेछे, तेनें लोकोपासे
थी कांई मळतुं नथी. अनें पोतानुं हलकापणुं
मात्र तेमनें देखाडे छे.

वात ३६

डाहायो सिंह

कोई एक सिंहे जनावर मार्युं, अनें तेनें खा
नारो छे, एटलामां ते रस्ते एक चोर जतो हतो;
ते सिंहना व्हो आगळ आवीनें सिंहमें केहेछे, अ
रे सिंह, तारे मारे अर्धो अर्ध, सिंह बोल्यो, अ
रे नफट अहींयां तारुं कांई नथी, अनें निर्लज्ज थ
ईनें भाग मागवा आव्योछे; तो छानो मानो ता
रे मार्गे चाल्यो जा, नहींतो मार्यो जईश. पछी
ते चोर ओशीयाळो थईनें गयो, तेटलामां तेज
मार्गे कोई एक भलो माणस जतो हतो, तेणे ति
हनें दीठो एटले विहीनें ते मार्ग मुकीनें बि

मार्ग जवा लाग्यो. त्यारे सिंह तेनें आदरे करीनें हाक मारीनें केहेछे, अरे बिहोय नहोंरे, बिहो य नहीं; तुं भलो माणस छे, माटे आमांथी भा ग त्हारे जोईतो होय तो आव. हमणां आ ज नावर आपण बे वेहेंची खाईये; एवं कहीनें ते सिंहे जनावरना बे भाग कर्या. तेमांनो एक भा ग ते भला माणसनें माटे राख्यो; अनें बिजो भा ग पोते खाईनें अरण्यमां गयो.

सार

डाहाया पुरुषनें ए योग्यछे, के जे भलो, जे गुणी, तेनें पासे राखवो; अनें जे गठे पडीनें मा मनारा, मोटुं मोटुं बोलनारा, बऊ बोला, दांड, एवां मनुष्यनें आश्रय आपवो नहीं. जे मनुष्य अधिकार उपर छे, तेणे तो गुणी मनुष्य मेळव वा माटे घणोज यत्न करवो,

वात ३७

दीपडुं अने मांदी गधेडी

एक गधेडी मांदी पडी हती, ते मरशे एवी वात उडी, ते सांभळीनें बे चार दीपडां तेनी खबर जोवा आव्यां. ते तेना बारणामां डोकां घालीनें हळवे रहीनें पुछे छे, जे बाईनी शी खबर छे. ते सांभळीनें तेनो छोकरो घरमांथी बाहेर आवीनें उत्तर देछे, जे तमें जेवी बाईनी खबर इछो छो, तेवी नथी.

सार

मांदांना समाचार जोवानें जे आवेछे तेमां केवळ ममताथे आवनारातो थोडा, पण पोत पोतानें अर्थे आवनारा एवा घणा.

—∞※∞—

वात ३८

दीपडुं अने वकरीनुं बच्चुं

एक वकरी बारणे चरवा जती हती, ते वखत तेणीये पोतानां बच्चानें कह्युं; अरे मांहेथी कोइने

माडनें

माडनें सांकळ अडकाव, ते ऊं संध्याकाळे पाछो आवुं त्यांहां सुधी कोईनें उघाडीश नहीं त्यांहां थासे एक दीपडुं हतुं, ते तेवात सांभळीनें बकरी गया पछी केटलीक वारे कमाड टोकवा लाग्युं. त्यनें बकरीना सरखो घांटो काहाडीनें, छोकरा कमाडनी सांकळ उघाड, एम बोल्युं. बम्रु मा ना कह्या उपर नजर राखीनें खडकी मांथी जो वा लाग्युं त्यारे ते तेनें केहेके अरे तुं तारे मांगे जा; तुं बकरीना शब्द सरखो शब्द काहाडछ खरो, पण तारो आकार दीपडा सरखोछे, माटे ऊं तनें कमाड उघाडनार नथी.

सार

जे छोकरां मा बापना कह्या उपर नजर राखेछे, त्यनें तेमना कह्या प्रमाणे चालेछे, तेनें दुःख पडतुं नथी. घरडांना कह्या उपर विश्वास राखवो एमांमोटुं कारण एछे, जे आपणां छोकरानुं खोटुं कोई करापी शकतुं नथी. शामाटे जे छोकरानुं खोटुं ते पोतानुंज खोटुं. जेनुं वखोएजे ते वर्ष लणे

टां

टां माटे ते सारा खोटामां छोकरां करतां घणा समजे. एवां जे मा बाप, तेमनुं कह्युं जे नठारां छोकरां सांभळतां नथी, ते छोकरांनुं सारुं थतुं नथी.

—※※—

वात ३९

कीडीयो अनें तोड

उन्हाळामां कोई एक वखते कीडीयो पोताना दर आगळ दाणानो ढगलो करीनें ते दाणानें तडकामां सुखववानो उद्योग करती हतीयो. एटलामां त्यांहां भूखे व्याकुळ एवुं एक तीड आव्युं, ते रांकडुं थ्ही करीनें बोल्युं; जे बेहेनो एक चोखानो दाणो आपीनें म्हारो जीव बचावो, तम नें घणुं पुण्य थशे. ते वखते तेमांनी एक कीडी केहेके, अरे सुंगाईमां अम्हो दाणानो संग्रह कर्यो, तेवो तें कां न कर्यो. ते बोल्यो सुंगाईमां म्हारा दाहाडा खातां, पीतां, नाचतां, अनें आनंद

करतां

करतां गया. ते वखतमां आगळनो चिंता द्वारा मनमां एकेवार आवी नहीं. ते सांभळीनें को णी बोली. भाई एवं छे त्यारे जे आगळनो तज वीज न करतां खायछे, पीयेछे, आनंद करेछे; ते बीजीवारे भूखे मरेछे, तेमां कोई शुं करे.

सार

जवानीमां जे रावध घईनें पैसो एकठो करे छे, ते आगळ घयडपणमां दुःख पामता नथी. एवं प्रत्यक्ष जोईनें केटलाक पुरुष छे ते तरुण अवस्थामां पेदा करेछे, तेटलुं उडावी देछे. त्या रे ते पोताना मनमां शुं समजता हशे, जे आ पणा हाथपग अटकशे त्यारे जे वस्तुओ जोईशे ते आकाशमांथी पडशे शुं? जो छोकरां, भाई, के बिजां सगां, एमणे आपणनें घयड पणमां पाच्यां तो पण ते धर्म दाखल. तेमांहे ते छोकरां आ दि लेईनें आपणी पासे रेहेशे, अनें मातापिता जाणीनें भक्तीये करीनें आपणी सेवा करशे, तेनो

पण

पण भरंसो शो. माटे आपणी पासे द्रव्य हशे तो, ते दुःखसमां काममां आवशे. एटला माटे ते जवानामां पेदा करीनें एकठुं करी राखवुं.

—०※०—

वात ४०

छोकरो अनें मा

कोई एक छोकरो निसालमां लखवा जतो हतो, तेणे एक दाहाडो कोई छोकरानी जनस चोरी; अनें ते पोतानी मानें आपी. तेणी ये छोकरानें शीक्षा करी जोईये ते न करी, अनें उलटां छोकरानां वखाण करीनें तेनें कांई खावुं आप्युं. ते उपरथी पछी ते छोकरो झोटो थतो गयो, त्यम झोटी झोटी चोरीयो करवा लाग्यो. कोई एक वखत ते चोरीमां पकडायो, त्यारे तेनें शूळीउपर घालवानें लेई गया. ते जोवानें सो कोनी घट मळी. त्यांहां तेनी मा पण जोवानें वे

मळी

गली रहीनें रोती हती. तेनें जोईनें छोकरे रा
राजा चाकरोनें कह्युं. भाईयो एक वार आ व
ते ह्मारी मानो ह्मनें ह्मारो मेळाप करो.
त सांभळीनें तेमनें दया आवी, अनें तेमणे तेनें
गा बोलावी. ते वखत छोकरे रीस चडावीनें
मानां कांननें बचकुं भर्युं. ते जोईनें लोक केहे
वा लाग्या जेवो आ दुष्ट छोकरो. जुवो, जु
वो, जे शूलीये घालतो वखत पण महा पाप करतां
चुकतो नथी. ते सांभळीनें छोकरे उत्तर कर्यो,
सज्जनो ह्मारी विनंति सांभळो. आ ह्मारी मा
नो आ वखत ज्यं प्राण लेऊं, तोपण ह्मनें दो
लागनार नही. एवं शामाटे केहेवो, तो ज्यं जा
रे न्हानो हतो त्यारे निसाळना छोकरानी एक
जनस चोरीनें आह्मारी मानें आपी; तेवखतज
जो एणीये ह्मनें शिक्षा करी होत, अनें खावानुं
आप्युं न होत, तो आज आ दशा शाणे आवत.

सार

सार

जे छोकरा मूर्ख थायछे, अथवा लुचां थायछे, तेनां मुख्य कारणनें मावापनं लाड कारण छे, का ये झाडना कांटा जेवा वांकाडीये तेवा चोटे, ते मज वाळकनी बुद्धि न्हान पणमां जे मार्गे वळगाडीये ते मार्गनें ते महेले नहीं, एमाटे मावाप अथवा छोकरांनां जे दुह होय, तेमणे छोकरो न्हानो होय त्यारेज तेनें सारे मार्गे वळगाडवामां आळस करवुं नहीं. ग्रामाटे जे मोटो थया पछी लाखो रुपैया खरच करे, तो पण तेना दुर्गुण जाय नहीं. पछी ते जेटलुं पाप करशे तेनो जवाप परमेश्वर आगळ तेनां मावाप, दुह, एओनें देवो पडशे.

—※※—

वात ४९

मधपूडो अनें रींछ

इक रींछ एक वाड ओळंगीनें मांहे गयुं. अनें त्यांहां मधपूडा थया हता, तेमानुं मध खा

वा

ए खाम्युं ते वखत तेनुं वेर लेवा माटे सुथ्रडी माछीयो ते उपर तुटी पडीयो. पण तेना शरीर मुंधामडुं जाडुं, अनें कठण, माटे तेनें लगार दुः ख थयुं नहीं. त्यारे माछीयो तेना नाक कांन उपर चटका भर्या. ते वेदनाये रींछ बेलुं थई गें, तेणे पोतानें नखे करीनें पोताना नाक. का ननुं चामडुं उखेडी नांख्युं. एवा अपराधीनें पो तानें हाथेज शिक्षा थयो.

सार

बिजानें जे दुःखदे तेनें कोई प्रकारे शिक्षा था यज.

—०※०—

वात ४२

बलाडो अनें कुकडुं

एक वखत बलाडाना मनमां आव्युं के कुकडा नें मारीनें खाउं. पछी. एक दिवस संतार्इनें

परोढ्यां

पडीउज्जां तेनें ओचिंतो पकड्यो. ते वखत कुक डो तेनें केहेछे, अरें अरें तुं म्हनें मारीश नहीं. बल्लाडे पुछ्युं, शामाटे? ते तेनें केहेछे, अरे लोकोनें म्हारुं काम घणुं छे ज्ञं सवारमां बोलुंकुं तेथी स र्व लोक सावधान थईनें पोत पोतानें धंधे वळ गेछे. बल्लाडो बोल्यो अरे एटला माटेज म्हारे तनें मारवोछे; जे तुं कठोर शब्द बोलीनें नित्य माणसोनी ज्ञंघ मेंहेलावछ. ते तनें मारवो ए ज योग्यछे. त्रिजुं, वली तुं एवो दुष्ट छे, जे पोता नी मा बेहननी साथे संग करवामां आवुं पाकुं जोतो नथी. कुकडो केहे छे, अरे म्हारा धणी नें दुंडां अनें बचां जोईये छीये माटे ज्ञं ते क र्म करुंछुं, अनें ते अम्हारो स्वभाव पण छे. ते वखत बल्लाडो रीस चडावीनें केहेछे, अरे दुष्ट हवे बोलवुं पुरुं करीनें झोभ बंध कर, तारा स रखा दुष्कर्मीनें जीवाडवो ए योग्य नथी, एज खरुं.

मार

सार

दुष्ट मनुष्य अधिकार उपर छे, तो । पोताना मनमां धार्युं करेज. तेनो आगळ आपणुं गुणी पणुं अथवा निरपराधी पणुं आपणनें राखी सकतुं नथी; एवा पुरुषनें पापनुं भय देखाडवामां पण कांई फळतथी. तेनुं मन पाप करतां करतां कठण थयुं. होय छे, ते फरीथी पाप करवामां विहोतुं नथी; माटेप्रयत्न चाले तो एवा दुष्टनें अधिकार उपरथी काहाडवानो उपाय करवो.

बात ४२

घासनी गंजी उपरनो कुतरो

एक कुतरो घासनी गंजी उपर बेठो हतो, त्यां एक भुखो बळद घास खावानें आव्यो; तो कुतराथी सहेवायुं नहीं. माटे कुतरो बळदनें भसवा लाग्यो. त्यारे बळद तेनें तिरस्कार करी

नें

मे छेहेछे, अरे नीच का घास तुं खातो नथी, अ नें बिजाने खावा देतोए नथी. एवो जे तुं दुष्ट ते तनें सदा विपत्ति हजो.

सार

मत्सर एटले अदेखाई ए सरखो बिजो दोष न थी. काम, क्रोध, लोभ, इत्यादिक जे मनना दो ष छे, ते कांईक वार रहीनें ओछा थायछे, पण मत्सर कारे पण ओछो थातो नथी. वत्तो वत्तो थतो जायछे. अनें जेम जेम वधेछे तेम तेम वत्तो संतापेछे. शामाटे जे बिजानी विद्या, धन, प्रतिष्ठा, जोईनें आ सघळुं क्षारे होय तो सारुं, अनें एनें न होय एवी वारुना जे थाय छे, ते कोई दाहाडो पुरी थाय अनें मत्सरीनें सुख थाय ए दिवस आवे नहीं. माटे मत्सरी निरंतर दुःखी रेहे छे.

वात ४५

कुतरो अनें गाडरुं

एक कुतरे गाडराउपर फर्याद करी, तेनो इ नसाफ करवानें चितरो अनें गीध पक्षि ए पंच थया. तेओथे कुतरानी तर्फनी साक्षि कांईज न लिधी अनें गाडरानें अपराधी ठराव्युं. एवो इनसा फ थतांवेंतज कुतरे गाडरानें मारी नाख्युं. अ नें तेनुं मास ते अधर्मि पंचे मळीनें वेंहेची खाधुं.

सार

चोर, लुच्चा, ठग, अनें घातकी, एमनाथी दुः ख पामे ल्हारे लोक पंचनी पासे आवे. ते पं च जारे लांच वास्ते अथवा वाहीनी शरमे तेनो घात करे, ए घणुं घणुं पाप थाय. जे पापीपंच एवा दुःखीनो निसासो ले, तेनुं कोई दिवसे सा रुं नथाय. लांच लेईनें बिजानो घात करे, ते

णे,

थे, तें लांच न खाधी, तो विष खाधुं; ते तेनुं नसंतां न करे. अनें जे राज्यमां एवा दुष्टोनें शिक्षा थती नथी. ते राज्य निष्कंटक छे तो पण वेहेलुं जाय, न्याय होय तोज जगतमां राज्य रेहे, ते न्याय नोंज जे नाश करे ते मूर्ख पोते नाश पामे.

—∝※∞—

वात ४५

वकरानुं बचुं अनें चितरो वाघ

एक वकरानुं बचुं एक झुंपडा उपर चडयुं हतुं. ते झुंपडा तळे एक चितरो वाघ उभो हतो, तेनें जोईनें बचे गाळो देवा मांडी, त्यारे ते चितरो तेनें केहेछे. अरे नीच तारा आ बोलवाथी म्हनें दुःख लागतुं हशे, एम तुं मनमां जाणीश नहीं. हुं जाणुं छुं जे तुं आ अयोग्य बोलतो नथी, तो जे झुपडे तनें उभो रेहेवानें आश्रय आप्योछे, ते झुंपडुं बोलेछे.

सार

सार

गाळो देछे. अथवा निंदा करेछे. ते माणस पो तानुं हलका पणुं मात्र देखाडेछे. आश्रयना बळथी एकादि वखत गाळो देनारनें अथवा कांई दुर्भाषण करनारनें. प्रत्यक्ष शिक्षा करातो नथी. माटे तेणे ज्यां सुधी एम मनमां आणवुं नहीं. तेना शरीरनें प्र त्यक्ष दंड थयो नहीं खरो. पण प्रतिष्ठानें वट्टो लाग्यो. ते शुं शिक्षा नहीं? माटे जे कांई एवा हलका मनुष्यथी अपमान पाम्यो, तेणे पोताना जीवमां खेद आणवो नहीं, विचार करवो जे आ सामर्थ्य अपमान करनारनुं नथी, तो जेणें एनें आश्रय आप्योछे ते आश्रयनुं सामर्थ्यछे. तेम जे कोई आपणी पछवाडे आपणी निंदा करे, ते सांभ ळीनेंपण संतापकरवो नहीं. जाणवुं जे ते नीच छोडे दोलवामां विहोयेछे, माटे पछवाडे बोलेछे.

बा

वात ४६

शियाळ अने सिंह

एक शियाळे प्रथमज सिंहनें दीठो, त्यारे भ य पामीनें तेनें पगें पड्यो. अनें केवळ दीन वाणी ये बोलवा लाग्यो. बिजी वखत मेळाप थयो त्यारे धैर्य राखीनें तेना साथ जाईनें बोलवा ला ग्यो. अनें त्रिजी वखत समागम थयो, त्यारे पा से जईनें तेनी साथे बरोबरीयावे मश्करी कर वा लाग्यो.

सार

आपणथी जे झोटो छे, तेनी साथे वर्तवामां शियाळना गुणमां जे बे गुण दीठा, ते न लेवा. ए क भयभीत थईनें दीन वाणी बोलवी, अनें बिजो मर्यादा मुकीनें बरोबरीये चालवुं. तो आपणो भार राखीनें मर्यादाथी झोटा साथे वर्त्तवुं.

वात ४७

हंस अनें बगलां

एक खेतरमां हंस अनें बगलां नित्य उपद्रव करतां हतां, ते जोईनें एक दिवस ते खेतरनो धणी संताई रहीनें पोताना चाकरो सुद्धां जोवि तो तेओ उपर तुटी पड्यो. ते वखत हंस शरी रे भारे अनें जड माटे घणाक हंस मार्या गया, अनें बगलां शरीरे हलकां माटे झटोझट उडी गयां.

सार

शत्रु पक्षवाडे लाग्यो होय त्यारे दरिद्री करतां धनवान् घणुं दुःख पामे. लश्करमां खटलो जे वो पडाव उपर सुख दायक छे, तेवो बीजो वखत नथी. तेम द्रव्यपण, संकट वखत सांभाळवुं ए घणुं कठिण छे.

वात ४८

खबुतर अनें किडी

एक तरखी किडी वेहेळा उपर पाणीं पिवानें गयी हती, ते घणा पाणीमां पडीनें तणाती तणाती जवा लागी. ते एक खबुतरे दीठी. अनें तें नें दया आवी. माटे तेणे पोतानी चांचेवती एक झाडनुं पांदडुं तोडीनें पाणीमां नांख्युं. तेनें आश्रये ते किडी तेडे आवी. पछी एक दिवस एवी वात थयी, जे तेज खबुतर एक टेकाणे बेठुं हतुं. ते न जाणे एम एक पारधी तेउपर जाळ नांखतो हतो. ते ते किडीये जाण्युं एटले ते व खतज तेणीये जईनें खबुतरनें पगे चटको भर्यो, ते पीडाये ते अकस्मात् हाथ पग पछाडीनें उडी गयुं.

सार

उपकार कर्यो होय तेनें प्रत्युपकार करवो ए माणसनो सहज धर्म छे. ते कर्या माटे कोई ए म जाणे जे लोक छारी प्रशंसा करे एवुं ईछे तो, तेणे पोतानां मावापनो प्राण न लीधो, अनें

पाडोशीनुं

पाडोशीनुं घर न बाळ्युं, तेमाटे पण प्रशंसा कां न इछे? उपकार कर्यो होय तेनें प्रत्युपकार क रयो तेमां कांई बलुं कर्युं नहीं. पछी जे प्रत्युप कार न करे अनें जिजे उपकार कर्यो होय ते म नमां न आणीनें तेनें दुःखदेवा प्रवर्त्तेछे, तेनुं नी चपणुं केटलुं वर्णीये. आ किडो अनें खबुतरनी वातमां मुख्यत्वे करीनें आ नीति सुचवी, जे प्र त्युपकारनी इछा न करतां उपकार करवो, जे म खबुतरे किडीउपर कर्यो, एवो उपकार कर वानुं जेनें मन ते केवळ ईश्वरनो पुरुष जाणवो. कह्युंछे. बिजा पासेथी लेवुं ए माणसनी रीति अनें फळनी इछा न राखतां बिजानें आपवुं ए दे बनी रिति होय.

—**—

वात ४८

पारधी अनें पक्षी

एक पारधीये जाळमां पक्षी पकड्युं. त्यारे पक्षी पारधीनें केहेछे, अरे जो तुं मनें आ वख

ज जीवत दान आपे, तो ऊं तनें बिजां घणां पक्षी योनें खेतरीनें तारी जाळमां आणी आपुं. पार धीये उत्तर कर्यो, अरे दुष्ट तनें छोडवो नहीं, ए टलुंज म्हे पुर्वे धार्युं हतुं. पण हवे आ तारा भाषणथी तनें जीवथी मारवो, ए में निश्चय क र्यो; जे, जे तुं तारा एकलाना जीवनें वास्ते भाई बंध, नात, सगां, एमनो घात करनारो, ते तनें मारवो एज योग्यछे.

सार

राजद्रोही होयछे, ते आपणा भाई बंध, ना त, सगां, एमनो घात करीनें शत्रूनें मळीनें पोते सुखी थवानें इछेछे. पण तेज शत्रु पोतानुं का म थयुं, एटले पछी तेनें जीवतो मेहेलता नथी. कदापिक मेहेले तो मनमां ते द्वेष पण करेछे.

—※※—

वात ५०

गरुड अनें कागडो

एक पर्वतनें हेठे गाडरांनुं टोळुं चरतुं हतुं, ते पर्वतना

पर्वतना शिखर उपर एक गरुड़ पक्षी बेठो हतो, तेणें ते उपर झडप मारीनें, तेमांना एक गाड राजा पांखा उपर बेशीनें, तेनें पोताना पगना बंधनां लेईनें, आकाश मार्ग लेई गयो; तेनुं संधान जोईनें एक कागडो झाड उपर बेठो हतो, ते मण तेम करवा गयो. ते वखत तेना पग गाडराना वाळमां भराई रह्या, अनें तेणे बरका पाडवा मांड्या, ते शब्द सांभळीनें गाडरां चारनारो पासे हतो तेणे धारीनें तेनें पकड्यो, अनें तेनें पगे दोरी बांधीनें पोताना छोकरानें रमवा आप्यो.

सार.

विजाना गुणनी बरोबरी करवी, तेमां पोतानी शक्ति अनें स्थिति एथोनो प्रथम विचार करीनें करवो, नहींतो तेज दुःखदायक थायछे.

बात

वात ५१

लोभी अनें मत्सरी

एक वखत लोभी अनें मत्सरी ए बेजणा देवी ना मंदिरमां तप करता हता. तेमनें देवी प्र सन्न थईनें बोली. अरे तमे जे मागशो ते बरदा न आपीश, पण ते एवं आपीश के प्रथम ज जेट लुं मागशे ते करतां बगणुं बिजानें मलशे; ते सां भळीनें लोभीये विचार कर्यो. जे आरे पेहेलुं आ पवुं नहीं, आमाटे जे, आरे जेवो लोभ छे, तेवो एनें पण छे, माटे ए घणुं द्रव्य मागशेज, एटलं प छी आनें एना करतां बमणुं सहजज मळशे. ए वो निश्चय करीनें ते बेस्योज नहीं; ते आगीनें म त्सरीये देवीनी प्रार्थना करी. हे देवी जो तुं आ नें प्रसन्न छे, तो आरी एक आंख फोड पछी दे वीये तेवुं हो एम केहेतांमांज मत्सरीनी एक अनें लोभीनी बे आंखो फुटीगेा.

सार

सार

लोभ अनें गलर ए केवा खोटा छे, ते आ वा तमां स्पष्ट आवछे, लोभी बन्ना द्रव्यनी आशा मा टे पोतानुं ईष्ट देवीपासे मागवानें गुस्सो थयो न हीं, अनें मजरीये विजानें गुस्सो नथाय माटे पो तानी एक आंख फोडवानें पोताना जीवनें दुःख करी लिधुं.

वात ५२

घोडो अनें बधेडो

एक सिपेशरनो घोडो कसवी जीन लेईनें, लगाम चावतो, पारपराट करतो, रस्तामां जतो हतो. तेणे त्यांहां रस्तामां भारे चंपाएलो इळु वे इळुवे चालते छे एवो एक बधेडो टीठो. तें नें घोडो धमकी देईनें केहेछे, अरे पोर्इस पोर्इस. पोर्इस नहीं थाय तो ऊं तनें दूमणाज द्वारा

पगतळे कचरी नांखीश, गधेडो बचारो नऽळो ते णे पिपार्यु, जे बद्धामां पारणुं साहुं नथी, एवं समजीनें उतावळो उतावळो एक कोरे गयो; के ऽलाक दिवस पछी एवी वात पडी, जे तेज घो डानें खडाईमां मोळी वागी; एटले सलेदारमें न क्रामो चयो. त्यारे सलेदारे घेडागें भाडां क रनारानें घेर बेच्यो. पछी तेपण भार बेहेवा लाग्यो, एक वखत ते पीठउपर छोटी पंताळ सोईनें अतो हतो. तेमें ते गधेडे दीठो, गधेडा तेमें बो लावीनें कहेके, जे गोराऊ शेदजी, जे गपाळ ते दा हाडे व्हानें पगतळे पांपता हता, ते तमेज नहीं? व्हों त्यारेज भविष्य जाणतुं हतुं, जे एकादे दिवसे त मारो गर्व उतरशे.

सार

जे पुरुष अहंकारे करीनें व्होटा पणुं मेळववा जावछे, ते बळवान् अथवा व्होटानो आश्रित छे, त्यांहां सुधी लोक तेनें बाहेरथी नमेछे. पण ते मनो आत्मा तेना उपर द्वेष करेछे. तेज पछी

जारे

जारे देव फरेछे, त्यारे नवळो थायछे, एटले लो क तेनाउपर दया न आणतां चेष्टा करेछे, वा स्ते छोटापणुं मेळववानो ए रस्तो नहीं, ते रस्तो एछे जे. जेनें छोटपणुं मनथी नथी जोईतुं त्या रे तेनी पछवाडे ते वळात्कारे थाय छे, अनें जेनें छो टपणुं जोईये छीये तेनाथी ते बेगळुं नासे छे. जे पुरुष मान मागे छे, तेनें ते मळतुं नथी, अनें जे सुतीनी इच्छा करेछे, तेनें निंदा मळेछे; अने जे मरव अनें जेनें अभिमान नहीं तेनेज छोटप णुं मळे छे.

—∞※∞—

बात ५२

झाऊडी अनें साप

एक झाऊडीये सापनी प्रार्थना करी, जे तुं मा रे तांबा दश ना देहवामां जन्मा थाय. सापे पां

इं विचार कर्यो निजांत तेनें भाव कह्यो, तेथी ते सापना दरमां पेठो. त्यारे ते वखत तेनां कांटा सरखां पिंछां सापना शरीरमां भराया, तेथी सापनें घणुं दुःख पयुं. त्यारे सापे तेनें कह्युं; भा ऊडी बार्इ, हवे तमें अहींयांथी जाओ, अह्मारा थी तमारो उपद्रव सहेवातो नथी. तेणीये उत्तर कर्यो, ऊं शामाटे जाऊं; ज्यां तो अहींयां सारूं बनेछे, जेमें अहींयां नभमतुं होय ते जाय.

सार

केटलाक पुरुष स्वभावथीज एवा खोटा होय छे, जे तेना संगथी दुःखज थाय, माटे कोर्इनी सा थे भार्इबंधार्इ, अथवा रोजगार, अथवा सगार्इ, करवी होय, तो प्रथम तेनी जात, गुण, रहेणी, रीत, ए घणी चोकशीथी जोवां, शामाटे जे, संबंध कर्यो पछी जो तेनें अनें आपणनें बने नहीं, तो पछी घणो पस्तावो थाय छे.

बात

वात ५४

पारधी अनें खबुतर

एक पारधी बंधुक लेईनें अरण्यमां मृगया रम वा गयो हतो, ते एक झाडउपर खबुतर बेठुं ह तुं, ते उपर तकाव करीनें बंधुकनो जामगरी दा बतो हतो; एटलामां तेनें पगे सापे दंश कर्यो. ते पीडाये ते व्याकुळ थतामांज हाथमांथी बंधुक हेठो पडी, अनें सघळे शरीरे झेर व्यापी गयुं. ते नो जीव जवा लाग्यो, तें वखत पारधी पोतानें केहेके, जे ह्मनें जे आ शिक्षा थयी ते योग्यज थ यो. शामाटे जे, जेऊं बिजानो जीव लेनार हतो, ते ह्मनें प्राणांत थयो, ते न्यायज थयो.

सार

बिजानें पीडा करनारो पोते पीडा पामेछे, ज्यो आश्चर्य, जे परपीडा करनारो पोतानुं मन कठण करीनें लोकोनें हजारो उपद्रव करेछे; तेमांनो एक उपद्रव जो तेनें थाय तो एवं लागे जे, हाय हाय, हवे शुं करूं! क्यम करूं! ऊं सुकुमार आ दुःख

क्यम

क्षम सहीश, पण जेम आपणथी सेहेवातुं नथी, तेम
ला विजाथी पण सेहेवातुं नहीं होय, एम ते मूर्खना
मनमां आवतुं नथी. लोकोनी साथे वेहेवार क
रती वखत पोताना मननें विचार पुछवो; एटले
ते जे नीति हशे ते प्रमाणेज केहेशे; ते प्रमाणे चा
लेथी कांई धोको नथी, पण आपण ते न करी
ये, अनें आंख्यो मीचीनें काम क्रोधादिकनें वश
थईनें, दुष्ट कर्म जो करवा मांडीशुं, तो पाप
नो घडो भराशे एटले एकादे दिवसे परमेश्वरनो
कोप थईनें, हरकोई हलका मनुष्यनें हाथे आ
पणनें शिक्षा थशे. एमाटे आपणुं सारुं थाय ए
वी जो इछा होय तो, आपणे लोकोनुं सारुं करतां
शवुं, तेथी आपणुं सारुं थशे.

—※—

वात ५५

कणबी अनें ग्राहामृग

एक कणबीये खेतर वाव्युं हतुं, तेमां वगजी त
था हंस एमनो उपद्रव वधा थयो. त्यारे कण

बीये

धीये खेतरमां जाळ नांखीनें घणा हंस तथा बग लां पकड्यां. तेमां तेसाथे एक ग्राहामृग पण सहज आव्यो हतो, तेपण पकडायो. त्यारे ते ग्राहामृ ग कणबीनी प्रार्थना करीनें केहेछे, भाईरे तुं म्हानें मारीश नहीं, जो हुं हंस नथी; अनें बगलोपण हुं नथी; वळी ग्राहामृग हुं, हुं म्हारा धर्म प्रमा णे चालुंछुं, माटे माबापनें इद्दावस्थामां अम्हारा स भा उपर वेसारीनें पोषण करीये छीये, कणबी के हेछे, भाई ए सघळुं खरुं, पण तुं खोटानी संगती मां म्हारे हाथ आव्योछे, माटे तनें पण तेमना करतां शिक्षा करवी जोईये.

सार

दुर्जननी संगतीये सज्जन अप्रतिष्ठा पामेछे, अ नें जे संकटमां ते पडेछे तेमां सज्जन पण पडेछे.

बात

वार्ता ५६

भुंडणी अने दीपडु

एक भुंडणी तरत व्याणी हती, तेनां पोतां पु
ळां बच्चां देणीनें एक दीपडानें घणी मागा थती.
जे, आमांथी एकादुं जो तमनें खादानें मळे, तो
सारुं थाय, पण ते दीपडु घणा दाहाडा सुधी ता
ग जोतुं हतुं, पण कांई लाग फाव्यो नहीं. त्या
र पोताना उपर भुंडणीनें विश्वास आवे माटे
दीपडुं भुंडणी पासे जईनें मोटी मोटी वातो क
रवा लाग्युं, अनें भुंडणीनें केहेके माई तमे सारां
छो, एक ठेकाणे घणी वार सुधी बेसी रहीनें त
मे घणां थकळायां हशो, माटे मज सरतो कां
ई काम काज होय तो केहेजो, मनमां कांई श
का आणशो नहीं, तमारा मनमां होय जे खा
र बाहेर फरी आवुं, तो सुखे फरी आवो आं धा
वणा बच्चांनी कांई फकर करशो नहीं. हुं एम
नें हुंआरा प्राण करतां वत्तां संभाळीश. भुंडणी ते

सघळुं सांभळीनें उत्तर करीके, दीयडा भाई तमे म्हारा उपर घणो उपकार कर्यो, हवे म्हारे तमनें देवानुं काम एटलुंज के, जे हवे आपण छा या कांनें अहींथांथी जाग्यो; अनें हवे तमे जो भलाहो तो फरीथी म्हने तमारुं मुंढो देखाडशो नहीं.

सार

मोक्षना पारखा वास्ते उद्योग करनारा आ सृ एीमां कोटिकज हशे, माटे जे कोई नर कहीं विद्यानुं साधन करवानें उद्योग करे त्यारे तेमां फां इं थका थाजो. जे दुष्ट छे, अथवा आपणो शत्रू छे, ते आपणी पासे आवीनें घणो स्नेह देखा डे, त्यारे घणी खबरदारी राखवी, एमां शुं कहेवुं.

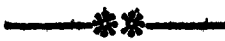

वात ५७

भरुवाडनो छोकरो

एक भरुवाडनो छोकरो गाडरां चरावतो हतो, ते छोकरो एक दिवस वारे वारे चीसरो वाघ आव्योरे।

आव्योरे! चीतरो वाघ आव्योरे! एम रमतमां घां टो काहाडीनें बोलवा लाग्यो, ते सांभळीनें पा सेनां खेतरो मांथी कणबी दोडता आव्या. अनें जोयुं तो त्यांहां चीतरो नथी, एम बे चार वार ते ठगाया. त्यारे तेमणे निश्चय कर्यो जे, छोक रो जुठो छे; एनी हाक फरीथी आपणे सनमां आ णवी नहीं. पछी केटलीक वारे एवे चीतरो आ व्यो, त्यारे ते छोकरो घाबरो थईनें हाकोट्या वा लाग्यो; त्यारे ते पण जुठुं जाणीनें कोई आ व्युं नहीं. एटले तेनां ते गाडनां चीतरे सिंह त मार्यां.

सार

जे पुरुष जुठो एवं एक वार प्रसिद्ध थयुं एट ले तेना बोलवा उपर लोक पछी विश्वास राखता न थी. ते खरा संकटमां होय, तो पण तेनी वात खोटी मानीनें तेनें सहाय थता नथी.

वात

वात ५८

साप अनें माणस

एक छोकरो वीडमां रमतो हतो, त्यांहां तें नें सापे करड्यो; तेनुं झेर चढी गयुं, तेथी ते छो करो ते वखत मरी गयो. ते जोईनें छोकरानो वाप घणो रीसे भरायो. अनें हाथमां शस्त्र लेईं नें सापनी पछवाडे थयो. तेणे ते साप दरमां पे से पेसे एटलामां तेना उपर घा कर्यो. तेथी ते नी पुंछडी मात्र लगारेक कपाई; बिजे दाहाडे, सा पनें बोलावीनें मारुं, अनें वेर पूरुं वाळुं, एवुं मनमां आणीनें छोकराना बापे दूध, साकर, मध, एवं द रना छो आगळ मेल्युं; अनें सापनें हाको मार वा साम्यो; अनें केहेछे; भाई, अरे भाई, बाहेर आव, तुं हवे कांई मनमां संदेह आणीश नहीं, जे वात थवानी हती ते थयी, हवे तमे अनें अम्हो मि त्रता करीये. ते सांभळीनें सापे मांहेथी उत्तर कर्यो, भाई हवे मित्रता करवानें तुं फोकट मेडे

नत

मन करीश नहीं. आगाडे जे आंहां सुधी तमें ए एको छोकरो सांभरेछे, अनें ज्यानें तुटेलां पुंछडुंगां भरेछे, त्यांहां सुधी आपण बेजणना मनमां एक ए कनुं कल्याण थाय एवुं आवनार नहीं.

सार

जेणे जिज्ञानें अपकार कर्यो छे, ते पोताना मनमां विचारतो रेहेछ, जे, ते कोई दाहाडे पण वे र लेशे, अनें जेनें अपकार थयोछे तपण ते अप कारनें कोई दाहाडे विसरतो नथी. माट ते बे जणनें फरीथी हेत थवुं घणुं कठीण छे. पण छो टा माणसनें ए योग्यछे, जे शत्रु उपरे दया कर वी. पण तेनी साथे मित्रता करानें तेनो विश्वा स करवो ए योग्य नथी.

वात ५९

रणशींगुं वगाडनारो

एक रणशींगुं वगाडनारो. लडाईमां शत्रुओथे पकडायो, अनें तेनें मारी नांखवा मांड्यो, त्यारे ते

घणुं

घणुं करगरीनें बोल्यो. जे ह्मनें मारशो नहीं, ह्मारो कांई अपराध नथी, ह्मारा हाथमां हथीयार नथी, एथी तमे जाणो जे ह्मों कोईनें मारीं नथी; ह्मनें आगळे मारी सकनार नथी. एक रणशींगावगर बिजा कशानें डर बळो नथी एवुं छे. माटे भाईयो ह्मनें कां हकनाहक मारोछो. ते सांभळीनें शत्रु बोल्या अरे एटला माटेज अ ह्मो तनें मारनार, जे तुं तारे हाथे कोईनें मार रतो नथी; पण तुं आ रणशींगुं फुंकीनें लोकोना अंतःकरणमां वैर प्रकट करछ, एवुं के जेणे करी नें रुधिरनो प्रवाह चालेछे.

सार

जेणे कदी हाथमां तरवार झाली नथी, अथवा बंधुक छोडी नथी, अथवा बिजां पण कांईं जीव लेनारां एवां हथीयार हाथमां झाल्यां नथी; ए वो पुरुष पण बिजानो जीव लेई सकेछे. आ क ळह, उत्पन्न करनारी ह्मानीथी वस्तु, जेनें झीभ के

हेछे,

छेछे; एमां जे झेरछे, ते, झेरपावेला बाण करतां वधुं मारनार छे; एनुं सामर्थ्य शुं कहीये. एना सगार हाल्याथी लोकोना प्राण जाय, अने झोटां झोटां राज्य उथल पाथल थाय; अने लोकोमां अरस्परस वेर पेदा थाय, एवं के एकएकना प्राण जता सुधी तेनो अंत आवे नहीं. माटे झोभ हलावीनें जे अनर्थ करेछे, ते सामान्य पापी नहीं. माटे तेनें शिक्षा पण तेवीज करा जोईये.

वात ६०

ससलो अने काचबो

एक ससलो गर्वथी काचबानें तिरस्कार करीनें केहेछे, अरे झारी चामळ दोडनारो एवो कोण छे? काचबा केहेछे, अरे जो तारा मनमां एवुं अभिमान छे, तो, आव, आपण सरत करीये. जो

झं नाराषी आगळ ते पर्वत आगळ पोहोचुं, तो रूपैया पांच तारे झनें आपवा. नहींतो झं तनें आपुं. ए आपणी संरतमां आ मियाळ साक्षी, समले ते मान्य करी. पछी ते बे संघाते नीक ल्या, त्यारे समलो जाते चंचळ थनें बळी दोडो तेथी काचबो घणोज पछवाडे रह्यो; ते जोईनें स मले मनमां विचार कर्यो, जे झं हमणां थाक्यो झुं. माटे लगार आग्गाड आगळ जंघ लेऊं, क दाग काचबो आगळ नीकळी जशे, तो तेनें पोहो चवामां आपणे केटलीवार छे, एवं विचारीनें ते झाड आगळ जंघवा गयो. पछवाडेथी काचबो ह ळुवे ह्ळुवे विसामो लिधाविना एक चाले चाल तो हतो ते सरतनें ठेकाणे जई पोहोच्यो, थनें स मलो पोताना सामर्थ्य उपर विश्वास राखीनें सुतो ते सुतोज रह्यो.

सार

सार

चपळ अनें तीक्ष्ण बुद्धीनो छे, पण जे कामनां उतावळो थतोनथी, तेनुं ते काम सिद्ध थतुं नथी, अनें मंद बुद्धीनो छे, पण जे कामनां लागे छे, तो तेनुं ते काम सिद्ध थायछे; घणुं करीनें जे बुद्धीमा न छे, ते चाळणी, अभिमानी, निश्चिंत. एवा होय छे. ते कामनां श्रम करता नथी. केहेछे जे म्हारे शुं अशक्य छे, अम्हे जारे धारीशुं, त्यारे चा र दाहाडानुं काम चार घडीमां करीशुं, एवा भ रंसा उपर रहेनें वर्षनां वर्ष जायछे, पण तेमना हाथथी कांइ काम थतुं नथी. अनें जे मंद बुद्धि वाळो छे, ते ऊं बुद्धिमान् नथी एवुं जाणीनें उद्यो ग करेछे, माटे जे काम ते हाथमां झालेछे, ते सि द्ध थायछे.

वात ६१.

वेषधारी दीपडुं

एक दीपडुं गाडरानुं चामडुं ओडीनें गाडरांना टोळामां जईनें पेठुं. तेणे कुं गाडर कुं एम कही नें घणां गाडरां मारी नांख्यां. एक दाहाडो ते गाडरां चारनारानां जाण्यामां आव्युं त्यारे तेणे थु क्रीथी ते दीपडाना गळामां दोरी बांधीनें, तेनें झा डनें डाळे टांगीनें, फांशी दीधी; ते रस्ते बिजा को ई गाडरां चारनारा जता हता तेमांथी एके ते फांशी देनारानें पुछ्युं अरे तें आ शुं कर्युं तुं कां ई गांडो थयोछे, त्यारे तेणे ते सांभळीनें, दीपडा ना शरीर उपरथी ते गाडरानुं चामडुं उतारी ले ईनें, तेना संदेह मटाड्या. पछी तेणें ते कर्युं, तेनुं तेणे वखाण कर्युं.

सार

बाहेरना आचारथी कोईना स्वरूपनी परीक्षा थती नथी, बाहेर भलो दिसेछे; माटे मांहे तेवो

ज हशे, एवुं जाणीये तो आपण ठगाईये एगाटे डाहाया पुरुष छे ते पेहेलो मांहेनो शोध करे छे, पछी मांहे अनें बाहेर सरखो पारख्यानां आव्यो नहीं, तो ते विश्वास घातो, बेधधाती, एवो तेनें जाणीनें तेना उपर द्वेष करेछे.

—※※—

वात ६२

दीपडां अनें गाडरां

दीपडांनें अनें गाडरांनें घणा दाहाडी सुधी लडाई चाली हती, त्यांहां कुतरांनी सहायताथी गाडरां दीपडांथी हार्यां नहीं. पछी तेणनुं अरस परस सल्हा करवा सारु बोलवुं थयुं. तेमां एवुं ठर्युं जे अरस्परस एक एकनें ओल आपवी, दीपडांये गाडरांनें कह्युं जे अम्हे अम्हारां छोकरां तमारे स्वाधीन करीये छीये, अनें तमे तमारां कुतरां अम्हारे स्वाधीन करो, ते वात गाडरांये कबुल करीनें ते प्रमाणे कर्युं. पछी दीपडांनां छोक

रां

रां गाडरां पासे आवतांवांतज पोताणी मालो वाले एकीवारे रोवा लाग्यां. ते सांभळीनें दीप डां दोडतां आव्यां, अनें गाडरांनें केहेवा लाग्यां. अे अरे दुष्टो तमे अमारां छोकरांनें मारीनें स क्षा आपी. एवुं कहीनें ते सघळां दीपडां गाड रां उपर तुटी पड्यां त्यांहां कुतरां पासे न होतां एटले ते तेहेज मार्यां गयां.

सार -

शत्रुनी साथे मस्ती करती वखत घणो सावधा गाई राखवी. अे वस्तुनो आपणनें भरुसो छे, ते वस्तुविना आपण नवळा, एवी वस्तु थोडपमां प चूनें स्वाधीन करवी नहीं. आपी एटले पछी ते मनें वढवानुं निमित्त काढाडीनें वढवुं कठण पड तुं नथी.

वात

वात ६३

बे वटे मार्गु

बे वटे मार्गु संघाने चाल्या जता हता, तेमा ना एकनें रस्तामां पडेलो रुपैयानो वाटवो जड्यो. ते हाथमां लेईनें ते बिजानें केहेके, भरे आ जो ह्यानें रुपैयानो वाटवो जड्यो. बिजो तेनें केहे के एम कयम केहेछे? आपणनें जड्यो एम केहे, आ पण बे संघाते छीये, माटे लाभ के हानी जे थाय ते बेउनी. ते सांभळीनें वाटवा वाळो केहेके, हा, ते खरुं, ह्यानें जडेली वस्तूमां ऊं तनें भाग कयम आपीश? बिजो केहेछे. वारु त्यारे न आपीश, पछी ते बेजणा कांईक आगळ गया एटला मां वाटवानो धणी शोध फाहाडीनें, सरकारना शिपाई लेईनें तेमनो पछवाडे आव्यो. तेनें जोईनें वाटवा वाळो केहेछे, अल्या, आपणे खोटुं काम कर्युं. तेनें बिजो केहेछे, हवे आपणे खोटुं काम कर्युं एम कां केहेछे? ह्यें खोटुं कर्युं एम केहे, जो तें ह्यानें तारा सुखमां भाग आप्यो होत, तो ऊं तारा दुःखमां पण भाग लेत.

धार

सार

जे पुरुष एवुं इछे, जे ह्मनें संकटमां बिजो स. हाय थाय, तो तेणे प्रथम मित्र करी राखवा. मि त्र करवानी रीत एवीछे जे, प्रथम आपण कांई तेनें उपयोगमां आवीये, अनें तेनो साथे मन मो कळुं राखीये, छपणता न करीये, तो ते आपणा संकटमां सहाय थाय.

—∝❋∞—

वात ६५

वाघमां पडेलुं शियाळ

एक शियाळ वाघउपर पाणि पीवानें गयुं ह तुं ते मांहे पडुं. एटलामां त्यांहां एक दीपडुं आव्युं. तेनें तेणे विनंती करी, भाई ऊंबुडंकुं, ह्मा नें सहाय था, एकवार दोरडुं अथवा बिजी कांई वस्तु मांहे नांख, जे जेणे करीनें ऊंउपर नीकळी आवुं, ते शियाळनी दशा जोईनें, दीपडानें दया आवी, अनें तेनें कहेछे, अरे बचारा ऊंतनें जो

ईनें

ईनें घणो दुःख पामुंछुं. अरे तारा उपर परमेश्वर आवो क्यम कोप्यो; हाय! हाय! खोटी वात थयो. शियाळ उत्तर देछे, अरे तुं जेवुं बोलछ तेवुं जो तारा मनमां होय तो ह्यारा सारु अमथो अहीं थां उभोथई रहीनें, दुःखी थईश नहीं. तो, ह्या नें बाहेर काहाडवानो उपाय उतावळो कर, अ रे जेणे गळकां खावा मांड्यां अनें ते दश पांच पळमां डुबी मरशे, तेउपर विज्ञानें अमथी दया आवी ते शा कामनी?

सार

अमथी मरी दया आवी ते शा कामनी, जेथी विज्ञानुं दुःख लगारे ओछुं थातुं नथी, जे विज्ञानुं दुःख जोईनें पोते अमथो दुःखियो थाय छे, ते दुःखीना मननें वत्तुं दुःख मात्र करेछे. माटे जे आपणनें घणा दुःखमां, काममां, आवेछे, अनें हाय हाय करीनें अमथा कष्टी थता नथी, तेनें आपणुं दुःख लागेछे एम जाणवुं, अनें तेज आपणो खरो मित्र, अनें तेज सारं करनारो, एवु जाणवु.

वात

वात ६५

माछी

कोई एक माछी हतो, तेणे नदीमां एक तेड थी ते बिजी तेडसुधी जाळ पाथरी; अनें हाथमां लाकडानो टंडीको लेईनें, पाणीमां झापटवा लाग्यो, मनमां एवुं जे माछलां गाभरां थईनें चारे त रफथी जाळमां पडे, ते वखत ते नदीनो तेडे रे हेमारो एक जण त्यांहां हतो ते ए माछीनो आ चार जोईनें तेनें केहेवा लाग्यो; अरे आ तुं शुं करछ, तुं तारा मनमां शुं समज्यो छे, तुं आ कुदी कुदीनें पाणी डोहोळी नांखछ, एवुं पाणी आ पछे भरीये अनें तनें कांई कहीये नहीं, आ तारा उपद्रवमां अमथी केम रेहेवाशे? बोलतो कम न थोरे? एम ते रीस चडावीनें चडफडीनें बोल्यो, त्यारे तेनें माछी हळवे उत्तर करेछे, अरे, तारा थी अहीयां कम रेहेवाशे? ए विचार करवानो आ रे कांई गरज नथी, पण ऊं तनें खरंज कऊंछुं, जे आवुं कर्या विना आरायी रेहेवातुं नथी.

मार

सार

केटलाक पुरुष एवा होयछे जे तेमनाथी लो
कोनें जोइये एटलो उपद्रव थाय्यो, पण तेमो ते
विचारज करता नथी. लगारेक जेटलो पो
तानो स्वार्थ घयो एटले थयुं. एक घर लुटवुं हो
य, माटे सघळां घरोनी कोळमी खोऊ बाळतां
चोर आघुं पाछुं जोतो नथी. कळह उत्पन्न क
रनाराके ते विचार करता नथी, जे, अम्हारा
साचा जुठाथी केटलाकनो भाई बंधाई तुटशे, कि
टलांक कुटंबमां विरोध थशे, राजकारभारी पु
रुषोनां केटलाक एवा होयछे, जे, ते राज कार
भारमां चार जणांनुं एक चित्त थवा देता नथी,
अनें फुटफाट थाय, लडाईयो थईनें रुधिरना प्र
वाह चाले, एवुं करेछे; सर्व राज्यनो नाश थाय,
अनें पोतानें कांई द्रव्य मळे तो तेवुं करवामां ते
अनमान करता नथी, रांडीरांडोनां आंसु, को
कांनी रडारड, दुःखी लोकोनी हायहाय, ए, ते
पुरुषना मननें हलावी सकतां नथी, ते पुरुष का

प्राणमांना माछीनी पेठे मरना कठण थईनें, पो तानुं काम करता जायछे, अनें कोई पुछे तो के छेज, जे एम कर्या विना अमोथी रेहेवानुं नथी. हरि हरि शां एमनां दुष्ट कर्म! शी एमनी समजण! जेना हृदयमां नीतीनो लेश नहीं, जे लो कोनुं सारुं करनारा छे, तेमणे पोतानुं सामर्थ्य चाले, त्यांहां सुधी एवा दुष्टोनें मारी नांखवा.

—०※०—

वात ६६

कांटा खानारा उंटनी

कापणीना दाहाडांमां कोई एक खेतर वाळो, माणस लेईनें खेतर मांहेना अन्ननी कापणी कर तो हतो; माटे तेनुं उंट नाना प्रकारनां अन्न पी ठ उपर लेईनें खेतर आगळथी जतुं हतुं. ते र स्तामां एक बावळीयो जोईनें, तेना कांटा खा वा वळग्युं. तेनो स्वाद लेईनें ते पोताना मन मां कहेछे, आ ज उचकी जाजंकुं एवां अन्न खा

ईनें

ईनें माणस प्रसन्न थाग्यो, पण आ बावळीयाना कांटामां जे स्वादछे, ते झोटां सारां अन्नमां पण नथी.

सार

सारुं नरतुं, अथवा सुख दुःख, ते फलाणुंज ए म केहेवातुं नथी, जेणे जेवुं मान्युं तेवुं तेनें लागे; एमाटे जे पुरुष एवुं जाणे जे झनें जे सारुं लागेछे, ते सर्वनें सारुं लागे अनें ऊं जेनें खोटुं क ऊंछुं, तेनें सर्व खोटुं केहे. ते पुरुष आ बा ह्य मांना उंट सरखो मूर्ख जाणवो.

वात ६७

साबरी पाणीमां जोती हती

कोई एक साबरी नदीमां पाणी पीती हती. तो पाणीमां पोतानु प्रतिबिंब पड्युं हतुं, ते जो ईनें घ णुं संतोष पामी. पछी पगथी ते माथा सुधी जु

रा जुदा अवयव जोईनें केहेछे, आहा! ह्मारा मा था उपरनां शींगडांनो भराव शो सुंदर छे, जे जे णे करीनें ह्मारा ह्मोनो शोभा घणी थयो, ह्मारां विशाळ नेच, कमळनें लजवेछे, ह्मारुं शरीर को मळ फुल सरखुं छे, एवाज जो ह्मारा था पन सा रा होत तो ज्ं कोईनें गणत नहीं. पण शुं क रुं आ पने ह्मनें लजवी, आ न्हाना शोगळी गये ला देखाय छे, तेथी मुळगाज न होत ते सारं. एम ते विचार करेछे, एटलामां पछवाडे पारधी आव्या. ते जाणतांसांज त्यांहाथी नाठो, तेनें प छवाडे पारधी पण गया. त्यारे तेणीये विचार्युं जे आमना हाथनांथी उंचोपछी भागी जाउं, माटे आडो वाढे जवा लागी, तो त्यांहां झाडमां शी गडां भरायां तेथी चटको पडी, एटले पछवाडे पा रधी हताज तेमणे पकडी, ते वखत ते मनमां कहेवा लागी, के जे पग ह्मनें खोटा लागता हु ता तेमणे तो ह्मनें संकटमांथी बाहेर काहाडी हनी, पण जे शींगडांनो ह्मनें गर्व हतो, तेणेज ह्मनें बंधनमां नांखी.

सार

सार

ऊं सघळा अवयवोये करीनें सारी नथी, एम स्त्रीयोये मनमां खेद आणवो नहीं. शाकटे जे खोडीला अवयव छे, ते जेवा वखत उपर पतिव्रताना धर्ममां कामनां आवेछे, तेवा सारा अवयव छे, ते आवता नथी. पतिव्रतापणुं स्त्रीयोनो जीवछे, ते जमनें नहोय ते स्त्रीयो लडदा सरखो जाणवोयो.

शियाळ अनें कागडो

एक कागडो झोमां मासनो कडको लेईनें उडो, ते एक उंचा झाडउपर जईनें बेठो, तेनें जोईनें एक शियाळ ते झाडतळे गयुं. अनें कपटथी कागडानुं सुंदरपणुं वर्णवा लाग्युं केहेछे, अरे पक्षी ऊं तनें खरेंज कऊंछुं, के तज सरखो देखाउ

डो बिजो पक्षी ह्यारा जोयामां आज सुधी कोशे आव्यो नथी. तारां पीछां शां सारां अनें कुळां छे, आहा! तारा शरीरनी, शीकांति केटली वर्णं न करूं, तारा अवयवनी लटकसामे तो जोता ज रहीये, पण तृप्ती थाय नहीं. तारे एटलुं स घळुं अनकूळ छे माटे तारो स्वरपण सारोज ह शे एवुं जणायछे, अनें स्वर जो मीठो होय तो प छी तारी बरोबरी कोण करनार छे. कागडो ते स्तुति सांभळीनें, ऊं कोण ए विसरी गयो, अनें पोतानुं शरीर मरडीनें विचार करेछे, के आनें ह्यारा स्वरनो आता छे, एटलो मटाडुं. एम म नमां आणीनें, तेणे भाजानो आरंभ कर्यो. ते क एतांज लोमां मासनो कडको हतो, ते हेठळ प डो. ते लेईनें शियाळ तेनी मूर्खतानें हसतो हसतो मार्ग लाग्यो.

सार

खुशीमां खेवाथी ते फसेज, एवुं जाणीनें तेमां खेचाता नथी, एवा पुरुष थोडा. जेमनें स्तुति

हारी

खारी करतां आवडती नथी, तेमनी करेली स्तुति एकादी वखत फोगट जाय. पण जो करनारो ख बडदार छे, तो ते झोटा सावध मनुष्योनां पण म नमें हरीलेछे, एवी रीते के जे स्तुतीना लेपमां आ वतो नथी. तेना तेज गुण वखाण करनारो वर्णे न करे एटले ते लेवायो, माटे आ स्तुतिथंच नो झोटो गार चुकाववानें आवना बिजा उपा य नथी, शो जे आपणा गुणनो परीक्षक आपणे थवु, बिजाना कह्याउपर नथुं नहीं. जो आप णे आपणी परीक्षा खरी करी, तो आपणी योग्य ता बिजो शुं केहेशे? अरे प्राणि मात्रनें पोता उ पर प्रीति एटली छे, जे पोता करतां बिजानें झोटो केहेवो ए कोई इछतुं नथी; तेमज एक नी योग्यता बिजानें खरेखरी समजणमां आवती नथी. माटे जे स्तुति करेछे तेना पेटमां कोई पण स्वार्थ छे एम जाणवु.

वात ६६

बे कुतरीयोनी

एक कुतरी व्हावानी थयी, त्यारे तेणीये बिजी कुतरीनी प्रार्थना करी. जे बाई एक महिना सु धी तमारुं घर व्हानें रेहेवानें आपो, व्हारी सु वावडं पुरी थये एटले ऊं तमारुं घर तमारे स्वा धीन करीश. बिजीये वारुं कह्युं, व्हानें तरतज घ र खाली करीनें, तेनें स्वाधीन कर्युं. बळती ए क महिना पछी घर धणीयाणी व्हावेली कुतरीनें मळवाने गई, व्हानें मर्यादाथी कहेछे. बाई तमे साजां तानां नाहाई धोईनें उभां, ए जोईनें व्हा नें घणो आनंद थयो. हवे ऊं एवुं जाणुंछुं जे त मनें बच्चां सुद्धां घर बाहेर हींडतां देखुं, तेनो अ भिप्राय समजीनें सुवावडी कुतरी तेनें कहेछे, ए जि बाई व्हानें पण संकोच आवेछे अे व्हे तमारी जग्या घणा दाहाडा थया अटकावी छे, माटे त मनें भोड पडती हशे, पण शुं करुं व्हारां बच्चां व्हाना

म्हानां नवळां, हज छारीसाथे फरवा जेवां थयां नथी. माटे जो कृपा करीनें तिजा पंदर दाहाडा रेहेवायो तो ऊं तमारो घणो उपकार मानीश. घरवाळी घणी संकोच वाळी हती, तेणीये तिजा पंदर दाहाडा रेहेवानी रजा आपी. तोपण तेणीये घर खाली कर्युं नहीं. पछी ते जोईनें घरवाळी व्हा येली कुतरीनें केहेछे, अरे तुं हज घरमांथी नो कळती नथी, ते तारा मनमां शुं छे? ऊं तनें हवे बळात्कारे बाहेर काढाडीश, छारेनो हगणां छारी जग्या जोईये. ते सांभळीनें छाथेली कुतरी तेनें केहेछे, शुं तुं छनें बळात्कारे काढाडना रीछे? तो हवे काढाड पाछ जोऊं, केवा काढाडछ, हवे ऊं तनें खरं कऊंछुं, जे तुं छनें बळात्कारे काढाडीश, त्याहां सुधी आ घर तारे हाथ आवतुं नथी.

सार

जेनां हाथमां सत्तो ते सारथी. तेम जेना हाथमां वस्तु ते तेनो धणी माटे आपणी वस्तु दिजानें

अ गधी छशे तो फरीनें आपणे हाथ आवशे, एवो खोटो भरोसो आप्या वना, हाथमांनी वस्तु आप वी नहीं. एटलामाटेज जे पुरुष शाणा, उदार छे, ते विजानें कांई वस्तु आपवी पडेतो वखतं उ पर आपीदेछे, पण जे साख्तनुं माणस नथी, अथ वा जुठुं बोलशे एवी जेना उपर शंका आवेछे; तो तेमें उछीनुं पग आपवुं ए मूर्खता.

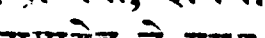

एक शाहाडो शियाळे शाहाशगनें पोतानें घेर जमवानें बोलाव्यो. अनें तेनी मशकरी करवा सारु एक छिछी थाळीमां खीर घालीनें, तेनो आगळ मेहिली. पछी बेमर बे जणा खावा बेठा. त्यारे शाहाशगनी चांच लांबी तेणे करीनें खीर लेवा सारु तेणे नाना प्रकार कर्या, पण लेवायी नहीं. तेमामां शियाळ ते खीर खाईनें थाळी

चाटवा

चाटवा लाग्यो. शाहामृग पोताना मनमां संको च पामीनें तेवोज भुख्यो घेर गयो. ते दाव म नमां धारीनें केटलाक दाहाडा गया, पछी ते शा हामृगे शियाळनें जमवा तेडो. ज्यें एक सु रयीमां चांबांनो रस भरीनें शियाळनी आगळ मेली ख्यो. ते सुरयीनुं पेटुं झीणुं, ज्यें गळुं लांबुं, अ नें सांकडुं हतुं; तेमां शियाळनुं झो पेसे नहीं, जे वखत शाहामृगे सुरयीमां चांच घालीनें क्यम खा वुं, ते तेनें देखाड्युं. सारांश ए जे, शाहामृगे य थास्थित पेट भर्युं. पण ते रस खाता महेर चां च काहाडे त्यारे जे रसनां टींपां सुरायी उपर पडे ते टींपां चाटीनें शियाळे सनय काढ्यो. पण मनमां घणो खेदो थयो. पछी पोतानें घेर जता वखत, शियाळ शाहामृगनें कहेवे. भाई तें जे कर्युं ते योग्यज कर्युं छे. झें जेवं तनें कर्युं, तेवुं तें झनें कर्युं. माटे एमां झनें खोटुं लाग वानुं कारण नथी.

सार

बिजानी मश्करी करीनें राजी थवुं, ए भला माणसनुं काम नहीं, जे एवुं करेछे, तेनी पछी बिजो जारे पाछी उलटी मश्करी करे, त्यारे तेनें छोडवुं नहीं, आपणो खोटो रुपैयो आपणनें पाछो आपे, तो खोळामां लेवो. जेम शियाळे पोताने अपराध स्वीकार कर्यो. तेवुं, न करे अनें बिजे आपणी मश्करी करी, एटले तेनाउपर दोष मांय मेहेलो. पण आपणनें जेवुं माठुं लाग्युं तेवुंज बिजानें लाग्युं हशे; एनो विचार करता थयो.

—○※○—

वात ७१

गरुड पक्षणी अनें शियाळणी

एक गरुड पक्षणी हती, ते पोताना बच्चानें माटे कांई खावानुं सोधती हती, तेणीये एक शियाळनुं बच्चुं उघाडामां पड्युं दीठुं. तेनें पगमां घा

लीनें

43972

स्त्रीनें उडी, एटलामां तेनो पण पासेज हतो, ते दोडतो आवी. अनें खोटे दीन खरे करीनें आं स्त्रीमां आंसु आणिनें, तेनें कहेवरवा लागो. अ रे बाई मज गरीब उपर दया कर, म्हारा एक नाएक लाडकवाया बच्चानें लेई जईनें, म्हनें एकली करीश नहीं. आ म्हारुं बाळक म्हनें पा छुं आपीश तो, तें म्हनें बाळकनी भोख आपी; एवुं जं जाणीश. गरुडपक्षणी निर्दय हती, ते णीये ए मजमां आण्युं, जे म्हारुं घर ऊंचुं झाड उपर छे, त्यांहां आ स्त्रियाळणी शो उपद्रव करी सकनार छे? एवं विचारीनें तेणीये तेनुं कहुंन सां भळतां, ते बच्चुं पोताना बच्चानी आगळ लेईनें मेहल्युं. ते वखत स्त्रियाळणी रीसेकरीनें गांडी स रखा थयो. अनें वेर क्षण वाजुं, माटे आगळ पा छळ जोती हती. एटलामां ते दाहाडे पासेना खेतरमां, गामना लोकोइ ग्राम देवता निमित्त हाज कर्यो हतो; त्यांहां जईनें एक देवतानो थं गारो लेईनें, गरुडपक्षणीनो माळो जे झाडउप र हतो, ते झाड तळे आवानें झाप पारधी कां

टा घास इत्यादिक आणीनें, ते झाडमें बाळवानो उद्योग आरंभ्यो. ते जोईनें गरुडपक्षणी भयभीत थयी. हवे बच्चां मुद्दां आपणी राख थशे एवं विचारीनें त्यनें उळटी शियाळणीनी प्रार्थना कर वा लागी. केहेछे जे बाई कृपाकरीनें वेर मुको घो ऊं चुको, एवं कहीनें तेणीये शियाळणीनुं बच्चुं जीवतुं पाछुं आप्युं.

सार

पैसे अथवा अधिकारे ऊं बळियो छुं. ए भ रसें कोईनो घात करीये नहीं. आपणे छोटो आश्रय छे, अनें जेनो घात करीयेछीये ते केवळ दुर्बळ छे, माटे ते आपणनें कांई उपद्रव करी स कशे नहीं, एवं सर्वथा मनमां आणवुं नहीं, ते केवोपण गरीब होय, तोये ते कोई वखत किये ठेकाणे केथी युक्तीये वेर वाळशे, ए केहेवातुं न थी. एकवार वेर थयुं एटले, ते मटवुं कठण पडेछे, छोटो जबरो राजा होय, तेनें पण मार मारा मारी सकेछे. जे वेर लेवानें पोताना

जीव

जीव उपर जे कादरे ते हजार दुःखीये पोतानुं वे र ले. हरकोई डोशी राजाना घरमां पण आ ग घाली सके. हरकोई एक गरीब छोटा बछ वानना छोकरानो जीव लेई सके. एटला माटे हयुं कठण करीनें, जे लोकोनें दुःख देछे, पण ते ए लांबी नजरे जोवुं.

वात ७२

सुहर अनें गधेडो

एक गधेडो अनें सुहर, एमनो अरण्यमां अचा नक मेळाप थयो. ते वखत गधेडो सुहारमां शे नं कहेछे. जेगोपाळ हो शेठजी, ते तेनुं डोळ खोईनें सुहरनें आश्चर्य लाग्युं. अनें क्रोधमा आ वेशे तेना मनमां आव्यं जे, हमणां एनां ओतर डां बाहेर काहाडी नांखुं, पण एटलामां तेना म ननें विवेक थयो, अनें गधेडानें केहेछे, अरे हल का जीव तुं तारे मार्गे जा, ऊं गधेडानें लोहीये

क्षारी डाढाड वटाळतो नथी, नहीतो तारो जी व लेवानें क्षनें एक क्षणनी वार नथी.

सार

मूर्ख होयके ते ऊं डाहायेा कुं, एवु जाणीनें क्षोटानेा थइो करवा जाय क्षें, पण ते त्यांहांथो पेातानेा जीव लेईनें पाछेा आवे, एटले घणी करी, एम जाणवु. मूर्खे मूर्ख साथे, चाकरे चाकरनी साथे, नीचे नीचनी साथें बेासवु. एवु जाणीनें क्षोटा क्षे ते रीस न चडावतां, नीच मनुष्यना एक बे अपराध सहन करे क्षे, माटे मूर्खादिके निःशंके थईनें वारे वारे तेमनी साथें तेवेा प्रसंग थापवेा नहीं.

वार्त्ता ७६.

बे बायडीयेाना धणीनी

एक पुरुषनें बे बायडीयेा हतीयेा, पेहेली तेनें बरेाबरीनेा स्वरूपे साधारण हती, अनें बीजी जरा

न सोळ वर्षनो घणी रूपवती हती, तेणीये पोता ने स्वरूपे अनें गुणे करीनें धणीनें घणो सुखी क र्यो; पण ते पचास वर्षनी अवस्थानें पाम्यो हतो, माटे तेथी ते तेवो सुखी नोहतो. ते पुरुषना के श कांई काळा अनें कांई धोळा थया हता. ते थी तेनुं वृद्धपणुं जणातुं हतुं. ते, तेथीनें घणुं खोटुं लागतुं, माटे तेथी जाहारे पुरुषसाथे विचा र करवा बेसे, त्यारे ते न जाणे एम हळुवे रहो नें युक्तीथी नित्य तेमांना कांई धोळा वाळ उखे डी नांखे; ते एम जाणे जे मांहेली पण जे होय ते हो, पण बाहेरथी लोकोनें झाझा वरसां पा डयपणनां जेटलां चिन्ह न देखाय, [illegible] जे झोटी स्त्री हती, ते एम जाणे, जे आ धोळा वाळ झारा धणीनें वृद्धावस्थानुं भूषण छे, माटे जाहारे जाहारे तेनो वारो आवे, त्यारे त्यारे ते पण तेमांना काळा वाळ तोडी नांखे, ए प्रमाणे बेजणीयेनो उद्योग चाल्यो. तेथी छ महीना न थ या, एटलामां ते बचारानो माथानो वाळ एक सरखो रह्यो नहीं.

सार

सार

जेनें सारं खोटुं ए व्यवस्थानी समजण नथी तें नी कृपाथी पण तोटो आवेछे, जे स्त्रीयो पोताना धणीनुं सारं इछती होय अनें धणीनी कृपा उपर नजर होय, तो तेणीये जे वात करवी ते धणीनें पुछ्या वना करवी नहीं, कोई वात स्त्रीनें पोता नी बुद्धीये सारी लागी, पण ते वात धणीनें पुछी ने करी होय, तो तेमां बेनुं घणुं सारुं थाय, अ नें ते स्त्रीयोनो धर्म पण छे.

वात ७५

देडका अनें बे बळद

बे बळद एक तळावना उपली तरफ लडता हता; ते तळावमांने एक देडके दीठा; ते बिजानें केहेछे, अरे जो जो ते सामे शुं थायछे, ते हा थ हाय हवे आपणी शी गत थाशे, बिजो बोल्यो अरे तुं आटलो कां बिहछ. तेमनी लडाईनें अ

नें आपणें शो संबंध छे, तेमनो जात जुदी, अमें आपणी जात जुदी, रीत जुदी, खावुं जुदुं, ते आपणनें दुःख देवानें लडता मथी. एतो एक बि जानें काहाडी मेहेलीनें पोतें घरनो धणी थवा माटे लडेछे; त्यारे आपण आपणे टेकाणे मूर्ख सरखा अमथा कां बिहीये. तेनें पेहेलो केहेछे अरे ते खरं, पण हवे एवुं थशे, जे ते बेमांथी एक हारशे ते नाशीनें आ तळावमां आवशे, त्यारे आपणामांथी केटलाकनें पग तळे कचरी नांखशे, माटे तुं विचार, जे तेमनो लडाईनें अने आपणनें केटलो पासे संबंध छे.

सार

छोटा छोटानी लडाईमां पासेनां गरीब सहज मारीं जाय, तो जे छोटानो पक्ष करीनें लडाईमां आगळ थाय तेनो नाश थाय एमां शुं कहेवुं, जेमां सर्वनुं सारं थतुं होय, एवी एकादी बातमां छोटा साथे न्हाने जावु; पण केवळ लो

कोना

कोना कल्याण सारु उद्योग करनारा, एवा छो टा थोडाछे. जे घणा लोकोना सारा सारु ल डाई उभी करे, तेमां तेमनुं लक्ष घणुं करीनें पो ताना स्वार्थ साधवा उपर होयछे, पण ते लोको वास्ते लडता नथी. तो आपणे हाथ राज्य आवे, आपण राज्य सुख भोगवीये, आपणी आ ज्ञामां सर्व लोक रेहे, माटे लडेछे, पछी ते अधि कार उपर आव्या एटले प्रथम प्रजानें पीडवानो आरंभ करे, माटे एवा जे लडनारा छे, तेथी डा हाथो होय तेणे दूर रेहेवुं; आपणुं चालेतो बे ल डनाराओनी लडाई बंध कराधीनें लोकोनी पीडा निवारण करीये.

—※※—

वात ७५

पराळ मांनुं सावर

कोई एक सावर पारधीनां कुतरांथे झाडीमां थी काढाडी मेहेल्युं; ते नाठुं नाठुं एक गामडानां

दोरांना

चोरांना वाडामां पेशीनें पराऊना ढगलामां संता
ई रह्युं. ते जोईनें वाडामांने एक बळदे तेनें पु
छ्युं. अरे तें अहींयां आवीनें शुं धार्युं छे? ऊं ए
म जाणुंछुं, के जेथकी विहीनें तुं संतायुंछे, ते म
रण तनें अहींयां रोकशुं मळशे. सावर तेनें के
हेछे, भाईया जो मने सर्व कला करीनें छांना रे
हेशो, तो म्हारो प्रभाव थशे. लाग जोईनें ऊं
अहींयांथी उनाव ऊंज जईश. पछी ते सावर सां
ज थतासुधी हतुं, ने संध्याकाळ थतांज पेहेलो क
डवना पुळा खेईनें गोवाळीयो वाडामां आव्यो, ने
नी नजरे ते पड्युं नहीं. पछी वाडानो कारभा
री आव्यो, तेणे पण तेनें दीठुं नहीं. ने वखत
सावरना हईयांमां हर्ष माय नहीं. पछी ते ब
ळदोनें केहेवा लाग्युं. जे भाईया तमनें धन्य
छे, आज ऊं उगयुं ते तमारे पुण्ये, तमारां मर
खा पोपकारी कहीं नहीं होय. ते सांभळीनें
तेमांनो एक बळद तेनें केहेछे, अरे तुं अहींयांथी
कुशळ क्षेम तारे ठेकाणे जा. एवं अम्हारा म
नथीछे. माटे परमेश्वर करे अनें आ वाडानो

भणी

धणी अहींयां न आवे तो सारूं, जोते आवशे तो तेनें सो चांस्योछे. तेनी नजर आगळ तजथी आ पराळमां संताई रेहेवाशे नहीं. एवं बोलेछे, ए टलामां वाडानो धणी बाहेर गयो हतो, ते घेर आव्यो. आवतां बांतज प्रथम वाडामां गयो, अ नें चाकरो उपर तरफडीनें केहेछे, अरे राना, आ बळदोनो आगळ कडब कम नथीरे, ऊं रो ज आटलं कऊंकुं पण तमनें लाज कम नथी आ वती. हीरा, ते बळदनी आगळ बिजा चारना पुं ळा आणिनें नांख, शां रांडनां माणस दुःख देना रांछे. एम तरफडतो तरफडतो आणि मर तेणी मर फरेछे, अनें सघळे डेकाणे नजर घालीनें जु एछे, एटलामां पराळमांथी सावरनां शींगडां ते नी नजरे पड्यां. ते जोतांवेंतज चाकरोनें केहे वा लाग्यो. अरे आ शुं छेरे, आ पराळमां? अ ल्याश्रो सावररे सावररे धाजोरे धाजो. ते सां भळतां बांत चाकर कुलकां लेईनें आव्या तेमणे तत्काळ तेनो जीव लिधो.

सार

सार

आपण, जेटली आपणा घरना कामनी चिंता राखीये छीये, तेटली चाकर राखता नथी. थाय ते थाओ जायते जाओ. एवं जाणीनें ते निश्चिंत रेहेछे. पण जेनुं अन्न खाईये तेनुं हित थाय ते करवुं. ए जे सेवकोनो धर्मछे, ते तेमनें स्वप्नांहे पण नथी होतो. तेमनुं मन सर्वदा पोताना स्वार्थ उपर होयछे, ते स्वार्थ जेमां घणो होय ते काम ते करे, तेथीआळ धणीनुं हित तेमनें दीठामां आवतुं नथी. विचार कर्याथी, पोताना उडाउ पणाथी भाग्या, एवा ग्रहस्थ थोडाज नी कळशे, पण चाकरोना दगाद्वाथी धुळ मळ्या एवा घणा. एटला माटे धणीये पोते सावधानाई राखवी. केवळ चाकरो उपर भरोसा राखीनें रेवुं नहीं.

बात

वात ७६

कुतरो अनें दीपडुं

कोई एक दीपडुं घणा दाहाडा भुख्युं रहीनें सुकाई गयेलुं हतुं, ते एक दिवस चांदणी राते खावा सारु फरतुं फरतुं कोई एक कणजीना वाडा आगळ आयुं. मांहे पेठुं तो त्यांहां तेणे एक पाळेलो कुतरो दीठो. तेमनुं अरस्परस आगत स्वागत थया पछी दीपडुं कुतरानें केहेछे, अरे तुं घणो सारो दीसेछे, ऊं खरंज कऊंछुं जे मारा सरखो ताजो, अनें देखाउडो, ह्यों कोई दीठो नथी. तो केहे वारु, एनुं कारण शुं! अरे ऊं मारा करतां सो तरपथी उद्योग वत्तो करुंछुं, तो पण ह्यानें पेट भरीनें खावा मळतुं नथी. कुतरो केहेछे अरे ऊं करुंछुं तेवुं तुं करीश, तो तुं पण म्हारा सरखो ताजो थईश. दीपडुं पूछेछे, तुं शुं करछ? कुतरो केहेछे बिजुं कांई नहीं, धणी ना बारणा आगळ रातनी चोकी करीनें ऊं चो

रुं

रनें आववा देतो नथी. दीपडुं केहेके, ते ज्ं पण मनथी कीश, अरे ज्ं अरण्यमां भटकतो फरी नें टाहाड तडको सज्ंकुं. ते ह्मनें घरना छां खडामां बेशीनें पेट भरीनें अन्न मळे तो बिजुं शुं जोईये, ए प्रमाणे ते बे जणा वातो करेके, एटला मां कुतराना गळामां दोरीनो पडो हतो ते उपर दीपडानी नजर गयी. त्यारे दीपडुं कुतरानें पु छेके, भाई आ तारा गळामां शुं छे? कुतरो बोल्यो अं, एतो कांई नहीं दीपडुं बोल्युं कांई न हीं पण जाणवा तो दे. जे ए शुं छे, कुतरो केहेके. अरे ज्ं स्वभावे खमार खोटो छुं, ते सोकोनें करडुंछुं, ह्मनें ज्ं दाहाडे जांघं तो राते पोकी सारी कर्; माटे ह्मारो धणी ह्मनें दाहाडे दोरी थे बांधी मेहेले छे, पण जांहां संध्याकाळ थयो एटले ते ह्मनें छोडे; पछी ज्ं राजा थाज्ं, मन सां आवे त्यांहां फरुं, गारे खावा पीवा जोईये, ते तो ह्मारो धणी पोतानें हाथे मनें एटुं खव रावेछे. त्यमज सवळां घरनां माणस ह्माराउपर माया राखेछे, भांणामां रोटलानो कडको रेछे,

मे मज वना बिजा कोईनें नांखे नहीं; माटे जो तुं ह्मारी पेठे करीश, तो केटलो सुखी थईश? ते सांभळतांज दीपडुं पाछे पगले नाठुं; तेनें कुत रो हाकमारीनें केहेछे, अरे आवरे आव, नासे छे कां ते केहे? दीपडुं पाछुं फरीनें उत्तर देछे, नारे भाई नथी जोईतुं, ह्मारे तारुं सुख. ए तारे सदा रहो, ह्मारी साथे तो छूटो रेहेवानी वात होय, तो ते कर. तारी पेठे बांधी मेहेलोनें ह्मा नें कोई राजा करे, तेपण ह्मारे नथी जोईतुं.

सार

छूटा रहोनें गरीबी होय ते सारी, पण परवा धीन रहोनें ह्मोटी पदवी सारी नहीं. जे पराधी भ थयो, तेनुं सज्ञान पणुं, ह्मोटपणुं धीरज, अथवा बिजा सद्गुण, तेनें कामना नहीं. तेणे तो धणीना क ह्मा प्रमाणे चालवुं जोईये, अनें जे धणी जे काम केहे, ते नीच कर्म होय, तोपण करवुं जोईये.

घात

वात ७७

गाडरूं जेनें बकरीये पाळ्युं हतुं

एक गाडरानुं बच्चुं बकरीये पाळ्युं हतुं, ते एक दाहाडो बकरीनो साथे जतुं हतुं, तेनें एक दीपडुं रस्तामां मळ्युं. ते केहेछे, बच्चा तुं भलछ; आ तारी मा नहोय, तारी खरी मातो पेला सामा गाडरांना टोळामां चरेछे. बच्चुं उत्तर करेछे, बावा तुं केहे ते खरुं, पण जेणीये मनें केटला क महिना सुधी उपाय नहीं माटे पेटमां राख्युं, अनें व्हायी त्यारे आ पृथ्वी उपर निराधार नां खोलें पोते जती रही; तेवें मारी मा एम तुं कहे तो केहे, पण हुं तो आ बकरीनें मारी मा एम कहुंछुं. जे जेणीये मनें दीन अनाथ जाणीनें, पेटना छोकरा प्रमाणे पाळ्युं, पोष्युं, अनें सघळी वाते मारी संभाळ लीधी. दीपडुं केहेछे, अरे पण जेणीये तनें जन्म आप्यो ते तारे पूज्य छे, अनें तारी ममता तेना उपर वत्ती जोईये. बच्चुं बोलेछे, जेणीये मनें जन्म आप्यो ए हुं

केहेनार

कहेनार नहीं. शाराटे जे जेनें ऊं काठुं के मो रूं छं ए खरज नथी, अनें जो तेणीये ह्यानें जन्म आप्यो ए वात खरीछे, तो तेणीये आ ह्याराउ पर उपकार कर्यो, ए वात एण खरीज. जे ह्या नें पहेलो जन्म आप्यो, जेणे करीनें ऊं खाटको नें हाथे पडीज. त्यारे जो वारु जेनो कोई प्रकारे ह्याराउपर उपकार नहीं, तेनें ऊं मा करप कऊं.

सार

जे आपणुं सारुं करे ते आपणां मावाप, जेणे नरो जन्म आप्यो ते नहीं, मावाप अनें छोकरां ए बे जणांये अरस्परस उपरोगी थवुं जोईये; छोकरां अज्ञान छे, त्यांहां सुधी मावापे तेमनुं पाछन पोषण करवुं, विद्या भणाववी, घणां लाड न लडायीनें तेमनें आपणी आज्ञामां राखवां; पछी ते मोटां थईनें कमातां थयां, एटले

तेमणे

तेमणे मावापनें कशीवातें बोकुं पडवा देवुं नहीं. एवो ए परस्परनो धर्म छे. घणुं करीनें छोक रांनोज वांक जणायछे, जे ते पोतानी जवानीना भरमां मावापनुं कह्युं सांभळतां नथी; तेम केट लांक मावाप पण खोटां होयछे, जे ते पोतानां छोकरांनें ज्हान पणमां विद्या शिखववा सारु मे हेनत करतां नथी. पोताना सामर्थ्य प्रमाणे छोकरांनें खावा, पीवा, अनें खरचवा आपतां नथी; अछे छोटां एटला वास्ते तेमना मनमां ते एम जाणे, जे अछे जेटलां वानां छोकरांनें करीये, तेटलां वानां एमणे सेहेवां; पछी छोकरांपण ते जो ईनें पोतानी मर्यादा मुकी देछे. माठे काम छोकरांनें, सगांसगांनें, धणी धणीयाणीनें, अरस परस एक एकनुं सारुं करतां जवुं, तोज स्नेह रे छे. जेमां स्नेह नहीं ते नाम मात्र सगा केहे वानोज.

वात ७८

मोर जे पोताना स्वरनें खोटो जाणीनें खेद करतो हतो तेनी

एक दिवस मोरनें पोताना शब्द कठोर एवं जाणीनें घणो खेद थयो. त्यारे तेणे सरस्वतीनी प्रार्थना करी. हे दीन दयाळे, हे देवी, हे जग दंब, ऊं तारुं वाहन, अनें हुंने स्वरमां कोण्य जीते, ए तनें योग्य नहीं, जो वारु कोण्य बोल वा मांडे, एटले सर्व लोकोना कान अनें मन त्यां हां जईनें वळगेछे. अनें ऊं हो उघाडुं बोलवा नें एटले सर्व लोक हारी मश्करी करेछे. एवो मोरनी प्रार्थना सांभळीनें देवीनें दया आवी. प छी देवी तेना मननुं समधान करेछे. भाई सा रो शब्द जाणीनें जो कोण्य सुखी छे. एवुं ता रा मनमां आवतुं होय तो स्वरूपे अनें हो टप णे तुं पण सुखी छे. मोर कहेछे; देवी! वाणी जो मीठी नथी तो एकला स्वरूपनें अनें हो टपणा

में

नें शुं करीये? देवी बोली अरे परमेश्वरे एक ए कनें एक एक गुण आप्योछे. तनें सौंदर्य, गरुड नें बळ, कोल्यनें सारोस्वर, पोपटनें मनुष्य वा णी, खबुतरनें शांत, ए पक्षा जेम पोत पोताना गुण उपर प्रसन्न रेहछे, तेम तारे पण रेहेवुं. न हीतो, अमथी बीजा वधारीनें पोताना जीवनें एकलुं दुःख मात देईश.

सार

एकनी पासेज सर्व गुण जोईये एवो देवनो इ छा नथी. एटला माटे जेनें अनेक गणनी आ शा छे तेनी ते पुरी थती नथी, माटे खुद पामा नें आपणा गुण होय ते उपर संतोष करीने न हीं. मेहेनत करीनें ते गुणनी वधारो करवो, सघ ळा गुण पेदा करीनें तेनुं फळ तो एज, जे गुनने आनंद पमाडवुं. ते आनंद जेटलो ईश्वरे आपण नें अनुकूळ कर्यो छे. तेटलामांज करी लेईयें, तो आ मनुष्य लोकमां जे सुख छे ते ते पुरुषनें प्राप्त थयां.

बीत

वात ७६

किडो अनें माख

एक दिवस किडो अनें माख एमनें पोत पोतानो झोटाई माटे घणी कटकट थयी. माख किडानें केहेछे, अरे झारी झोटाईनो तो कोई नें भांतोज नथी; जो जे यज्ञ याग इत्यादि कर्म नां जे जे पदार्थ होयछे, ते प्रथम ऊं चाखुं, पछी देवनें ते मळे, देवना डेरामां उंचु ठेकाणुं ते झा ६. ऊं डेरामां रऊंछुं एटलुं कोई रेहेतुं नथी. झनें राजानी सभामां जवानें कांई अटकाव न छों, ऊं राजाना खभाउपर बेसुंछुं. ए प्रमाणे झारे जे जे जोईये, ते ते ऊं मेहेनत कर्या वना खाऊंछुं, पीऊंछुं, अनें भोगवुं छुं. एवो जे ऊं ते झारीसाथे तुं रांक बरोबरी क्यांहांथी वारु करीश? किडीये ते सघळुं सांभळी लिधुं, पछी तेनें उत्तर करेछे, अरे सांभळछ. झोटा झोटाओनें घेर जईनें जमवुं एमां भोगाछे खरी, पण

क्यारे

क्यारे ज्यारे नोतरुं होय त्यारे; तनें तो लोक हां की मेहेले, तोय तुं लाज वनी थईनें अन्नउपर थी उठती नथी. ते राजानो सभामां जवानो, अनें राजानें खभे बेसवानो वारो छोटीयो वनावीनें कहीयो; पण छानें खरी खबर छे, जे एक दाहा डो ऊं दाणो लेईनें छारा घरभणी जती हती, त्यांहां रस्तामां तमाराभांनो एक ग्रहस्थ, एक पदार्थउपर बेशीनें छो मटमटावतो हतो. जे पदार्थनुं नामपण छोडे बोलतां लाज आवे छे तं केहेके के ऊं डेरामां घणुं रऊंछं, तेनं कारण ऊं तनें कऊंछुं, तारे घर बार कांई छे नहीं, अने तुं देवना डेरामां रहीनें दाहाडा काहांडछ, तुं अछा री पेठे मेहेनत करीनें दाणानो संग्रह करतो न थी. माटेज तारे टाढना दाहाडामां भूखेमरवुं पडेछें, अनें अछो उद्योग करीये छीये; माटे ते दा. हाडामां खाई पीईनें ऊं फाळा घरमां सुखी रहीये छीये.

बार

सार

उद्योग नाना प्रकारना छे, केटलाक एवा छे जे जेमां कांई फळज नथी. जे करीनें खोटी बडाई मात्र देखाडवी अनें मिजानें आपणो कंटाळो आणवो बिजा केटलाक एवा छे जे जेना करनारा ज्यांहां जाय त्यांहां ते सर्वनें गमे. जेनें उद्योगके माटे राजानी सभामां जायछे, एवुं न होय तो, कांई उद्योग नथी माटे दाहाडो काहाडवा सारू जायछे तेणे राज सभामां जवानी प्रतिष्ठा के हवी नहीं. दंभ देखाडवा सारू जे देवपूजानो आडंबर मांडेछे तेनी ते भक्ति था कामनी, जेनें पोतानें घेर कोरराना रोटला मळता नथी तेनें कोई झोटा गृहस्थनी पंक्तीमां मिष्टान्न मळ्युं मा टे तेमां कांई झोटाई आवी. तो तेज झोटुं माणस जे, जे उद्योगी, अनें जे पोते मेळवेली सं पत्तीनुं सुख भोगवे, अनें जेनें उद्योगी माणस गमे, जेनें आळशी माणसनो कंटाळो आवे, एवा पुरु षनें झोटो पखवो न होय तोपण तेनें सर्व लोक माने.

बात

वात ८०

घयडो कुतरो

एक कुतरे प्रथम पोतानी जवानीइ मां घणाक शकार मारीनें पोता उपर धणीनो स्नेह पेदा कर्यो, ते समयमां धणी तेनें वचोयो दारे, खोळा मां बेसारे, तेनें सारं सारं खवरावे, पछी घयडो थ यो त्यारे ते कुतराथी तेवी चाकरी थाय नहीं एवं थयुं तोपण एक दाहाडो ते धणीनो साथे श कारनें गयो, त्यांहां साथेनां कुतरांथी आगळ ज ईनें तेणे एक हरणनो पग पकड्यो. पण तेना होमांना केटलाक दांत पडी गयाहता अनें के टलाक रह्या हता ते हालता हता माटे तेनाथी सारी पेठे ते झलायो नहीं, अनें हरण खेचाखच करीनें कुटीनें नाशी गयं, त्यारे धणीनें कुतराउ पर घणो रीस चडी, अनें तेनें मारवा मंड्या, त्या रे कुतरो केहेछ; अरे नीच लगारेक हाथ बंध रा ख, ज तारो जुनो चाकर छुं, माटे कांई विचार

कर

कर, ह्यो हरणनें पकडवामां कांई आळस कर्यु नथी, पण ह्यारो उपाय न चाल्यो त्यांहां ऊं शुं करूं. हवे घडड पणमां ह्याराथी तारी चाकरी थती नथी, माटे तनें रीस चडेछे पण ह्यारी आ गळनी चाकरी उपर नजर राखीनें कांई कर.

सार

घणुं करीनें घणी लोकोनी कृतघ्नता एवीज दीठामां आवेछे, जांहां सुधी आपण तेना काममां आवीये त्यांहां सुधी ते आपणो. पछी आपणुं काम नथी एवुं थयुं एटले ते आपणो नहीं, एम ज आपणे जेना उपर उपकार कर्यो ते पुरुषनो पछी आपणथी उपकार न थाय अथवा थोडो था य तो ते पुरुष प्रथमनो उपकार न संभारतां उ लटो आपणनें अपकार करवा इछे.

वात ८१

भांडो समळीनो छोकरो

एक समळीनो छोकरो घणा दाहाडा भांडो प डीनें मरवा सरखो थयो, त्यारे पोतानां पूर्वनां कर्यां कर्म संभारीनें तनें छोटुं भय पेदा थयुं प छी ते मानें केहेके. मा कांई व्रत उपवास दा न धर्म देवभक्ति करीनें देवजीपासे ज्ं साजो था ज्ं एवुं मांग. मा उत्तर करेके. बापा देव न नें साजो करशे ए भरोसो मनें आवतो नथी, जे तं सघळो जन्म हिंसा करतो आव्योछे, अनें को ईये देवनें अर्पण करेला पदार्थ नें चोरी खावा मां तें आवुं पाछं जोयुं नहीं. अनें तेना तनें को ई दिवस संताप पण थयो नहीं, ते नारे माटे ज्ं देवपासे किये छोडे प्रार्थना करुं तें केहे.

सार

मजथी घणां दुष्कर्म थयांछे, हवे छारी ग्रीगत थये एवा विचारमां पडीनें मरती वखत जे छो टुं भय पामनार. एवुं लक्ष मनमां आणीनें था

जज सावधान कां न थईये. जे दृढ थयो अनें जेनें आगळ पाप करवानुं सामर्थ्य रह्युं नथी, मा टे जे पश्चात्ताप थयो ते पश्चात्ताप खरो नहीं. अनें खरा पश्चात्ताप विना परमेश्वर क्षमा कर तो नथी. आमाटे जे एवा पापी उपर क्षमा क रीनें देव पापनो दृढी क्षय करे. एमाटे जे पो तानो मरण काळ सुधे करीनें थवानें इछे तेणे प्रथमज सावध थईनें पाप उपरथी बुद्धि वेगळी करवी.

—○*○—

वात ८२

सिंह अनें उंदर

एक सिंह उन्हाळाना दाहाडामां अरण्यमां ए क आंबानी शीतळ छायामां निश्चिंत सूतो हतो त्यांहां तेना शरीरउपर थईनें उंदरे दोडवा मां ड्युं. तेथी ते जाग्यो. तेना पंजामां एक उंदर

आव्यो

आव्यो तेनें तेणे मारवा मांड्यो. त्यारे उंदरे ते नी प्रार्थना करी हे महाराज तमे म्होटा छो सघळां पशूना राजा छो. ज्ं तमारी आगळ केव ळ रंक छुं म्हारे रुधिरे तमारो हाथ वटाळशो नहीं. अनें म्हनें जीव दान आपवुं ए तमनें यो ग्यछे. ते सांभळीनें सिंहनें दया आवी अनें उंद रनें मेहेली दीधो, पछी एक दाहाडो तेज सिंह अ रण्यमां फरतो फरतो तेज आंबा तळे पारधीये जाळ नांखी हती तेमां आवीगयो. तेमां सिंहे पोतानं बळ हतुं तेटलुं सघळुं खरच कर्युं पण छुटको थयो नहीं, पछी म्होटे शब्दे करीनें बार डवा मांड्युं ते सांभळतांवेतज ते उंदर सिंह पा से आव्यो अनें केहेवा लाग्यो, राजा भय पामीश नहीं निश्चिंत रेहे एम कहीनें तेणे दांते करीनें जा ळनी गांठो कातरी नांखीनें सिंहनें जाळमांथी छु टो कर्यो.

सार

सार

छोटा छे तेमनुं पण छोटुं काम वखते न्हाना में हाथे थायछे, एटलामाटे जे आपणी सत्ता मां छे तेउपर खेंचे करीनें छपाज राखवी. न्हा नानें हाथे पण उपकार थई सकेछे. वैभव छे ते सर्वदा सरखो चालतो नथी. एवी वात जो ख रीछे, तो पछी आपण सर्व लोकोसाथे सारे भा वे कां न चालोये. आपणी चालती वखतमां जो आपणे लोको उपर उपकार करी मेहेल्यो होय, तो लोक पण आपणी पडती वेळामां काममां आवे, सघळा न आवे पण तेमांनो को ई एकादो पण गुज जाणमारो नीकळेज, जे एक ना सहायथी आपणां सर्व संकट भागे.

—∞※∞—

वात ८३

उंदर साथे सिंहनुं लग्न

एकवाडेनो वातमां कहेलो सिंह, जाळमांथी छु टो थया पछी राजी थईनें उंदरनें कहेवा लाग्यो.

अरे

खरे तें म्हनें म्होटो उपकार कर्यो माटे ऊं ता
रो उपकारी थयोछुं, हवे तारे जे जोईये ते मा
ग; ऊं आपीश. ते सांभळीनें उंदर फुल्लो अनें
पोतानी योग्यता शुं मागवानी छे अनें शुं मागवानी
नथी, ए विचार्या विनाज सिंहनें केहेछे, विनती
करुंछुं महाराज. जेमाटे तमे प्रसन्न थईनें गमे
ते माग एम कहेीछो, तो ऊं मर्याद्रा मुकीनें मा
गुंछुं, जे तमारी कंन्या म्हनें आपो. ते शब्द का
ने पडतांज सिंहनें घणुं खोटुं लाग्युं, पण शुं करे व
चनथी बंधायेा एटला माटे कह्युं, जे आपी, एम
कहीनें तेणे पोतानी कंन्या उंदरनें आपवानें मां
णी, तेनें पोतानी जवानीनी धुनमां चालतां तेना
पग उंदरउपर पड्या. एटले ते तत्काळ मरण
पाम्यो.

सार

आपणामां सारा नरतानेा विचार नहेाय तेा
इश्वरक वस्तूना इच्छा करीनें आपण दुःखी थईए.

सारा

सारासरतानो विचार जेनें नथी, ते झोटो राजा होय तोपण ते पोताना आत्मामें सुखी करीसकतो नथी. ते राजा थईनें रांकमा जेवुं दुःख भोगवेछे; अनें रांकछे, ते सारासरतानो विचार करीथी, इंद्रनी संपतीना सुखनें भोगवेछे. आ सारासार विचारनुं लक्षण एज, जे ज्यां कोण; ह्यारी थोगयता शी; ह्यारो निर्वाह केटलामां थायछे; इत्यादिक जोईनें जे पगलां मांडवां ते.

—०※०—

वात ८४

ससलां अनें देडकां

कोईं एक वखत, घणो वा छुट्यो, तेथी सघळां झाड डोलवा लाग्यां, अनें भुंइउपरनां पांदडां उडवा लाग्यां, अनें धूळ उडीथी दशेदिशा थो अंधाधुंध थईथो. ते जोईनें, एक वामां ससलां हतां ते, बिहीनें गभराईनें नाठां, ते घ

ए प्रयत्ने वाडथी बाहेर नीकळ्यां. आगळ जतां ते उनें एक नदी आडो आवो, त्यारे ते दुःखी थई नें कहेहे अरे, हवे पुरुं थयुं! जांहां जईये त्यांहां आपणी पछवाडे विपत्तीज आवेछे; माटे आंवा संकटमां काळ काढाडवो ते करतां, नदीमां पडीनें जीव आपीये ते सारुं. एवो सर्वेये निश्चय कर्यो, अनें नदीनो तीरे गयां; त्यांहां देडकां वा हेर नीकळ्यां हतां तेमणे ससलांनें दीठां, एटले ते पाणीमां डबकां मारीनें तळे जईनें बेठां. ते जोईनें तेमांनो एक ससलो, देडकां भणी हाथ करीनें, बिजां ससलांनें कहेहे. अरे, आ जुवो! अप सर्वनो पछवाडे लाग्युं छे; आपण तेथी विही नें जीव आपीये, तेकरतां धीरज राखीनें जे दुःख आवे ते सहीनें संकटनें सांमा कां न रहीये? ते सांभळीनें सघळां त्यांहांज उभां रह्यां. पछी केटलीक वारे वा शांत थयो.

पार

सार

केटलाक लोक, नाना प्रकारनां भय कल्पीनें, हाय हाय क्यम थशे? शुं थशे? एवी चिंता करो नेज रात अनें दाहाडो काहाडे छे. ते एम जाणे छे जे जेटलां दुःख छे ते सघळां आपणीज पछवाडे छे. बिजुं सघळुं विश्व सुखीछे, पण ते जेनें सुखी कहेछे तेनां दुःख जो ते जुए तो ते एम जाणे जे आपण छीये ते सारा छीये. परमेश्वरे पोतानी तरफती सुख दुःख सरखां वेहेची आप्यांछे. ते आपणनें वत्तां ओछां लागेछे ए आपणुं गांडपण.

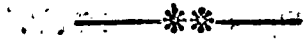

वात ८५

देडकां अनें शियाळ

एक बळोलो एवे नामे देडको हतो, ते एक वखत तळावमांथी बाहेर नीकळीनें एक उंची जग्या उपर बेशीनें सर्व जनावरोनें मोटे स्वरे क

रीनें

रीमें संभळावेछे. ऊं छोटो सारो वैद्य छुं, मन मां आवे तेवो रोग होय तो तेमें ऊं मटाडुं, ए पछु बोलीनें ते पोतानुं जाणपणुं देखाडवा साटु कांई एक शास्त्रनां वचन वरवडवा लाग्यो, जनावरो थें तेनो अर्थ तो समज्यो नहीं पण एम जाण्युं जे आ कोई छोटो जाण वैद्य छे. पछी ते जे जे बो लतो गयो ते ते सांभळीनें सर्वये माथां हलाव्यां. तेमां एक शियाळ हतुं, तेनाथी ते सहेवायुं नहीं, त्यारे तेणे रीस चडावीनें देडकानें कह्युं, अरे ना रूं जडबुं फुलेलुं छे, अनें ताहं सघळुं अंग डाघे भ रायेलुं छे, तारापर कांई तेज दीसतुं नथी, तें तुं कहेछे जे ऊं बिजानो रोग काढाडीश, एनो तनें लाज शरम नथी आवती..

सार

जेथी पोतानां शरीरना रोग दूर थता नथी, ते णे बिजानां शरीरना रोग दूर करवानी वातमां पडवुं नहीं. जे बिजानें उपदेश करे तेनुं आवर

न एवुं जोईये जे ते वातमां लोकोनें संदेह पडे ज नहीं, तोज तेनो उपदेश मान्य थाय, जे दोष बीजा लोकोये भांखादेवो एवो आपण चार माणसमां उपदेश करीये, ते दोष आपणमां न होय तोज ते उपदेश मान्यामां आवे, नहीं तो मश्करी थाय.

वात ८६

कागडो जेणे मोरनां पी

छां शरीरमां खोशां हतां

कोइं एक कागडो हतो, तेना मनमां एवुं आव्युं के ऊं छोटो थाऊं, आपणी जात हलकीछे, माटे एनो संग राखवो नहीं. पछी तेणे कांइं मोरनां पींछां एकठां कर्यां. ते पोतानी पांखोमां खोशीनें ते मोरनी मंडळीमां पेठो, तेमणे तेनें जोतांमांज ओळख्यो, पछी ते घणा एकठा थईनें प्रथम तेनें चांचोवती मारीमारीनें अदमुओ क

धो, अनें तेनो पासेथी पींछां खेंची लिधां, पोता
नी मंडळीमांथी काहाडी मेहेल्यो, एवी अवस्था
थया पछी ते खेद पामीनें पाछो पोतानी जातमां
पेसवानें गयो, तें वखत कागडाओनें एना पूर्व
कर्मनो खबर हतोज, पछी तेमणे तेनें पासे उभो
राख्यो नहीं, अनें तेमांनो एक तेनें छीः थुः क
रीनें केहेवा लाग्यो, अरे मूर्ख तनें परमेश्वरे जे
जातीमां पेदा कर्योछे, तेनें तें छोडी नहोत तो आ
ज तनें आ अपमान कां मळत.

सार

ईश्वरे आपणनें जे जातीमां जे ठेकाणे पेदा
कर्या, तेनें खोटो मानीनें विजानुं सारापणुं, छो
डएणुं, आपणे ठेकाणे खेंची लेवा जईये, तो दुःख
मां पडीये. आपणी वरोबरीवाळानो मनमां आ
पणाउपर कंटाळो आवे एवुं करे, ते पुरुष बेत
रफनी भ्रष्ट थाय. परजातनो छे ते तेनें तिर
स्कार करीनें उपहास करेछे. अनें नातनो द्वेषी
माटे नातना पण तेनो अंगीकार करता नथी.

बात

वात ८७

सिंह अनें पशु

कोई एक वखत सिंह, अनें केटलांक बिजां प शु एमनो एवो करार थयोछे जे, आपणे एक सत्ता थे एक विचारे चालवुं, जे मळे ते बरोबर भाग करीनें वेहेची लेवुं. पछी एक दिवस सिंह, शि यळ, दीपडुं, अनें चितरो, ए चार जणे मळीनें एक हरण मार्युं. तेना त्रियाळे चार भाग क र्या. ते वखत सिंह आगळ आवीनें तेमांना ए क भागउपर आंगळी धरीनें तेमनें केहेछे, अरे सांभळोछो. आ भाग तो ऊं ह्मारो कर जाणी नें लेजंकुं. आ बिजो भाग तो ह्मारेज लेवो, शामाटे जे तमे जे पराक्रम कर्युं ते सघळुं ह्मारा सामर्थ्यथी, पछी त्रिजा भाग सामुं जोईनें मार्युं डो ल्हापीनें केहेछे, आ भाग ह्मारे एटला माटे ले वो जे तमे ह्मारी रहीयत अनें ऊं तमारो रा जा, माटे तमे ह्मनें भत्तीये करीनें आपशोज.

हवे

हवे आ छेलो भागतो तमे जाणोछो? आपणो समु य हमणां भीडमो छे, माटे फोजमें माटे आपणी पासे कांई खावानुं छे नहीं, वास्ते ह्मारे आ जन न करीनें संग्रह करीनें छोसी छांडवो योग्यछ; कां जे आगळ जेनी भीड पडे तेनी तजवीज आं ज करी मेछेलवी एवी नीति छे. कां? ऊं कहुं छुं ए तमारा विचारमां आवेछे के नहीं. ना के हेशे तो तेमां ह्मारुं कांई जतुं नथी, पण तमा रो नाश थशे ए मनमां समज जो.

सार

दुर्बळ अनें बळवान् एमनो एको घणा दाहा ड़ा सुधी पांशरो चालतो नथी, बळवान् छे तें प थमज एक थती वखत वचन आपेछे, पण वखत पडे तेनें वचन तोडतां वार लागती नथी. माटे तेनी साथे योग करवो ए प्रथम मूर्खाइ, अनें ए क वार तेनी साथे योग कर्यो पछी फाटीनें तें ड ये, अनें कांहो करीनें बिजा पासे जयकरी करा. वे ए तो अत्यंत मूर्खाई.

बात

वात ८८

दीपडुं अनें बगलुं

कोइ एक दीपडे गाडरं भारीनें खाधुं, तेनुं हाडकुं दीपडाना गळामां अटक्युं, तेनी पीडाये ते घेलो थईनें बरका पाडतो ते अरण्यमां फरवा लाग्यो. तेनें जे जे प्राणी मळे तेनी ते प्रार्थना करे जे महाराज कृपा करीनें म्हारा गळा मांथी आटलुं हाडकुं काहाडशो तो हुं तमनें सारी विदाय आपीश. ते सांभळीनें एक बगलो विदाय ना लोभथी आगळ थयो, अनें प्रथम दीपडाना हाथनुं वचन लिधुं, पछी तेणे दीपडाना गळामां पोतानी लांबी डोक घाळीनें हाडकुं बाहेर काहाड्युं, पछी विदाय मागवा लाग्यो ते वखत दीपडुं आंख्यो काहाडीनें तेनें कहेछे, अरे तारा सरखो मूर्ख म्हे त्रैलोक्यमां दीठो नहीं. अरे तारी डोक म्हारा म्होमां हती अमें ते म्हें न करडी अनें तनें जीवतो मेहेल्यो, तोपण तुं राजी थयो नहीं.

सार

सार

केटलाक नीच एवा होयछे. के तेनें सहाय थवामां बे दोष थायछे. एक तो ए जे जेनें स हाय थवुं योग्य नहीं तेनें सहाय थवुं. अनें बि जुं ए जे जेनी साथे संबध करीनें आपण संकट पामीये. सारुं करनारनें नरतुं कववुं, ए दुष्टोनो जाति स्वभाव छे. एवाना हाथमांथी हांनी न था य अनें छुट्या एटले घणुं मेळव्युं एम समजवुं.

—○※○—

वात ८६

बे ठग अनें भाजी वेचनारो—

कोई एक भाजी वेचनारानी दुकानें बे ठग गया. ते मांहेनें एके तेनो नजर चोरावीनें एक कोहोळानो कडको चोरीनें सोबतीनें आप्यो. ते सोबतीये पोताना जाममां संताड्यो. भाजी वेच नारो जोवा लाग्यो, तो कोहोळानो कडको नं

ही

हों त्यारे भाजी वेचनारो तेनें केहेछे, अरे तमे
ह्मारो कोहोळानो कडको चोर्यो ते झट काहा
डो, नहींतो तमारी शोभा रेहेशे नहीं. ते वख
त जेणे चोरो करी हती ते केहेछे, अरे ऊं स
म खाऊंछुं, जे मारो कोहोळाजो कडको ह्मारी
पासे हशे तो ह्मारूं मसंताम जशे. जेणे संताड्यो
हतो ते केहेछे, भाई जो ह्में तमारो कोहोळा
नो कडको चोर्यो होय, तो सघळा लोकोनुं पा
प ह्मारे माथे. ते सांभळीनें भाजी वेचनारो के
हेछे, अरे ऊं तमारा बोलवानो आभिप्राय सम
ज्यो, तो तमे बे जणमां एक जणो चोरछे, अनें त
मे बेजणा पुरा छो, एमां कांई ह्मनें संशय नथी.

सार

माणसनुं वचन सम सरलुं, तेमां भलो जेम स
मजे मानछे. तेम वचननें माने छे. अनें जुठो
समजें मानतो नथी, ते वचननें पण मानतो नथी.
माटे चोर, ठग, जुठो, ए सघळा एक माळाना

मणका

मणका छे, एमना समउपर विश्वास राखवो न हीं, केटलाएक जुठा एवा होयछे जे, ते जुठं बो लोनें पोतानें जुठामां गणता नथी. ते समन पा व्यामां पापछे एवं जाणीनें जो जुठा सम खावा पडे तो एवा खायछे, के जेमां बे अर्थ जे तरफ लगा बोये ते तरफ लगावी सकाय, एवो जे होय तेनें तो महापापी कहेवो. शास्त्रोटे जे जेनो इछा मात्र थी ब्रह्मांड पेदा थायछे, अनें लीन थायछे. अनें जे मननो साक्षी, एवा परमेश्वरनो आमळपण प र्याय शब्द कहेवामां जे चुकतो नथी.

—∞※∞—

वात ९०

माळी अनें कुतरो

एक माळीनो कुतरो वाडीमांनो वावनें कांठे कुदतो हतो. ते वावमां पडो, अनें आरडवा लाग्यो, ते सांभळीनें माळी दोडतो आव्यो, अनें

तेनें

तेनें काहाडवानें बावमां हाथ घालतांवेतज कु
तरे तेनी आंगळीयोये बचकुं भर्युं. त्यारे तेनें
माळी रीस चडावीनें केहेछे. अरे दुष्ट, तनें जी
वाडवानो जे हाथ, जे हाथे आज सुधी तारुं भ
रण पोषण कर्युं. ते द्वारा हाथनेंज तें बचकुं
भर्युं, त्यारे हवे तुं मर, तज सरखा अपकारी जी
व बंचवा कामना नहीं. एवुं कहीनें ते कुतरा
नें बावमां तेवोज बुडतो नांखीनें चालतो थयो.

सार

जे कृतघ्न छे ते करेला उपकारनें व्यर्थ मानी
नें उलटा आपणनें अपकार करेछे. ए माटे जे
परोपकारी पुरुष छे, तेमणे जो कोईनें उपकार
करवो होय तो पात्र जोईनें करवो. दुष्टनें क
रो होय तो ते व्यर्थ जाय, अनें आपणी हानी
अनें जगतमां हांसी मात्र थाय.

वात ९२

मेहेताजी अनें नीसाळीयो

कोई एक नीसाळमांनो छोकरो, शीखवानुं लाकडुं कांमरे बांधीनें नदीमां तरवुं शीखतो हतो. एक दाहाडो तेना मनमां एवुं आव्युं जे हवे आ पणनें तरतां आवड्युं, हवे लाकडानुं शुं काम छे, एवुं जाणीनें तेणे ते लाकडुं नदीनें किनारे मेहे लीनें नदीमां तरवा पड्यो, ते प्रवाहना जोरथी उं डा पाणीमां गयो, अनें गळकां खावा लाग्यो, त्यां हां दैवयोगथी एक झाडनुं डाळुं नदीमां लटक तुं हतुं ते ठेकाणे ते तणातो आव्यो. कमें ते डा ळुं झटकारीनें झालीनें बुडुक्कुरे बुडुक्कुरे एम करीनें ते णें बुमो पाडवा मांडी छे, ते समयमां तेना मेहेता जी नदीनें कांठे सहज आव्या हता, तेनें काने ते दीन शब्द पड्यो. ते आधो जईनें जुएछे तो ती साळीयो महासंकटमां नजरे पड्यो. त्यारे तेणे ते लाकडुं नीसाळीया भणी नांख्युं ते झालीनें छे कांठे आव्यो. ते वखत मेहेताजीये तेनें आ उप

देश

देश कर्यो. अरे हजु तारे चाबळ आ संसार रू
पी नदीमांरवी छे, तुं स्वतंत्र पवा जेवो हजु थयो
नथी, माटे तारायी जे मोटां होय तेमनां वच
न नदीमां तरवाना लाकडा सरखां मानीनें ते प्र
माणे चालतो जा.

सार

केटलाक पुरुष एवा अभिमानी होयछे जे ह
जार तरफथी दुःख सेहे पण विजानी बुद्धि लेईनें ते
प्रमाणे चालुं एम तेना मनमां आवतुं नथी. आ सं
सारसमुद्रमां रहेवुं घणुं कठण छे, अहींयां एवो
कोई पुरुष देखातो नथी के जेनें विजानी सहायता
न जोईये. तेमांपण जे जवान छे, जेनें सृष्टी
नी रीत हजु सारी पेठे समजणमां आवी नथी,
तेमनें तो सर्वथा पोतानी बुद्धीये चालवुं नहीं.

बात

वात ९२

कुकडो अनें रत्न

एक जवान कुकडो बे कुकडीयोनें साथे खेई नें उकरडो खोतरतो हतो. तेमांथी जे सारी व स्तु नीकळे ते कुकडीयोनें आपीनें तेनें रीझवतो ह तो. तेमांथी अचानक एक रत्न तेनी नजरे पड्युं, तेनी कांतीथी आ रत्न छे एवुं तेणे जाण्युं. पण एनो उपभोग पण करीये तें तेनें खबर नहीं, पछी तेणे पोतानी मुर्खाई ढांकवा माटे ते रत्ननुं उपहास करवा मांड्युं, ते पांख उघाडीनें डोक हे लावीनें हो वांकुं करीनें तेनें कहेछे, अरे तुं सा छे खरुं, पण तनें शुं करीये, ह्मारी बुद्धीये तो तमे सघळां बद्धी सृष्टीमांनां रत्न मळीनें एक ज्वारना दाणानी बरोबरी करी सकनार नहीं एवुं आवछे.

सार

दैव योगथी विद्या प्राप्त थयी, सारं नरतुं नीं ती अनीती ए समजवा लाग्या, पण जेनें तेनो अनु

भव करतां आवडो नहीं, त्यारे ते पुरुषनें ते स
घळुं केवुं केहेवाय, जेवुं कुकडानें रत्न, पक्षी एवा
जे पंडित मूर्ख छे ते पोतानुं मूर्ख पणुं ढांकवा सा
रु विद्यादिकनुं उपहास करीनें पोतानें गमे तेवुं
आचरण करवा मांडेछे, अनें केहेछे जे तरत फळ
आपे एवी वातो रेहेवा देईनें विद्यादिक गुणनें
शुं करीये, एवुं कहीनें ते विद्वान् थईनें हलकां
काम करवा मांडेछे.

वात ९३

दीपडुं अनें बकरं न्हांनुं

कोई एक दिवस तडकाने तापे करीनें एक
बकरीना बच्चानें घणी तरश लागी, त्यारे ते एक
वेहेळा उपर पाणी पीवानें गयुं. त्यांहां उपली त
रफ दीपडुं पाणी पीतुं हतुं, तेनें जोईनें ते हेठली
तरफ पीवा लाग्युं, ते दीपडानी नजरे पडतांज ते
ना मनमां आव्युं जे, कांई निमित्तथी कळह क
रीनें ऊं एनें मारी खाऊं, पछी ते दीपडुं ते बच्चा

नें केहेछे, अरे तें आ पाणी डोहोव्युं हवे ऊं झा
री तरश कयम मटाडुं, तारे पाणी डोहोळवानुं
शुं काम हतुं, ते उतावळुं केहे, नहीतो जीव मे
हेलीनें तारे जवुं पडशे, बचुं बचाडं घभराएं अनें
नमीनें बोलवा लाग्युं. दीपडा काका तमे को
होछो ए संभवेज कयम, तमारी तरफथी पाणी व
हीनें आवेछे ते ऊं पीऊंछुं, एवुंछे तोपण झाडं डो
होळेलुं पाणी तमारी तरफ अवळुं कयम चल्युं.
दीपडुं बोल्युं, ते हो, पण तुं लुच्चुंछे, तुं आजथी
छ महीना उपर झारी पुठे झानें गाळो देतुं हतुं
एवुं झे सांभल्युं के. बचुं बोल्युं हरि हरि ए वा
त कयम संभवे, झानें जन्म्याज चंण महीना थया
नथी, तो ऊं छ महिना उपर तमनें गाळो कयम
देउं. दीपडुं त्यांहां पण बंध थयुं, पछी घणी रीषे च
ढावीनें आंखो काढाडीनें हाथ पग पछाड तुं बचा
पासे आव्युं अनें दांत पीशीनें केहेछे, अरे रांडना
गाळो तें नहीं दीधी होय तो तारे बापे दीधी
हशे पण ते सघळुं एकज, एम कहीनें तेणे ते
अनाथनो जीव लीधो.

सार

जे कळीयो अनें घातकी छे तेनो आगळ, का पणा खरापणानें भरंसे दुर्बळनें रेहेवुं नहीं.

—○*○—

वात ९४

कुकडी अनें चकली

एक कुकडीये उकरडो खोतरतां सापनां ईंडां दीठां, ते उछेरवा माटे दयायेकरीनें कुकडी ईं डां उपर बेठी, ते जोईनें तेनी पासे एक चकली आवी ते रीस चलावीनें तेनें केहेके, अरे तनें शुं कहीये, तुं आवा दुष्ट जीव उपर दया करछ पण ञं तनें कऊंकुं ते खरं जाणजे जे आ सापनां ब 'चां ईंडा मांहेथी बाहेर नीकळशे एटले पेहेलां तारोज प्राण लेशे.

सार

सार

दुष्टनें दंडज देवो तेनाउपर दया करवी ए आपणो नाश करे, माटे जे जाते दुष्ट होय तेउपर गमे तेटलो उपकार करो पण ते पोताना स्वभावनें मेहेलनार नहीं.

—**—

वात ९५

गोवाळीयो अनें खंडेराव

कोई एक गोवळीयानी वाछडी अरण्यमां खोवायी, त्यारे गोवाळीये तेनो घणो शोध कर्यो, पण जडी नहीं; त्यारे तेणे खंडेरावनें मानता मानी, हे देव, जो तुं वाछडीना चोरनें झारी नजरे पाडीश, तो ऊं तनें बकरुं चडावीश. एवुं मानीनें लगार आगळ गयो एटलें, झाडीमां एक वाघ वाछडीनें मारीनें खातो हतो, तेनें गोवाळीये दीठो, ते वखत भयथी गोवाळीयाना गाळा नरम

थया;

थया; अनें थरथर कांपवा लाग्यो. पछी फरीनें खंडेरावनें मानता मानवा लाग्यो, हे महाराज, चोर नजरे पडे माटे ह्यां तमनें बकरुं चडाववुं मा न्युं हतुं, ते तो तारुं सह्यो थयुं; पण हवे ह्यानें आ वाघना हाथमांथी जो छोडावीश तो ऊं तनें एक मुरळी चडावीश.

सार

जे अज्ञानी छे, ते मनमां एवुं समजे छे जे, लां च माटे परमेश्वर आपणुं कह्युं काम करशे; जे वुं अज्ञान छोकरानें छे जे, खावासारु मा आ पणुं कह्युं करशे. डाहाया छे ते एवो मानताज करता नथी, जे परमेश्वरे आपणनें पेदाकर्या, ते उपर विश्वास राखीनें, तेणे जे भोगववानुं लख्युं छे ते भोगवीनें स्वस्थ रेहेके. संकट वखत देवनी प्रार्थना करवी पडे तो, ते एवी करेछे जे हे पर मेश्वर ह्यारुं कल्याण अकल्याण सघळुं तुं जाणछ, ह्यनें ऊं तारो छुं तनें जे सारुं गमेते करजे.

वात ८६

शियाळ अनें गधेडो

कोई एक गधेडानें सिहनुं चामडुं जड्युं, ते ओढीनें ते वनमां हींडवा लाग्यो. तेनें देखे एटले सघळां जनावर विहीनें नाशी जाय, ए प्रमाणे तेणे केटलाक दाहाडा सुधी घोळ घालीनें वनचरोनें ठग्यां, एक दाहाडो तेनो अनें शियाळनो समागम थयो, त्यारे शियाळनें विहीवरावा माटे गधेडो तेनी उपर झोटा आवेशेकरीनें चाल्यो, अनें सिंहना सरखो शब्द काहाडवा लाग्यो, पण तेवो क्रम नीकळे? नीकळ्यो नहीं, ते वखत शियाळ तेनें केहेके, अरे मामा हवे एटलुं पुरुं करो, जो तमे एटली जीभ बंध राखी होत तो, झंपण तमनें सिंह जाणत पण तमारा भुंकवाथी तमे तो णहो ते झें पकडुं जाण्युं.

सा

सार

झाडनी परिक्षा जेवी पांदडा उपरथी थायछे, त्य म मनुष्यनी परिक्षा बोलवाथी थायछे, जे मनुष्यनी परिक्षा करवानी होय तेनें बोलावी जोईये एट लें ते पोतानी योग्यता पोतानेज मुखे करीनें जे वी केहेछे, तेवी बिजाथी केहेवाती नथी. माटे जे पुरुषना मनमां पोतानी मूर्खता लोकोनें जणव वी न होय तो, तेनें जीभ बंध राख्यामां केटलुं सा रुं छे ते जुओ, पण एवी सेहेली युक्ती छे तो पण मूर्खाथी बोल्याविना रेहेवातुं नथी. छोतरी नथी तो खळखळाट घणो, अधुरो घडो शब्द क रे, त्यम जेमां समजण ओछी, ते कोई बातनो सिद्धांत भट करीनें बोली जायछे, एटलें लुगडां, धरेणुं आछतो, ए उपरथी तेना छोट पणानो सं देह पडो होयछे, तेनो झट करीनें निःसंशय थई तें तेनो मूर्खता उघाडो थायछे.

वात ९७

देडकांये राजा करवानें

विष्णुनी प्रार्थना करीहती

एक सरोवरनां सघळां देडकां एकठां थईनें तेमणे विचार कर्यो, जे आपण ज्यांहांत्यहां फरतां फरीये छीये, मनमां आवे ते करीये छीये, ए ठीक नहीं. आपणां माथाउपर कोई पण धणी जोईये, जेना भयथी सर्व पोतपोतानी मर्यादाथी रे हे. पछी ते देडकांये राजा करवा माटे विष्णु नी प्रार्थना करी, ते सांभळीनें विष्णुनें हसवं आव्युं, अनें आ ख्यो तमारो राजा, एम कहीनें तेणे आकाशमांथी एक लाकडुं नांख्युं. ते पाणी उपर अथडातांज झोटो शब्द थईनें पाणी उंछळ्युं, तेथी देडकां घणां विहीतां अनें ते लाकडा पासे जाय नहीं. पछी केटलीक वारें लाकडुं स्थिर थयुं त्यारे ते हालतुं चालतुं नथी एवं जोईनें हळु वे हळुवे तेनीपासे गयां, ते उपर चडीनें बेठां के

नं तेनी साथे रमवा लाग्यां, पछी तेमना मनमां एवुं आव्युं जे आ राजामां कांई जीव नथी मा टे बिजो सारो शोभायमान मागवो, पछी तेम णे फरीथी विष्णुनी प्रार्थना करी त्यारे विष्णुये शार्दूल आप्यो, तेणे आवतां वेतज देडकांनें मा रीनें खावानो आरंभ कर्यो, ते दुःख सहेवायुं न हीं त्यारे, देडकांये गरुडनी प्रार्थना करी, जे वि ष्णुनें शरमावीनें बिजो कोई सारो राजा मोक लो, नहीं तो पेहेला जेवा हता तेवा राखो. वि ष्णु गरुडनुं कह्युं सांभळीनें गरुडनें केहेके जे ह वे ज्ं ए करनार नहीं, प्रथम हुं जे राजा आ व्यो हतो ते एमना विचारमां आव्यो नहीं तो ह वे तेमनुं कर्म तेमणे भोगववुं.

सार

ईश्वरे आपणनें जेवी स्थितीमां मेहेल्या तेनो अनादर करीनें नवुं इछीये नहीं, अनें जो इछ्युं तो पछी जेवुं आव्युं तेवुं भोगववुं ईश्वरनें दोष दे वो नहीं. एक राजा विचारमां न आव्यो अनें वि

जानी

जाजी इछा करीये, अनें आपण तेनें साधीन थ
ईये, पछा ते दुष्ट नीकल्यो तो दोष कोनें माथे?

—∞※∞—

वात ९८

बे कुकडा

बे कुकडा एक उकरडाना धणीपणा सारु ल
डता हता, तेमांनो एक हार्यो, ते नासीनें एक खु
णामां दबी रह्यो. अनें जे जीत्यो ते एक उंचे
ठेकाणे जईनें बेठो, अनें पांखो फडफडावीनें मो
टे स्वरे ऊं जीत्योरे ऊं जीत्यो, एम बोलवा मा
ग्यो, एटलामां त्यांहां पासेज झाड उपर गरुड प
क्षी भुख्यो टांपतो हतो, तेणे ढळवे रहीनें हेठे
झडप मारीनें ते कुकडानें उचकीनें लेई गयो. ते
जोईनें दबी रह्यो हतो ते कुकडो बाहेर नीकल्यो,
अनें बिजां कुकडांपासे जईनें पोतानुं पराक्रम व
खाणवा लाग्यो.

बार

सार.

जय अथवा पराजय थयो होयतो हर्ष अथवा खेद करवो ए मूर्खप्र. इच्छतो संपत्तीने करीनें उ न्मत्त थईनें अभिमानथी फूलवुं, अथवा विपत्तीमां धैर्य मुकीनें केवळ दीन थवुं, ते पण तेज. माटे बे अवस्थामां जे मनमें समान राखे ते मोटो, तेज स्वनो, ते समजेछे जे, सुख, दुःख, जय पराजय, ए आगळपाछळ मनुष्यनो पडवाडे वळग्यांज छे.

—०*०—

वात ९६

शीतळवायु अनें सूर्य

एक दिवस शीतळ वायु अनें सूर्य ए बे जणाओनें वाद पड्यो, वायु कहे हुंज सामर्थ्यव न्तु, अनें सूर्य कहे हुंज सामर्थ्य वन्तु, एटलामां एक वटेमार्गु कामळो ओढीनें जतो हतो, तेनें

जोईनें

जोईनें बे जणाओये निकाल काढ्यो जे, जे आ वटेमार्गुना शरीरउपरथी कामळो वेगळो करे, तेनुं सामर्थ्य वधुं, अनें ते श्रेष्ठ, ते वखत शीतळ वायु आगळ दोड्यो अनें कामळो उडाडी नांखवा सारु झोटे वेगेकरीनें वावा लाग्यो, त्यमत्यम, वटेमार्गुये ते कामळो घणो घणो शरीनें लपेट्यो; केलेवारे वायु थाक्यो. पछी सूर्य आगळ थयो, तेणे प्रयत्न एवुं कर्युं जे आकाशमां जेटलां टाढमां वादळां हतां तेटलां वेगळां करीनें टाढा उनें मसाडी, पछी हळुवे रहीनें पोताना उन्हा उन्हा किरण ते वटेमार्गुना शरीर उपर मुक्या, तेथी ऐकरीनें ते केटलीक वारे वफारेथी अकळाई नें तेनाथी ते कामळो सेहेवायो नहीं एवुं थयुं, त्यारे तेणे ते शरीर उपरनो कामळो काढीनें दूरे नांख्यो. अनें पासेनां झाडोमां जईनें छांयडे बेठो.

सार

सार

ईश्वरे मनुष्य मात्रना स्वभावमां एवं कांई मे घेल्युं छे जे, जेणे करीनें आपणथी बिजानो बळात्कार सहेवातो नथी, ते माटेज आपण बिजा पासे एकादी वात अथवा काम करावबा सारु जेटलो जेटलो बळात्कार करीये, तेटलो न करवा नो. आग्रह तेना हृदयमां दृढ करीये. कडवा शब्द जेम हृदयनें कठण करीनें हटीलुं करेछे, ते ज मीठा शब्द हृदयनें कोमळ करीनें आपणुं क हुं सांभळवासारु अनुकूळ करेछे. जेनें घणा दा हाडाना अभ्यासथी एकादी वातमां खरो बळीष्ठ ग्र ह थ्रयो होय, ते वातनें आपण अकस्मात् आग्र ह करीनें खोटी करवा मांडीये, तो ते प्राण आ पीनें पण ते वात खरी करवानुं अभिमान राखे. सारांश एटलो जे, शीतळ वायु सरखो जे विरोधी उपचार ते मनुष्यने स्वमत खरो करवा सारु थो जीये. अनें सूर्यना तडका सरखो उग्र नहीं. अनें जोवाळ एवा उपचार युक्तीथी योज्या होय तो ते आपणुं इछेलुं सिद्ध करे.

बात

वात २०० .

मा अनें दीपडुं

एक हठीलुं छोकरुं राते रोईनें घणो कंकास करतुं हतुं, तेनें छानुं राखवा सारु तेना माये घणां वानां कर्यां पण ते छानुं रेहे नहीं. केलीवारे तेणीये छोकरानें कह्युं जे जो तुं छानुं नहीं रेहे तो तनें वारणे दीपडुं आव्युं छे तेनें आपीश, ते वखत वारणे दीपडुं खरेज आव्युं हतुं तेणे ते शब्द सांभल्या, अनें तेणीये कह्युं ते करशे, एवो विश्वास राखनें वाट जोतुं घणीवार सुधी उभुं रह्युं. केलीवारे छोकरुं रोतां थाक्युं एटले उंघी गयुं अनें दीपडानें वचारानें भुख्यां अरण्यमां जवुं पड्युं. त्यांहां तेनें मारगमां एक शियाळ सामुं मळ्युं तेणे पुछ्युं, भाई तमारी शी खबर छे, आज तमारा पग उपडता कम नथी, दीपडुं उत्तरे करे छे. भाई आजनी वात तो कांई पुछीश नहीं, ऊं एवो घेलो जे एक स्त्रीनां केहेवा उपर विश्वास राखीनें भुखे मुयो.

सार

आ वातनो सार नरा बोलवा उपर विश्वास राखवो नहीं, एवोछे पण केटलाक ते नेहेलो दे ईनें केवळ स्त्रीयोना बोलवा उपर लगावे छे, पण ते ठीक दीसतो नथी घणुक करीनें स्त्रीयो चंचळ होयछे, जे जेना बोलवामां ढंग नहीं पण केटली क एवीयो होयछे, जे बोलेलुं वचन मिथ्या नज क रे अनें स्त्रीयोमां एवो एक दुर्गुण देखातो नथी, जे ते पुरुषमां न होय, माटे आ वातनुं तात्पर्य एट लुंज दीसेछे, जे स्त्री हो अथवा पुरुष हो पण ते ना नरा वचन उपर विश्वास राखवो नहीं, जे ते बोलेछे ते तेमनाथी थई सकशे के नहीं एनो पण विचार राखवो.

वात १०१

काचबो अनें गरुडपक्षि

एक माणसनें भुईं उपर चालतांचालतां कंटाळो आव्यो, अनें तेना मनमां एवो विचार आव्यो, जे आ

काममां

काममां जईनें सृष्टीनो चमत्कार केवो दीसेछे ते जोऊं, पछी तेणे पक्षीयोनें कह्युं के जे ह्मनें आकाश मांगें फेरवे अनें सृष्टीमां कौतुक देखाडे तेनें हुं जे ह्मनें पृथ्वीमां रत्ननी खाण्यो मालमछे, ते देखाडुं, गरुड पक्षीये ते हा कहीनें काचबानें आकाशमां लेई जईनें सृष्टीना चमत्कार सघळा देखाड्या, पछी काचबानें केहेवा लाग्यो, जे हवे तारी रत्ननी खाण्यो क्यांहां छे ते ह्मनें देखाड, ते वखत काचबो घेलानो वेश लेईनें बेठो, ते जोईनें गरुडनें रीस चढी अनें तेनें तेणे कुंळ ठेकाणे पोताना नख देईनें तत्काळ मारी नाख्यो.

सार

प्रतिज्ञा प्रमाणे करीये नहीं तो तेमां हानी छे, झोटा होय तेमनी प्रतिष्ठा जाय अनें जे मरछे तेमनी तो प्रतिष्ठा जाय, अनें दुःख पण थाय, अनें मरा जुठा बिजानें ठगवानें इछे, तेमनुं तो सर्वस्व जाय, अनें समय पडे प्राणनें पण धक्को लागे.

मान

वात १०२

वननो देव अनें मार्गु

कोई एक वननो देव हतो, ते टाहाडना रिव समां अरण्यमां फरतो हतो, तेनें एक वटेमार्गु मव्यो, ते टाहाडे अदमुओ थयोछे एवो जोईनें व नदेवनें दया आवी, अनें तेनें तेणे कह्युं जे बावा आ पासेना पर्वतमां ह्मारी गुफा छे, त्यांहां आवे तो ऊं तारी टाहाडनें काहाडुं, पछी ते बेजणा गुफामां जईनें बेठा, त्याहां झगडो थळगावी हतो तेना थी गयो घणो ऊंफ थई हतो, तो पण मार्गुनो आंगळी थी टाहाडे ढरी गयो हतोयो ते फुंकवा लाग्यो, वनदेवे तेनें पुछ्युं, तुं आम शामाटे करछ, ते बो ल्यो हाथ टाहाडा थयाछे तेनें ऊंफ वळवा लाए, मनदेव मनुष्यमां फरनारो नहीं, तेणे मार्गुना टा हाडानें उंचा करवानो गुण जोईनें आश्चर्य पा मयो, अनें तेनें गुणी जाणीनें तेनी आगळ कांईं कं द मूळ फळ इत्यादि भेकीनें फराळ करवा माटे मेल्हेल्यां, ते घणां ऊंचां हतां माटे मार्गु तेनें पण

फुकवा

फुंकवा लाग्यो, त्यारे बनदेवे तेनें पारी पुछ्युं अरे तुं आनें पण शामाटे फुंकछ, ते बोल्यो ऊंहांके ते टाहाडां करवा लाग, ते सांभळीनें बनदेवनें रीस चडी, अनें तेनें केहेवा लाग्यो, अरे तारा स रखो दुर्गुणी कोई नहीं, जे तुं एकज झोबली ऊ न्हानें टाहाडुं अनें टाहाडानें ऊंहुं करछ, एवा ता री साथे आपणे संबंध जोईये नहीं, एम कहीनो ते मार्गनां पांखोटां झालीनें तेनें गुफानें बाहेर नां खी दीधो.

सार

जे पुरुष एक मुखे निंदा अनें स्तुति ए विरुद्ध भाषण करेछे, तेनो सज्जने त्याग करवो ए योग्य छे, बिजा केटलाक छे ते पोतानुं काम थावा सा रु जे सारुं लागे, अनें जे सांभळेथी कांइ थाय नी आपणा वधे एवुं बोले, पछी काम थइ गयाम ज मुखे तेनें निराश करीनें मेहेलो ए सारुं नहीं, ए दुर्गुणे झोटां झोटां माणस हलकापणुं पामी

नें

नें पोंकां पड्यांछे, माटे जे एवुं पण बोले चनें तेवुं पण बोले एवा पुरुष साथे जेम बोडो सह बास होय ते साएं.

—∞※∞—

वात १०३

टाल पडेलो शिलेदार

कोइ एक शिलेदारने माथे टाल पडीहतो, ते पो तानो खोड ढांकवासारु टोपी घाले, एक दिवस ते मृगया रमवानें गयो हतो, त्यांहां अकस्मात् वायूना सपाटाथी माथाउपरथी टोपी उडीनें हेठी पडी, ते वखत संघाये बरोबरीना बिजा पुरु ष केटलाक हता, ते तेनी मश्करी करवा लाग्या. ते जोईनें शिलेदार पण झोटे शब्दे हास्य करवा लाग्यो. चनें केहेछे जे अरे झारा जन्मना हशे ते झारे माथे न रह्या, पछी घालेली टो पीये कम रेहेवाथे.

सार

सार

लडाई खोर माणस बिजानें अनें पोतानें सुख दायक थता नथी, खोड वनानुं कोई माणस नथी, पण सर्वदा लडाईनुं कारण खोळे, अथवा लोकोनां छिद्र जोईनें बिजानें दूषण दे, एवी जेनें खोड छे ते माणस कोईनें गमे नहीं, ए एक दुर्गुणथी तेना सघळा बिजा गुण लोपायछे, ए माटे जे पुरुष पोतानुं चित्त स्वस्थ राखवानें इछेछे, अनें जेना मनमां एवुंछे जे लोकोये आपणाउपर स्नेह राखवो, तो तेणे कळह करवानुं कारण खोळवुं नहीं, अनें तेवुं नजरे पड्युं तो तेनें ढांकवुं, अथवा ढंकाय एवुं न होय तेहशामां काहाडा नां खवुं, केटलाकनी एवी टेव होयछे, जे बिजानां खोड होय ते केहेवी, पछी ते जेम जेम संताप पामे, तेम तेम ते केहेनारो आनंद पा ग नें तेनें वत्तु वत्तु केहेतो जाय जे जेणे करी नें घणो संताप थाय, एवा दुष्ट अंतःकरणवाळा पुरुषोनां छो आगवानो उपाय एज छे जे आपण

खोजीये

लीजीये नहीं अनें तेनुं बोलवुं कौतुक मां गणीनें हसवामां काहाडी नांखीये, अनें वखत उपर एवुं पण करीये जे बिजो आपणनुं उपहास्य करे ते पे हेलां आपणज आपणुं करीये.

—०※०—

वात १०४

मोर अनें बगलो

एक वखत मोरे बगलानें जोईनें पोतानां पीं छां उंचां कर्यां; अनें आ कोई तुछ जीवछे, एवुं मनमां आणीनें, तेनो आगळ पोतानां सोनेरी रं गनां पीछांनी शोभा देखाडवा मांडी. बगलो ते जो ईनें तेनो गर्व उतारवासारु, कहेछे, अरे, जो सा रां पीछां उपरथीज ह्योटापणुं प्रमाण छे, तो ता री मोरनी जात ह्योटी खरी; पण ऊं एम जाणुं छुं, भुंई उपर चालीनें छोकरांनी रमत रमी ये, ते करतां, आकाशमां फरवानें जे समर्थ था य, तेमां ह्योटापणुं वत्तुं छे.

सार

सार

आपणमां एकादो गुण होय, ते बिजामां न हो
य माटे आपण तेमें तुछ गणीये जो, तो बिजा
मां जे गुण छे ते आपणमां नथी माटे, ते पण आ
पणनें तुछ कां न गणे? सर्व गुण संपन्न कोई हो
ता नथी; माटे कोई कोईनें हलका लेखामां ग
णे ए मूर्खनो समजण. उपर कहेली वातमां मो
टे पोतानें बाहेरनी शोभा उपरथी झोटापणुं मा
न्युं; पण डाहाया छे ते बाहेरनी शोभानें लेखा
मां गणता नथी. जे छोकरां, जे अज्ञानी लोक
छे, तेमनें मात्र बाहेरनो रंग मोह पमाडी सके
छे; पण डाहाया छे ते मांहेना गुणउपरथी पुरु
षनुं मूल्य करेछे. जे पुरुषनां अंतःकरणमां स
मता; मेळाप पणुं छे; एवा पुरुषोनें ते झो
टा कहेछे. शालजोडी, जरीनां लुगडां, रत्नां ज
डेणां, एमां जो कांई झोटाई होय तो, ए
ते वस्तूना करनारानें शोभाछे. पण शरीर उ
पेहेरनारनें शुं छे? कहेवानुं तात्पर्य एटलुंज के,

जे,

जे पुरुष आजजोडो आदि लेईनें सहस्रना योगथी पोतानी तरफ झोटापणुं खेंची लेछे ते आपण नें टनेछे एम समजवुं.

—○*○—

वात १०५

बे वटेमार्गु अनें रींछ

कोई बे पुरुष परदेश जवानें नीकळ्या, तेमणे अरस्परस वचन लिधां के, मारगमां जो कांई दुःख अथवा संकट पडे तो, एक एकनें मेहेलीनें जवुं नहीं. पछी, ते एक वनमां थईनें जता हता एटलामां, एक रींछ तेमना उपर दोडतुं आव्युं; ते वखत तेमांनो एक जण, पातळा शरीरनो चपळ हतो, ते झट करीनें नासीनें झाड उपर चढी गयो: बीजो भारे शरीरनो हतो, तेनाथी नसाय्युं नहीं, त्यारे ते पोतानो श्वास बंध करीनें भुंई उपर अचेतन थईनें सुतो. रींछे तेनीपासे आवीनें

तेना

तेना कान आगळ सुंघीनें जोयुं, अनें आ मरेलु मडदुं छे एवं जाणीनें, कांई उपद्रव कर्यो विना, ते पाछुं गयुं. रींछ गया पछी, झाडउपरनो हे ठे उतरीनें तेनी पासे हसतो हसतो आवीनें पु छेछे, भाई, ते रींछे तनें शुं कह्युं? ऊं झाडउपर थी जोतो हतो जे, ते तारा कानमां येमीनें कांई के हेतो हतो. तेणे उत्तर कर्यो जे, रींछे मनें ए कह्युं जे तजसरखा लुच्चाना वचनउपर आज प छी विश्वास राखीश नहीं.

सार

आपणनें अगत्य न होय त्यारे लोक घणी ममता देखाडेछे, अनें भलसानां वचन बोलेछे; पण तेमां आपटीनी वखतमां काममां आवनार एवो तो स ठवो घणो कठण छे. माटे जे लोकनी रीतीने जाणेछे ते पुरुष, एवा बोलवाउपर विश्वास रा खता नथी. बोलनारे मिथ्या बोलवु नहीं, अने सांभळनारे ते उपर विश्वास राखवो नहीं; कांके तेमां बे जणाओनें दुःख छे.

वात १०६

करडकणो कुतरो

कोई एक मनुष्यनो पासे कुत्रो हतो, ते लो कोना उपर दोडी दोडीनें जेनें तेनें करडतो ह तो, माटे तेना धणीये तेना गळामां एक डेहेरो बांध्यो. तेथी ते कुतरो झोटी प्रतिष्ठा जाणीनें, पासेनां बिजां कुतरांनो तिरस्कार करवा लाग्यो; अनें तेमनें पोतानी पासे उभा रेहेवादे नहीं ए वो थयो; त्यारे ते मांहेनो एक वृद्ध कुतरो हतो, तेणे तेनें कह्युं, अरे भाई, तुं आ गळामांनी व स्तु पाम्योछे ए उपरथी, तारा आत्मानें झोटो गण तो होय, तो गण, पण, जेणे आ वस्तु तारा ग ळामां बांधीछे, तेणे आ प्रतिष्ठानी निशानी एवं जाणीनें बांधी नथी, तो अप्रतिष्ठानी निशानी जा णीनें बांधीछे.

सार.

सार

केटलाक खोडीला लोक एवा अभिमानी, अ नें ओछी समजणना होयछे. जे, तेमनो जाणे खी एकाद्दी टेव तेमनामां ईश्वरे मेहेली होयछे, तेनो ते पोताना मनमां आवे एवो अर्थ करीनें, पोतानें अछें छोटा एवुं मानेछे. जेनें चार म नुष्यमां सारुं बोलतां आवडतुं नथी, जेनुं बोलवुं सांभळीनें लोक हसेछे, तेनो अभिप्राय ते एवो जाणेछे जे, छारी बुद्दी घणीछे, एकी वारेज अने क कल्पनाओ सुजेछे, माटे आवुं थायछे. वळी मूर्ख जाणीनें अथवा सारी शिक्षा नहीं माटे कंटा ळो आणीनें लोक तेनो मेळाप करता नथी, त्या रे तेनो अभिप्राय ते एवो आणेछे जे, छारुं तेज सेहेवातुं नथी माटे, छारी पासे कोई आवतुं न थी. तेमाटे एवा जे छे ते लगार विचार करीनें जोशे तो तेथी तेमनुं घणुंज काम थशे.

वात

वात ९०७

मसान बोकडो

एक मसान बोकडो रखडंर फरतो हतो. एक दाहाडो ते वळरनें हळे जोडेलो देखनें, तेनें के हेके; अरे, तुं तारा धणीनें घास्ले खांधउपर धुंस सं सेरनें, आठे पोहोर हळ खेडछ, एउपरथी ह्यानें एवं सुजेछे जे, तुं कोई अपराधी हलको प्राणी छे: तनें पराधीनपणुंज सारुं लागेछे; नहीं तो तुं एवं करे नहीं. जो जं केवो दाहाडा काहा डुंकुं ते: ज्यं ह्यारा मनमां आवे त्यांहां जाजंकुं, भी मळ छायामां बेसुंकुं; कुदुंकुं; नाचुंछुं; वराडुंकुं; तर सु लागेछे त्यारे निर्मळ झरणनां पाणी पीजंकुं; अ में तनें खारं पाणीपण मळवानो संदेह. वळद ते सांभळीनें नीचे डोके छानोमानो पोतानुं काम लागी गयो. पछी थोडा दाहाडामांज, ते गा [illegible] ४५। पाछा आवी, ते दाहाडे, बोकडाने ध णीये बोकडामा मळामां फुलना हार घालीनें तेनें

भणगारीनें

शणगारीनें देवीनें बळीराज आदवा सारु आण्यो, अनें तेना गळाउपर पाळी मेहेलीछे; तेवखत, त्यां हां ते बळद आवीनें तेना कांनमां केहेछे, अरे मूर्ख, तारा स्वछंद पणानो अंत केवा थयो ते दी दोनां? तनें आजसुधी जीवतो मेहेल्यो हतो ते एटला सारु हो. तो तुं हवे झनें केहे, जे तारी अवस्था सारी के झारी.

सार

कोइं विपत्तीमां होय तेनें मेहेणां देवां, ए जे नीच, मूर्ख उन्मत्त, तेनुं काम. आ काळचक्र स दा फरतुं छे; कोइं वखत आनी विपत्ती तेनें आ वे, अनें तेनो संपत्ती आनें जाय. अनें विजुपण आं वा तमां जणाव्युं जे, जे स्वछंद फरेछे, मनमां आवे ते करेछे, तेनलो परिणाम खोटोज थायछे. अनें जे उद्योगी छे, ते पोताना उद्योगनुं फळ भोगवीनें सु खी थायछे. जे निरुद्योगी, निःकुल पुरुषछे, तेओ नो निर्वाह चलो नथी; पछा ते लोकोने ठगवा मां छेछे; बळात्कार करेछे; चोरीयो करेछे. एवां एवां

कर्म

कर्म करीनें अहो वैभव भोगवीयेछीये एम कहीं नें; ते ग्रहस्थ लोकोनें हसेछे तो हसो, ते तेमना सरखुं करतां नथी, अनें पोताना महेनतनुं जे मळे तेटला उपरज प्रसन्न थईनें रेहेछे; पण चोर, लुच्चा, ठग, जुठा, एमना कपाळमां छेली वारे वंधो खानुं, अथवा छूटी. माटे एवो तेमनो परिणाम जोईनें, उद्योगी पुरुषनें पोतानी स्थिती सारी लागेछे, तेनुं जे स्वतंत्र छे ते, नकामा माटे व्यसन करे एटले तेमना खावामां पीवामां विजा व्यवहारमां कांई बंध रेहेतो नथी; तेणे करीनें तेमनुं अकाळ मृत्युपण थायछे.

—※※—

वात १०८

चित्रो अनें गियाळ

एक वखत चोवाना मनमां एवुं आव्युं जे, ह्मारा शरीर उपरनां विचित्र अनें सुंदर ठपकां जोनारांमां, देखाउडामां ह्मारी बरोबरी सिंह पण क

री

री सकनार नहीं, तो बिजानी शी वात? पछी ते पण मात्रनो तिरस्कार करवा लाग्यो. तेनें शि याळ कहेके, भाई, तुं घणुं चुकछ; तो ऊं कऊंछुं ते खरुंज मान जे, जे मांहेला सद्गुणरूपी भूषण छ मा, बाहेरला भूषणनें सरखे ते, भूषण कहेता नथी.

सार

जे सुंदर छे, ते, ऊं सुंदर छुं एवो गर्व न करे, तो तेनुं सुंदरपणुं तेनें घणी शोभानें आपे, गुणव ती अनें सुंदर एवीज स्त्रीनी कीर्त्ति वधेछे.

वात १०६

वलाडो अनें शियाळ

एक वखत वलाडो अनें शियाळ ए बे जणा, अरण्यमां एक झाडनें तळे, राज कारस्थाननी वा तो करता बेठा हता; त्यांहां शियाळ बोल्युं, वला

डाजी,

डाजो, कदाचित् अहींयां आपणाउपर कांई मो
टुं कष्ट आवे तो, ऊं तो ह्मारा देहनें हजार प्रका
रेकरीनें नभावी लेऊं, पण तारं ह्मनें घणुं कठण
दीसेछे. बलाडो बोल्यो, भाई, ऊं एक युक्तीमाच प
क्की जाणुंछुं, तेटली जो चुकुं तो पछी ह्मारी गती
नही. शियाळ बोल्युं, तो भाई, तारी ह्मनें घणी चीं
ताछे, तनें एक बे युक्तीयो ऊंपण शीखवत, पण
जाणछं आजनो काळ एवोछे जे जेनें माथे पडुं
ते तेनुं भोगवे. वारू तो हवे राम राम, ऊंतो
जाऊंछुं. एटलुं कहीनें ते जवानें मीकच्युं एट
लामां, पछवाडेथी हांहां केहेतो पारधी कुतरां
नें लेईनें आव्यो. ते वखत बलाडानें झाडउपर
चढीजवानी युक्ति सारी आवडती हती, तेकरी
नें तेणे पोतानो जीव वंचाव्यो. अनें शियाळनें
हजार युक्तीयोमांथी ते वखत एके काममां न
आवी. अनें ते घबराईनें ते चारपांच डगलां
दोडुं एटलामां धारनें कुतरांये तेनें पकडुं.

सार

सार

बिजा करतां हारुं डाहापण वत्तुंछे, एवं जा णीनें जे शेखी करे, ते घणुं करीनें जातनो मूर्ख होय. बुद्धीमाने पोतानी बुद्धीनो प्रसंग पडे त्यारे अनुभव लेवो, पण लोकोआगळ बडाई हांकवी नहीं. एकज बुद्धि पण ते जेनें समय पडे सुजे तो तेनें तेणेकरीनें जे तरवानो उपाय थाय ते हजार बुद्धीना धणीनें थनार नहीं, ते विचार करतां करतां बंध थईनें, केलीवारे फसे, तेम एकज विद्या पण ते सारी आवडती होय अनें समय पडे सांभरती होय तो, ते कामनी; घणी विद्याओ आवडतीयो होय पण समय पडे तेमांनी एके उपयोगमां आवती नथी, त्यारे तेथी दुःखमात्र थाय.

—∞*∞—

वात ११०

बाज अनें बुलबुल

एक बुलबुल एवे नामे पक्षी तमालना वृक्षउपर बेशीनें, सुस्वरे गान करतो हतो; तेणेकरीनें सघळुं अरण्य नादयुक्त थयुं. ते शब्द सांभळीनें,

ळीनें, त्यांहां पासेज एक भुख्यो बाज फरतो हतो, तेणे ते पक्षीउपर झडप मारीनें तेनें पगना नखोमां भरावीनें लेई गयो, पक्षी तेनें खावानो उद्यो ग करेछे, एटलामां ते पक्षी तेनें केहेछे, रेरे, ह्मारा उपर दयाकर; आ दुष्ट कर्म करवुं तनें योग्य नथी; जो ह्में कांई तारो अन्याय कर्यो नथी; अ नें ह्मनें खाईनें तारा पेटमां एक कोळीयो पण पुरो आवनार नथी. माटे कोई एकाद ह्मोटा पक्षीनें मार, जे, तेमां तारुं पेटपण भराशे, अ नें कीर्तिपण थशे. ह्मनें गरीबनें जवारे. बाज ते नें केहेछे, हा हा बापा, तारे गमे तेटलुं केहे; पण ज्यं आज सघळा दिवसनो भुख्योछुं, अनें तुं दैव योगथी ह्मारा हाथमां आव्योछे, ते तुं केहेछे जे ह्मनें मेहेलीदे, अनें बिजा कोई ह्मोटा पक्षीनें मार! पण जो तेवुं करुं तो लोक मूर्ख को नें केहेशे वारु?

सार

सार

उद्योगी पुरुषछे ते वत्ता थोडा लाभ सामु जोता नथी; जे व्यापारमां आवु तेनेज अंगीकार करेछे. काळनी गती जणायामां आवती नथी; हजार प्रकारनां विघ्न आवीनें पडेछे; मनुष्योनी बुद्धि चंचळ; देह क्षणभंगुर; एवुं जाणीनें हाथमां आवेलो लाभ मुकीनें अप्रस्तुत उपर भरोसो राखेछे ते मूर्ख अंते पश्चात्ताप पामेछे.

वात १११

वांडो शियाळ

एक शियाळ लोहोडाना पांजरामां पुंछडुं भराईनें अटक्यो, तें ते तोडीनें नाठो; अनें मनमां घणो राजी थयो जे, जीव जवानो समय हतो ते पुंछडुं गयेथी मळ्यो. पछी ते पोताना भंडळमां जवा लाग्यो, ते वखत, ते वांडापणानो क्षोटो खेद

मनमां

मनमां आणीनें विचार करेछे जे; ऊं मुओ हो त तो सारं थात; पण आ अप्रतिष्टा घणी खोटी. हवे, जे थयुं तेनो उपाय नहीं; पण हवे आ सो भानुं काम थाय? एवो विचार करेछे एटलामां, तेनें एक युक्ति सुझी, के, ऊं सर्व शियाळ मंडळी नें एकठी करीनें कहुं जे, ह्यां झाड पुंछडुं तोडी नांखीनें आ शोभानी नदी तन्हा काहाडोके आ घणी प्रतिष्टातछे, माटे तमनें सर्वनें आ लेवा योग्यछे. एवो विचार धारीनें पछी शियाळनी मंडळी मेळवीनें तेमनी आगळ नदी तन्हानुं घणुं वखाण करवा लाग्यो: केहेछे अरे, आ पुंछडुं आपणनें कशा कामनं नथी; तेमां वळी शियाळनुं पुंछडुं एटले केवळ भारज; ए माटे पुंछडावना छईये, तेमां एकतो शोभा, अमें बिजुं नासवुं पड्युं तो उतावळुं नसाय. ह्यां पेहेलुं एसघळुं मनमां धारीनें, पछी अनुभवमां पण आण्युं, तो खरेज. पुंछडुं तोडी नांख्युं, ते दाहाडेथी ऊं घणो सुखी थयोछुं; एवुं सुख ऊं कोई दिवस पाम्यो न

होतो.

होतो. एवं बोलीनें सर्वना चो सामुं जोवा लाग्यो, जे आगांथी चालता केटला थावेछे; ए टलामां तेमांनो एक वृद्ध शियाळ, चोरीजा का मां घणो डाहयो हतो, ते तेनी ठग विद्या जाणीनें, डोकुं वांकुं करीनें, तेमें उभर कोछे; पडि तजी, हवे तमारुं वांडिउ पुरुं करो; तमनें पूरुं हुं काममां सारुं थयुं छे, एमां संदेह नथी, तें म बच्चों पण कापीयुं, ज्यारे तेथी बच्चा अमारा उपर आवी पडशे.

सार

सर्व लोक जो शियाळ सरखा सावधान होत तो, कोई कोईनी काहाडेली तक्ता लेत नहीं. घणीक तक्ष्यो लुगडां, घरेणां, एनांछे; अनें ए वाना प्रकारमां केटलीक टीटामां आवेछे, तेनुं खरुं कारण जोवा मांडीये तो, मालीये छे प णं मेळववा माटे अथवा पोतामां कांई एकाद्री खोट होय ने ढांकवा माटे करीयोछे.

बात

वात ११२

डोसो अनें मृत्यु

एक घयडो डोसो लाकडां आणवानें अरण्य मां गयो हतो; त्यांहां कांई कांटा, झांखरां, लाकंडां, एकठां करीनें तेणे तेनी एक भारी बांधी; ते माथाउपर लेईनें घणे कष्टे करीनें पगलां मांडतो मांडतो घेर आवेछे, पण वाट लांबी, अनें माथाउपर भार घणो, तेणे करीनें ते थाकीनें भार हेठळ नांखीनें बेठो. ते वखत ते मृत्यूनें केछेछे; हे प्राणि मात्रना विसामां, तुं आव, अनें मनें ए कवार आ दुःखमांथी काढाड. मृत्यु ते सांभळतां वांतज, ते डोसानो आगळ आवीनें उभो रह्यो; अनें तेनें पुछेछे भाई, तें मनें शामाटे संभार्यो हतो? ते बचारा डोसानें खबर नहोती जे, मृत्यु आटछे पासेछे: तेनुं ते विकाळ स्वरूप जोईनेंज, डोसानी शुद्धि गयी; पछी केटलीक वारे सावध थईनें, थरथर धूजतो उत्तर करेछे; मृत्यु बापजी, जं ज

मूक

शक्ति छे, तारा मांथाउपरथी भारी बोजनो पडी गयो; ते उचकीनें तारे माथे मेहेलवासारु तनें छों संभार्यो हतो; बिजु कांई काम नथी; खरे खा त. एटलुंज बापजी काम हतुं; अनें एमां छों तनें मेहेनत दीधी, माटे तनें रीस चढी होयतो ऊं त नें पगे लागुंछुं जे, तारा उपर क्षमा कर; अनें जे बो आव्यो तेवो पाछो जा.

सार

लोकोनी एवी रीतज पडेलीछे जे, मृत्युनी सा थे पण मश्करी करवी; कांई लगार दुःख पड्युं के मृत्यु आवे तो सारुं थाय; एवुं बोल्या पण ते, सघळुं मृत्यु बेगळुं के त्याहां सुधी केहेवायछे. जो पासे आव्युं होय तो, ते केहेनाराज पाछा संसारनो भार माथे लेवानें तैयार थायछे; अनें कांई बिजा राहाडा जीवाय तो सारुं एम आशा वधारेछें. हाडकांनुं पांजरुं मात्र रह्युंछे, अनें हजारो विप त्तीयो भोगवेछे, एवा होमानें पण जीववा सारु

एटलो

एटलो हर्षछे; तो पछी, जवानीना भरमां होय, तेनें केटलो जोईये? सारांश, मृत्यु निश्चय थनारछे एवुं जाणीनें, ते प्राप्त थयुं होय थनें जे तेथी विहीये नहीं थनें तेनें अनुसरे; तेनें जाणतो पुरुष कहेवो.

—०*०—

वात २१३

सकाम सिंह

कोई एक अरण्य वासीनी होकरी घणी सुंदर हती, तेनें जोईनें एक सिंह मोह पाम्यो; थनें ते नें एवो दारुण काम उत्पन्न थयो जे, ते स्त्री ते नें मळे तोज ते जीवे; नहीं तो मरे. पछी तेणे वार न लगाडतां मन मोकळुं करीनें ते वात ते स्त्रीना बापनें कही. थनें कह्युं जे, तुं म्हनें ता रो जमाई कर; एवुं तेनुं गांडुं बोलवुं सांभळीनें, तेणे मनमां विचार कर्यो जे, जो ऊं थानें ना क

ऊंकुं

ऊंडुं, तो आ झाडनें दनजां मारीनांखशे; माटे, हा कहीनें एनें पुछीथी फांसामां नांखीये पछी तेणे सिं हनें कह्युं, सिंहजी, तमे सारी वात कही; ऊं त मनें थोडी परणावुं; पण झारे तमनें कांई केहे वुंछे. झारी डोडी घणी नाजुक, अनें तमारा दां त, अनें नख, घणा तीखाछे; तेथी तेनें घणी पीडा थाशे, माटे तेनुं शुं करवुं? तमे केहेशो जे ऊं सं भाळीनें चालीश, पण ते तमे तमारी तरफथी क शुं, पण तेना मननो भय जनार नहीं; तेना मनमां भ य होय तेथी तमनें बे जणनें विलासनुं सुख थनार नहीं; माटे एनो कांई विचार कोा. झारा मन मां केहेवानुं एटलुंज छे, तमे तेटला दांत अनें नख झनें काहाडीनें आपो, एटले ऊं तमनें दी वरी थापुं. सिंह काजे करीनें घेलो थयो हतो, तेणे काढ्युं हा काहाडो; पछी, तेणे तरतज तेना दांत अनें नख उखेडी लीधा नंतर एक झोटो धो बो थाणीनें सिंहना कपाळनां मार्यो; तेथी सिंह गतप्राण मृत्यु पाम्यो.

सार

सार

जे कामनें स्वाधीन थयो, ते पुरुष खोटो छ रोहो, वळीगेा छेा, पण ते नाश पामेज. तेमज जे शत्रूनां मिठां वचने करीनें मोह पामीनें पेा तानी जोवाईनी वस्तुओ तेनें स्वाधीन करेछे ते पण सर्वस्व हारेछे.

वात ९९४.

सिंहण अनें शियाळणी

एक दिवस सिंहण अनें शियाळणी ए बे एकठां थयां. ते वखत चोपगांमां केई जात वत्तीवार बच्चां जणे, एउपर वात नीकळी. ते वखत शियाळणीये सिंहणनें संभळाव्युं जे, बच्चां जणवामां तेा शियाळनी बरोबरी कोण करी सकनारछे? अ छे वरसमां वत्तुं नहीं तेा पण, एक वार तेा ज णीयेज; अनें एक एक वारे घणां बच्चां मेडेछीये.

पण

पण केटलीक जातीयो एवीयो होयछे जे, सघळा जन्ममां एकवार जणे; तेपण एकज बच्चुं: एवुं होयछे तोपण, तेनें अभिमान केटलुं होयछे ज, ते तेटलाउपर नाक चडावीनें, बिजा कोईनें गणेज नहीं. सिंहण मनमां समजी जे, शियाळणी झाराउपर बोली. पछी ते सिंहण शियाळणीनें के हेछे, अरे, सांभळछ? तमे वत्तां बच्चां जणोछो ए जातामां खरंछे, पण ते कोण? शियाळ, अनें अम्हो एकज जणीयेछीये; पण मनमां समज के ते बच्चानें सर्व जनावरोनो राजा; एवुं सघळा लोक केहेछे.

सार

जे वस्तु आपणथी नीपजेछे, तेनुं मुल्ल तेनी सं ख्याउपरथी करवा मांडवुं नहीं; जातीउपरथी करवुं. आपणे थोडोकज उद्योग कर्यो, पण ते जो एवो होय जे, हमणांछे ते लोकोनें, अनें आ गळ थनार तेओनें पण, तेथी घणो गुण थशे तो, तेज स्तुति करवानें योग्य थायछे. नहींतो, घणां

शियाळकुतरांनां बच्चां थईनें लोकोनें उपद्रव मा
च जेम थायछे तेवुं ते थायछे, बिजुं आ वातनुं तात्पर्य
एछे जे; केटलाक कविछे ते, घणा ग्रंथ करवामां पु
रुषार्थ मानेछे ते तेमणे मानवो नहीं. हजार
व्यर्थ ग्रंथ करीनें लोकोनें वांचवानो श्रम माथ
देईये, ते करतां; एकज करीये जे सर्वनें मान्य
थाय एवो कर्यामां पुरुषार्थ घणोछे.

—∞※∞—

वात ११५

जवान अनें ग्रीष्मपक्षी

कोई एक जवान उडाउ हतो, तेनो बाप घ
णुं द्रव्य मेहेलीनें मृत्यु पाम्यो. ते द्रव्य हाथमां
आवतांज तेणे ते अमल करवामां, जुवुं रमवा
मां, पातरोना संगमां, अनें पोताना जेवा बिह्यो
ली व्यसनी एवानी सोबतमां, सघळुं उडावी नाख्युं;

तेथी

नेथी दारद्री थयो. एक दाहाडो ते भिखारी स रखो नदीनो तिरे फरतो हतो; ते दाहाडे महि मो पोसनो, पण दूर्व सारो तपोनें, कांई उन्हा ळानां दिवस सरखो दिवस जणातो हतो: त्या हां भुलोनें आवेलो एवो एक ग्रीषुमपक्षी पण ते ए पाणीउपर तरतां दीठो. त्यारे तेनें व्यसननो धुनमां एवुं आयुं के, उंन्हाळो खरेज आयो: हवे ह्यारे लुगडांनुं काम नथी. एवुं विचारीनें, तेणे शरीर उपरनां लुगडां घरेणे मेहेल्यां; अनें ते उपर पैसा लेईनें, सोबती साथे, फरीथी एक सुवानो दाव रमवा गयो, ते हार्यो; पछी तेनें लु गडां वना ठाहाडनी पीडा घणी थयी; त्यारे म नमां आश्चर्य पामीनें ते पाछो नदीतीरे जईनें जु पछे तो, पाणी ठरीगयुंछे अनें ते ग्रीषम पक्षी टा ढाडे सुओ, ने तेडे पडोछे. ते सघळुं जोईनें ते नें शुधी आवी. अनें ते पक्षीनें माथे शब्द मेहे लीनें केहेछे, अरे पक्षी, ज्यं मूर्ख, जे ह्यें ताराउप र विश्वास राख्यो; अरे, तें ह्यानें ठग्यो अनें तुं प ण ठगायो.

सार

सार

जे पुरुष कोफ करेछे, अनें जुवाना अखाडामां जायछे, अथवा व्यसनोनी सोबतमां फरेछे, अथ वा छिनाळुवानी संगती करेछे, तेणे पोतानो पैसो उतावळो खरच थई रहयो; अनें ऊंदरिद्री क्य म थयो; ए वातनुं आश्चर्य आणवुं नहीं. एवा व्य सननी पछवाडे जे वळग्या, तेमनें, ते व्यसननी के फमां कांई आंख्यो आगळ दीसे नहीं एवा थाय छे. जेमनें रात अनें दाहाडो एवोज छंदजे, था इच्यछे ते उडाघोये अनें ते थई रहया पछी पाछुं उडाववानें जोईशुं ते पेदा करीशुं; छेलीवारे क रज काहाडोनें पण उडावे; एवा पुरुषोनें दरिद्र ए शिक्षा घणी थोडीछे. ते बिजा लोक जेवो वि चार करेछे तेवो करता नथी, व्यसननें स्वाधीन थ या होयछे माटे, ते सघळी वातोनें उळटी देखे छे; जेनी आंख्यमां कमळो थयो होय तेनें सघ ळो वस्त्रो पिळी देखायछे. उपरली वात मांडे नें जथान पुरुषे जो संसार विचार कर्यो होत तो,

तेनें

तेनें उन्हाळो आव्यो एवं जाणीनें, रहेलां हतां ते व स्त्र पण तेनां जात नहीं. पण अरुनथी तेणे उन्हाळो नहोतो अनें उन्हाळो जाण्यो, अनें आगळ कोई दिवस शियाळो आवसे नहीं एवं जाणीनें लुगडां वे च्यां; तेपण शुं करवा? रमीनें पैसा उडाववा. पछी पै सा पण गया, अनें वस्त्र पण गयां, त्यारे तेनी आं खो उघडीयो; पछी विचार करीनें फळ शुं?

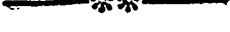

बात १९६

सावर अनें बचु

कोई एक सावर पोतानी जवांनीना भरमां आव्युं एटले, ते त्रिजां सावरनें घणी पीडा करवा लाग्युं. ते भुंई उपर पग पछाडे; शिंगडां हलावे; अनें मोटे शब्दे वरका पाडे; एवं के सघळां भय पामीनें कांपवा मांडे. एक दीवस तेनुं बचु आ वीनें तेनें पुछेछे, अरे, तमे कोहोछो जे ऊं मोटुं

बळीयं, ज्यं कोईथी जीताउं नहीं, एवी शेखी करो छो, ने तमे कुतरांनो शब्द सांभळताज भयथी जी व खोईनें क्यम नाशी जा थोछो एनुं कारण शुं. ते ह्यानें कोहेशो? सावर कहेछे, बच्चा, तुं बोल्युं ते खरुं; प ण ते क्याम थायछे एनी ह्यानें पण समजण पडती नथी. ज्यं आपणी मंडळीमां बळीयुं, पराक्रमी, तेज स्वीछुं खरुं; अनें ज्यं वारे वारे ह्यारा मनमां नि श्चय करुंछुं के, कोईनाथी भय पामीनें हवे ज्यं डरनार नहीं; पण शुं करुं कुतरांनो शब्द ह्या रे काने पड्यो, एटले ह्यारा गाळा शिथिळ था यछे. पछी ह्याराथी जेटली उतावळ थायछे तेट ली करीनें नाशी छुटुंछुं.

सार

जे फांकडा, लडाईखोर पुरुष, ते अवसान घा तकी, होयछे, ते, पोताना सोबतीयोमांज मात्र शेखी करे; पण खरा पुरुषनी आगळ तेमनाथी टकातुं नथी. दीठामां एवुं आव्युंछे के, जेना मु

खमां

खमा रात्रि अने दिवस शिपाईगरीनीज वातोछे; एवा पुरुषमी आगळ एकादो खरो पुरुष आवीनें आंख्यो काहाडीनें जुए, एटले तेमनी धीरज गयी ज. पछी एवा खोटा पुरुषनुं पाणी उतरे ते जो बाजांज चमत्कारछे. एवी वखतमां पछी ते भय, लाज, अने रीस, ए त्रणेना घालेळामां पडेछे ते जो धैर्य राखीनें थोडुक पराक्रम करेतो, पोतानी शोभा राखी सके; पण तेनो उपाय नहीं; प्रसंग पछी एटले तेमनी धीरजज जती रेहेछे. ए माटे खोटो आटाटोप कोई गमे तेटलो करो, पण जेनो जे स्वभाव होय ते सहजज आगळ प्रगट थयेज.

वात ११७

गधेडो अने सिंह एमनी पारध

कोई दिवस सिंहनें एवुं मन थयुं जे गधेडानें संघाते खेईनें पारध करवा जईये, पछी तेणे गधेडानें कह्युं के, तुं एक झाडीमां जईनें संतार्ई रेहे;

हेहे; अनें फलाणी वेळाये ओचिंतो मोटो भयंकर शब्द करवा मांड, ते वध करीय नही; एटले भ यथी घाभरां थईनें सघळां जनावर नासी जवा मांडशे: ऊं नासवानो जग्या उपर बारी झालीनें रहजंहु: ते भेगां थईनें जे आवशे तेनें मारतो जईश. पछी ते गधेडे तेम कर्युं एटले; सर्व जनावर नासवा लाग्यां; सिंह बारी आगळ हतोज, ते एक एकनें मारतो गयो; अनें पेट भरायुं एटले, गधेडा नें हाकमारीनें केहेछे, अरे गधेडा, ते भली करी छेरे भली करीछे; हवे एटलुं, पुरुं कर, अनें अहीं घां आव. ते सांभळीनें गधेडो सिंहनी पासे आ व्यो; अनें पोते काम सारुं कर्युं एवुं मनमां आणीनें, लाडमां तेनें पुछेछे, सिंह, हों कर्युं ते तनें मनमां गम्युं नां? सिंह केहेछे, गम्युं एमां शुं केहे वुं? अरे वणज गम्युं: अरे गधेडा, ते एवुं कर्युं जे, जो तारुं स्वरुप हों न जाण्युं होत तो, ऊं पण ते तारो शब्द सांभळीनें नासवा मांडत.

सार

सार

केटलाक आ गधेडानी पेठे झोटी झोटी गर्जनाओ करीनें, अजाण्या लोकोनें भी पेदा करेछे; तेनं स्वरूप ओळखेछे, तेमनें ते कौतुक मात्र लागेछे, माटे एवा पुरुष ज्यांहां मळे त्यांहां तेनो लगार सारी पेठे शोध मात्र करवो, एटले दीशी आवशे जे, एनाथी भय पामवानुं प्रयोजन नथी.

वात ११८

डाहाये गधेडो

एक डोसो, पोताना गधेडांनें चरावतो हतो, एटलामां, शत्रू आवीनें पछवाडे उभो रह्यो माटे गधेडानें नसाडवानी उतावळ करवा लाग्यो. ते वखत गधेडो तेनें पुछेछे, अरे धणी, झारा वांसा उपर तारो शत्रु गुंण नांखशे के नहीं वारु? डोसो केहेछे नांखशेज, एमां संदेह शो? गधेडो केहे

छे

छे एवुं छे तो, ज्ञें अहींयांथी एक तसुभर आगळ चालनार नहीं. ह्यारा कपाळमांथी जो गुंण छुट्यो नथी, तो ह्यारो धणी कोई कां नथाय; तेना ह्यमें हर्ष के शोक शो?

सार

गरीब लोकोये राजाओनी उळटांपाळटमां चित्त घाल्युं नहीं, घाले तो ते पेचमां मात्र आवे. बाकि तेमनें तो उळटपाळट एटलीज जे, एक नामनो राजा हतो ते बिजा नामनो थयो तेणे करीनें ते घणो गरीब थये, के आगळ काम करतो तेथी घतुं करवुं पडये, एवुं तो कांई छे नहीं. तो पण चार स्वार्थ साधक लोक होयछे ते, तेनें अभिमानमां नांखीनें युक्तीये लडाईमां आगळ करेछे पछी लडाई पुरी थईनें यश थयो तो, तेमां तेनें तो कांई लाभ थतो नथीज; पण पेचमां आवेतो हुळीये चडवुं पडे.

बात

वात १९९

शेखीदार प्रवासी

कोई एक पुरुष, घणा दाहाडा प्रवास करी नें, घेर आव्यो; पछी तेणे, ह्यां देशांतरमां शां शां कौतुक दीठांछे ते पोताना ओळखीता ओनें बना वीनें कह्यां; तेमां आ पण एक गप्पीको जे, ऊं अलका पुरीमां गयो हतो; ते त्यांहांना लोक पंदर पंदर हाथ कुदता. पण जारे तेमनें अनें ह्यारे वार पड्यो त्यारे, ह्यारा कुदवानें कोई पेा होतो नहीं. पासे हता तेमनें ए वात खरी भा थी नहीं, ते जोईनें, तेओनें ते वात खरी जणव वा माटे ते पुरुष समझावा तैयार थयो. ते वख त ते मांहेनो एक पुरुष तेनें केहेछे, भाई, तुं ए टला संकटमां कां पडछ? ह्यांना कांकणनें आ रशी शुं करवा जोईये? अह्मनें ते हनणां प्रत्यक्ष ज कां देखाडतो नथी? तुं एम जाण जे के, ऊं आ वखत अलका पुरीमांज छुं; अनें तुं त्यांहां कु

थो तेम एकवार अहींयां कुरी देखाड एटले तें कह्युं ते खरं. ते वडाई खोरनें ते गम्युं नहीं अनें ओशीयाळो थईनें असथो छानो रह्यो.

सार

जे कोई प्रदेशमां फर्याछे अथवा नथी फर्या, ते सघो पोतानी वडाईनो संबंध जेमांछे, एवीवात, पोतानें झोडे केहेवी नहीं; आपणे झोडे आपणी स्तुतीनी वात लोक खरी मानता नथी; एटले, आ पण सम खावा मांडीये, तेम तेम तेमनें चल्लो सं देह आवे. खरी वातनी ए अवस्था, तो पछी आपण केटलीक जुठीज बनावीनें कहीये तेनी तो शी वात? चार माणस वचे बाहेरनी जुठी वातो केहेछे, तेनी जुठाई पकडाई जायछे. ते मंडळी मां कोई एकादो ते देशमां गयेलो होय, तो ते वखतज तेनुं जुठापणुं खोळामां घालवामां चुक तो नथी.

वात

वात १२०

गरुड पक्षीणी, बलाडी, अनें भुंडणी,

एक गरुड पक्षीणीये, एक झोटा झाडनी टो चे माळो कर्यो हतो; अनें एक जंगली बलाडी ने झाडनें वच्चे बखोलमां रेहेती हती; अनें एक भुंडणी वण, पोतानां बच्चां सुद्धां ते झाडना थडमां पोलाणमां वस्ति करीनें रेहेती हती. ते अरस परसनो पाडोस तेमनें सुख दायक घईनें घणा दा दाहाडा चाल्यो होत, जो, तेमजे ते दुष्ट बला डीनी चाडी सांभळी न होत तो. एक दिवस ब लाडीये एवुं कर्युं के, पेहेलां गरुड पक्षीणीपासे उपर गयी, अनें तेनें केहेवा लागी; पडोशी बाई; शुं कऊं? आपणनें झोटी अनर्थनी वखत आवी छे; ते नठारी भुंडणी, रात अनें दाहाडो झाडना थ डमां खोतरे छे; तेना मनमां एवुंछे के झाड उखडी प डे एटले आपणां बच्चां तेना हाथमां सेहेजज आवे. माटे ऊं तो बाई हवे झनें सारो मार्ग सुजसे ते

करीश.

करीश. तुं तारं संभाळजे. ए प्रमाणे तेना म नमां भय पेदा करीनें, ते न जाणे एम, हळुवे रहीनें ते बलाडो हेठे भुंडणीपासे गयो. अनें झो ल्लान करीनें केहेछे, बाई, तमे आज क हीं बाहेर तो जतां नथी? भुंडणी बोली, एम शा माटे पुछ्छ? बलाडो केहेछे, कांई नहीं, सेहेज पुछुंछुं. तमनें गमे ते करो, पण गरुडपक्षि ी आज एमां बच्चांनें केहेती हती जे, भुंडणी बाहे र जशे एटले ज़ं तमनें तेनां बच्चां खावानें आ णी आपीश. अनें एक बलाडीनुंपण बच्चुं खवरा वीश. एवुं बोली ते, झारे कानें पड्युं. तो हवे ज़ं जाऊंछुं; झारां बच्चां एकलां छे; तेमनें झारे संभाळीनें बेठुं जोईये. एम कहीनें पाछी उपर पोतानां बच्चांपासे जईनें तेमनें संभाळीनें बेठी. ए प्रमाणे तेणीये केटलाक दाहाडा कर्युं. खावा नें जोईये माटे, ते राते छानोमानी बाहेर जाय, अनें आणे दिवसे बच्चांनें संभाळीनें बेसे, अनें उ पर हेटळ भयभीत जोती रेहे. एवुं तेनुं चरित्र

जोईनें

जोईनें, गरुडपक्षिणी अनें भुंडणी एमना मनमां अरस्परस पक्को द्वेष थयो. पछी ते एक एकना भयथी ठेकाणुं मुकीनें कहीं गयीयो नहीं. छेली वा रे तेमनी एवी अवस्था थयी के, ते, अनें तेनां बच्चां, अन्न वना भुखे मरीगयां; अनें ते बलाडो में घणुं खावानुं मल्युं.

सार

धाडीयाओये, आ जगतमां छोटा छोटा अनर्थ कर्याछे. केटलाक सारा पुरुषोना कुटंबमां द्वेष कराव्याछे, ते केवा के, कोई दिवस मल्याज नहीं. केटलाकना मनमां संदेह घाल्याछे, ते नाकव्याज नहीं. केटलाकनें धूळ मेळव्याछे, ते फरीथी ठेकाणे आव्याज नहीं. जे पुरुष पाडोशीसाथे स्नेह राखवानें इछेछे, तेणे बमर्थ कोईनुं कहेलुं सांभव्या उपरथी पोताना पाडोशीनी वातनुं मनमां वांकुं आणवुं नहीं; सांभळेली वात उपर कल्पना करीनें पोतानुं धारेलुं विजानी आगळ कहेवुं नहीं; कामाटे के, जेनी आगळ कही

थे तेनें जो चाडी करवी होय तो, ते किडीनो हा थी करे, राईनें पर्वतजेवडी करीनें देखाडे, जे पु रुष भलोछे तेनी आगळ कोई कोईनुं गमे तेवुं के हेछे, पण ते ते वातनें पेटमां ढांकीनें राखेछे; ए कनी वात बिजानी आगळ कहेतो नथी; तेनुं फ ळ एछे जे, पछी ते बे जणा तेउपर सरखुं हेत राखेछे; ते शत्रु होय तो पण तेनें वारणे आवी नें ते मित्र थायछे; तेणे करीनें ते पुरुषनुं मन आ नंद पामेछे.

—०※०—

वात १२१

बेहेन अनें भाई

एक पुरुषनें बे न्हानां छोकरां हतां; एक छो करी अनें एक छोकरो, तेमां छोकरो घणो सुंदर हतो. अनें छोकरी साधारण हती. एक दिवस ते बे जणां खापना तकता आगळ रमतां हतां,

त्यांरां

त्यांहां छोकरो बेहेननें केहेछे, अरे बेहन, आ तकरा नां जो आपण बेमां सारुं कोण दीसेछे, ते छोडी नें घणुं खोटुं लाग्युं. ते समजी के, एणे छानें रु पे चोछी जणववा सारु कह्युं. पछी तेणीये बाप नी पासे जईनें भाईनी फर्याद करी; अनें कह्युं जे, बापा, तकरानां रूप जोईनें प्रसन्न थवुं एनो छीयेनो धर्मछे. तेमां मन घालवुं ए पुरुषनें यो ग्य नथी. बापे बे जणांनें छाती सरसां चांपीनें ते मना मननुं समाधान कर्युं. अनें कह्युं जे छोक रां तमे लडशो नहीं. हवेथी तमे बे जण रोज आरसानां जोतां जजो; छोकरा, तुं एटला माटे जोजे के, तारा आ सुंदर छोनें दुर्गुणनो मेल लागशे तो तेनी तनें खबर पडशे; अनें छोडी, तुं ए टला माटे जोजे के, तारा रूपमां जे थोकुंछे ते, तारा गुणे करीनें पुरुं थयुं के नहीं ते तनें ख बर पडशे.

सार

सार

एवी कोई वस्तु या सृष्टीमां नथी के, विचा
रनें अने जेमां कांई खोटुं दीसतुं नथी. ए माटे
बुद्धीनें आरसा रूपी मानीनें, तेमां पोताना गुण
अवगुण नित्य जोता जईये तो, तेमां आपणे खो
टुं हित थायछे; ए आबाळ वृद्ध सर्वनें करवानें यो
ग्यछे. जे रूपाळो पुरुषछे; तेनें पोताना अन्य
ए आरसामां सारा दीसो; पण तेणे विचार करी
नें जोवुं के, जेवो हुं बाहेरथी बन्योछुं, तेवो मां
हेथी छुं के नहीं. कामदेव सरखो सुंदर रूपवान्
छे, अनें आंतर्य गुण जो खोटाछे, तो, ते पुरुष
लोकोनें अप्रिय थायछे; अनें तेज पुरुष जो मिष्ट
भाषण, सारो स्वभाव, एवा गुणे करीनें युक्त होय तो, ते लोकोनें घणो प्रिय लागे. रूपाळोछे,
अनें सारा गुण नथी, तो, ते कोईनें कामनो न
हीं; अनें जेना गुण साराछे, तेनुं रूप केवुं पण
होा, ते रूपउपर लोक नजर राखता नथी, खो

टा पघरानो चमकारो घणो होय माटे ते मुं ख रा रत्नती वरोबरी करशे? रत्न बाहेरथी बडोळ होय तोयण, ते जाते रत्नज; माटे जे पुरुष मां हेथी सारो, जेनी बुद्धी निर्मळ, करणी चोखी, न म पवित्र, अनें डाहायो, तेनें रूपनुं काम नथी.

—∞※∞—

वात ९२२

शियाळ अनें मांकडुं

कोईं एक काळे, सघळां पशुओये मांकडानें राजा कर्यो; तेनें राज्याभिषेक थतांज, तेणे पोता नेंविशे कोकसपणानीं अनें अज्ञानपणानीं बडाई करी. ते पशूनुं मूर्खपणुं जोईनें शियाळनें खोटुं लाग्युं. तेणे मनमां निश्चय कर्यो के, एकाद दिवस, हुं आ मांकडानें खेतरीनें सघळां पशूनें नीचुं जोवरावीश. पछी केटलाक दीवस गया पछी कोईये एक जनावर पकडवाना पांजराना विलानां रोटलो बांधीनें पांजरुं मेल्युं हतुं, ते

जोईनें

जोईनें शियाळे मांकडानें कह्युं के, ह्यें एक ठे काणे कोईनी थांपण दीठी छे; तेनो धणी कोई जणातो नथी, त्यारे ते राजानी एवुं ह्यारा मन मां आवे छे. मांकडानें कपट एवुं मालुम नहीं, माटे ते उतावळो त्यांहां ते लेवानें गयो; ते रो टलानें हाथ अडाडतांज पांजरुं बंध थयुं; अनें मांकडु मांहे रह्युं, त्यारे मांकडानें घणी लाज आवी, अनें ते शियाळउपर चडफडवा लाग्युं; के, मं घानकी, राजद्रोही, पातकी, छे. कांई चिंता नहीं, ऊं तनें ह्योटी शिक्षा करीश. ते सांभळीनें शि याळ खडखड हसवा लाग्यो; अनें जती वखत पा छुं जोईनें डोकुं हलावीनें मांकडानें केहेछे. कां रे, तुं राजा केहेवायछे अनें तनें आ पांजरुं छे ए क्यम खबर न पडी.

सार

थोडी समजण वाळे पुरुषे राज्यकारभार मा थे लेवो नहीं; लीधो तो ते, आपणो अनें लोको नो स्वार्थ डुबावे. माटे एवी ह्योटी पदवीनें योग्य

तो

तो तेज पुरुष, जे स्वतः दक्ष घणो; प्रामाणिक; स त्य वचनी, बिजानें ठगे नहीं, अनें पोते बिजाथी ठगाय नहीं, जे लोकोउपर राज्य करेके तेमना रीतीनीती जाणनारो, उद्योगी, शूरो, पण क्रोधी नहीं; भलो पण पोचो नहीं; स्तुतीनो इच्छा करे पण ख रा गुणनी स्तुतीनो, जुठी स्तुतीनो जेनें तिरस्कार; आ काम करवुं, के न करवुं, एनो जेना मनमां संदेह पडतो नथी; जेमां दंभीपणुं नथी, एवा एवा गुण नहोय अनें जे राजा थया, तेनो दशा केवी थयी ते उपली वात जोयाथी उघाडी जणायछे. तेथी लोकोनें उपद्रव थया; अनें जे धूर्त्त हतो तेणे तेनो स्वभाव ओळखीनें, तेनें वश कर्यो, अनें लो कनुं सारुं थवाना उद्योग उपरथी तेनुं चित्त का ढीनें विषय भोगमां घाल्युं; अनें पोतानो स्वार्थ साध्यो.

सार

वात १२३

खच्चरनी

एक खच्चरनें घणुं चरवानुं मळे अने काम थो डुं करवुं पडे, तेथी ते कांईक दिवसे सारुं पुष्ट थयुं, अनें स्वछंद कुरकारा मारवा लाग्युं, तेनें को ईये कह्युं के, तुं घोडानुं बच्चुंछे, ते पण घोडो के वो के जेवो तेवो नहीं, सरत जीतनारो, ते सां भळीनें खच्चरे पोताना मनमां निश्चय कर्यो जे, प्र संग पड्यो होय तो ज्ं झोटी मजल करुं. पछी थोडाक दिवस गया एटले तेनो धणी ते खच्चरउ पर बेशीनें कहींक सारे उतावळे काजे जतो हतो; तेणे तेनें उतावळुं दोडवा सारु घणी कमची थो मारीयो, ते वखत, ते खच्चर दोडतां दोडतां घणुं थाक्युं, अनें पोताना मनमां पोतानें केहेवा लाग्युं, अरे, आ वखत ते तारुं घोडानुं पराक्रम क्यांहांछे. माटे ए उपरथी निश्चय कर के तारो बाप घोडो नहोतो गधेडो हतो.

सार

सार

जे घयडां उपरथी पोतानें छोडो लागेछे, तेनें गधेडो जाणवो, जे खरो छोडुं साणसछे ते, पो तानी कीर्त्तीये करीनें पोते छोटो होयछे. तेनः जे अपराक्रमी तेज, छहुना नामथी पोतानें मोटाप णुं आणवा जायछे; ते तेनें अर्थे नथी पण छलका पणुं माज आवेछे.

वात १२४

सागनुंझाड अने कांटानुंझाड

एक उंचुं सागनुं झाड अरण्यमध्ये थयुं हतुं, ते रोज पोतानी छोटाईना गर्वथी पोतानी हेठळ थ येलां न्हानां झाडनें धिक्कार करे; ते झाडमां ए क कांटानुं झाड हतुं, तेथी ते न रहेवायुं त्यारे, तेणे एक दिवस ते सागना झाडनें पुछ्युं जे, भाई, तुं आटलो गर्व शाबार करछे ते वेहे? काम को

छेछे. ऊं सवळां झाड मध्ये श्रेष्ठ, अनें शोभायमा नछुं; झारुं मायुं मेघ मंडळ भेटीनें गयुंछे; झारा खभा सर्वदा लीला रेहेछे, अनें तमे केवां छो के घणांज नीचां; जे आवे ते तमनें पगतळे चगरीनें जाय झारां पांदडा उपरथी जे टपकानो प्रवाह पडेछे तेणे करीनें तमे डुबी जाओछो, कांटानां झा ड केहेछे ते सघळुं खरुं पण ऊं तनें कऊंकुं ते ख रुंज जाणजे के, जारे लाकडां कापनारो तारा ख भाउपर कोवाडाना घा मारवानें आवशे, ते व खत अझारामांनुं जे एकादुं केवळ निऊष्ट हल कुं झाड हशे तेनो साथे पण तुं झोटे हर्ष करी नें तारी झोटाईनी अदला बदली करवानें इ छीश.

सार

झोटाओनी पछवाडे घणी उपाधीछे, तेटली न्हा नानें नथी. ए माटे झोटो अनें न्हानो एमना सु ख दुःखनो विचार कर्यो होय तो, तेमां झोटा

पणंज

पणुंज सारुं एम कहेवुं घणुं कठण छे. एवुंके तो पण, जे पदवीये अथवा संपत्तीये छोटा थया, ते मणे गर्व करीनें न्हानानो तिरस्कार करवो एमां घणुं मूर्खपणुं छे.

—०*०—

वात १२५

इंद्र अनें गणपति

कोई एक दिवस देवोना मनमां एवुं आव्युं के, मृत्यु लोक मांहेनां झाडोमांथी एक एक झाड आपणो पोत पोतानी कपानुं करीनें राखवुं. त्यारे इंद्र बोल्यो जे, आमलीनुं झाड सारुं. कामदेव कहे मुलवासनुं सारुं, चंद्रमावे तगरनुं कह्युं, वायुये करेणानुं, अनें वरुणे पारंगानुं, ए प्रमाणे ते मनें ते निष्फळ झाड गम्यां; ते जोईनें गणपतीनें आश्चर्य थयुं, अनें कह्युं जे, तमारी इछामां आवे ते झाड तमें तमारुं करो पण, नाळीयरी ए झा

एं झाड; जेनां फळ देव अनें मनुष्य ए बेनें प्रिति कर, अनें जे सर्व प्रकारे कामनुंछे, ते सांभळी नें इंद्रे डोकुं हलावीनें कह्युं, मणोवा एटला माटे ज लोक तमनें ज्ञानना देव एम केहेछे. अनें ख रंज के, उपयोगवना अमथुं जुटी लुतो माटे एका दा वस्तुनुं अभिनान राखवुं ए मूर्खता.

सार

जें कांई करवुं ते नरी लुती माटेज करवुं न हीं, जेनें आश्रित करीनें राखीये तेनो पासेथी कां ई फळ जोवुं, नरी शोभा जोवी नहीं.

—○*○—

वात १२६

घुड अनें तीड

एक दहाड घुड झाडनो पोलाणमां उंघतो हतो ते झाडनी हेठे एक तीडे गाबा मांड्युं, ते वखत घुडे बे त्रण वार तीडनो प्रार्थना करी जे, भाई,

तुं

तुं अहींथांथी जा; ह्मने उपद्रव करीश नहीं. तारी कटकटे ह्मारी उंघ जायछे. ते उपर ते तो ड तेनें धिक्कार करीनें गाळो देवा लाग्यो. केहेके के, अरे, तुं लुच्चो चोरछे, रातनो बाहेर जईनं चोरी करीनें पेट भरछ; अनें दाहाडे ह्माडनी पेा लांणमां आवीनें संताई रहछ. घुडे तेनें कहां, भा ई, बापा, तुं तारी जीभ संभाल; नहीं ता बन्नो पस्ताईश; तोपण त तीड सांभळे नहीं, पत्ती बन्नो निंदा करीनें पाछो मावा लाग्यो. त्यारे घुडे ते नी कपटथी खुशि करवा मांडी. बादा, क्षमा क र, मजथी अपराध थयो. पण हवे ह्मारा अ नुभवमां एकुं आव्युं के, जो जागवुं ता, तारुं सु स्वर गान सांभळतांज जागवुं; तारा मधुर स्वरनी आगळ सारगी तो कशनामांज नहीं. तारुं गावुं सां भळीनें कोकिला तो लज्जाज पामशे. भलुंज थयुं, जे सांभर्युं. ह्मारीपासे एक अजुतनी शीशीछे; ते ह्मने ह्मारा दवे आपीछे, तारुं गळुं गावे करीनें सुकाई गयुं हशे माटे, ऊं एम आगळुं जे, तेमां

थी

पी एक प्याळो भरीनें जोईये तो छ तनें आपी
ए. तीज तरफो हतोज, माटे घडपासेथी अ
ए जेवानें छोटी आशाये तेनी पासे गयो. ते
पाणे आवतांज घुडे उचकीनें झोमां नांख्यो.

सार

प्राणीमात्रनी प्रकृतीयो जुदी जुदीयोछे. एकादी नी प्रकृतीमां जिजानुं करेलुं आवतुंज नथी. ए माटे तेणे एक बे वेळा प्रार्थना करीनें कह्युं होय तो, तेनें उपद्रव करवो ए योग्य नथी. पनें उपद्रव करीनें उळटुं लडवुं, माळो देवी, एतो केवळ दुष्ट पणुज, पक्षी जे एवुं करेछे तेनें ते शिक्षा करे तेमां कांई आश्चर्य नहीं.

—**—

वात १२७

एक कांणेकांणुं हरण

एक कांणुं हरण समुद्रनी तीरे नित्ये चरतुं हतुं: तेना मनमां एवुं के, चरती वखत कांणी आं

ए समुद्रनी तरफ अने सामी कांठ ऐलगो नरक होय, तो, मारो आवबे तो ते अणगे. एवो बंदोबस्त करीनें ते पोताना गजमां पोतानें निर्भ य मणतो हतो. तेउपर एक पारधी बाण दाहाडा सुधी टांपतो एतो; पण ते हाथमां आव्युं नहीं; त्यारे ते एक नायनां जेलनें ह लवे रहीनें पाणीनें रस्ते घरनें तेनो पासे आयो; अनें गोळामारीनें तेनें पाड्युं: पछी ते प्राण ज तो वखत आ शब्द बोल्यु; हे प्रारब्ध! तारी गती अकळछे; जे तरफथी ऊं चिंता करतो हतो, ते तरफतो ह्युनें उपद्रव थयो नहीं, अनें जे तरफ थी भय नथी एवं ह्युनें सुजतुं हतुं ते तरफथी ह्यारो अंत आव्यो.

सार

आ जीवयानी पछवाडे नाना प्रकारनां भयछे. तेथी आपण गमे तटला बिहीनें चालीये तो पण, सर्व प्रकारे निर्भय एवं कोई दिवस थनार नहीं. आ संसारमां आवबानो मार्गतो एकजछे; पण ज

छींयांथी

इंद्रियोथी जवाना मार्ग तो अनेक छे. त्यांहां आपणी चोकशी केटली चाले? जे बाबतो आपणा जाण्यामां आवेछे, अथवा जे प्रत्यक्ष देखायछे, तें क दापिक जळवाय. पण जे आपणी आंखोथी वेगळी, अनें जे जाण्यामां आवे नहीं, एवीबो बातो आपणे आसपास सैकडांछे ते क्यम जळवाय. ए मां एटलुं जणाय्युं के, आपण निर्भय छीये एवुं कोई दिवस मानवुं नहीं; अथवा सभय छीये माटे निर्भय थवा सारु घणो श्रम करीये नहीं. जारे निर्भय थवुं आपणा हाथमां नथी त्यारे रात दा ढाडो भयनी चिंता राखवी ए मूर्खता, मनुष्य स रखा विवेकीनें योग्य नहीं.

—∞※∞—

वात १२८

वरुण अनें कवाडी

एक कवाडी एक नदीना कांठानुं झाड कापतो हतो; तेनी कोहेवाडी अकस्मात् तेना हाथमांथी

छुटीनें

छुटीनें पाणीमां पडी; माटे ते घणो शोक करवा लाग्यो. तेनो विलाप सांभळीनें वरुणदेव त्यांहां प्रगट थयो; तेनें कवाडीये पोताना शोकनुं नि मित्त कह्युं. ते वखत वरुणदेव पाणीमां डपकी मारीनें एक सोनानी कोहोवाडी लेईनें उपर आ व्यो, अनें ते कोहोवाडी कवाडीनें देखाडीनें पुछे छे, अरे आज तारी कोहोवाडी? ते बोल्यो एतो ह्मारी नहोय. पछी वरुणे फरीथी डपकी मा रीनें एक रुपानी आणी, ते जोईनें पण कवाडीये कह्युं ए पण ह्मारी नहोय. त्रिजी वखत तेनी जे गयो हती ते लेईनें आव्यो, त्यारे ते कवाडीये ह्मो टे हर्ष करीनें लीधी; अनें वरुणनो घणो उपका र मान्यो. ते वखत कवाडीनो साचाईनो व्यव हार जोईनें वरुणे प्रसन्न थयोनें ते सोना रूपा नी बे कोहोवाडीयो तेनें बक्षीस आपीयो. ते स भाचार कवाडीना सोबतीये जाण्यो. त्यारे तेणे पण नदीउपर जईनें तेमज हाथमांनी कोहोवाडी पाणीमां पाडी, पछी कोई खएं जाणे ए प्रकारे ज, विलाप करवा लाग्यो. ते सांभळीनें पूर्ववत्

वरुण त्यांहां आव्यो, अनें उपरी मारीनें सोना नी कोहोवाडी उपर काहाडी, अनें ते कवाडीनें पकडी के तारी कोहोवाडी मधीछे ते आजरे, ते सोनुं जोईनें कवाडीनुं मन चंचळ थयुं, अनें ते वरुणनें केहेछे, हा महाराज एज ह्मारी. एम कहीनेंते घाभरो थईनें वरुणना हाथमांथी लेवा गयो, एटले, वरुणे तेनें तिरस्कार करीनें तेनें सो नानीतो आपी नहीं, पण तेनी मूळनी हती ते पण तेना हाथमां आवी नहीं.

सार

घणुं करीनें लोकोनुं अन्याय मार्गे चालवाउपर चित्त थायछे, आ जगतमां ठगपणे करीनें चालनारा केटलाकछे ते अनेक कारण केहेछे ते कोहो; पण जोतामां आ लोकमां प्रामाणिक पणा सरखो बिजो गुण नथी. जुवो के, आपण, साचो गृहस्थ होयछे तेउपर सघळां कामनो विश्वास राखीये छीये, अनें तेनें छोटो मानीये छी

ये;

छे; बेनज परलोक प्राप्तीमां पण प्रामाणिकपणा सरखो गुण नथी, जेथाथी कोई लोकोना मा ज्ञमां साचाईनी प्रशंसा नथी करी एवं नथी; मा टे सांचु बोलनारो पुरुष बे लोकमां सुख पामेछे.

—०※०—

वात १२९

दीपड़ शियाळ अनें वांदरो

एक वांदरानें पंच करीनें, तेनी आगळ, दीपडे शियाळ उपर चोरीनी फर्याद करी. ते पंचाई तनुं कौतुक जोवा सारु बिजां पशू पण सभामां आव्यां हतां ते त्यांहां दीपडानुं बोलवुं थई रह्या पछी, शियाळे एक वातमां जवाप दीधो के, हों दीपडानी जनश चोरी नथी. पछी ते तंटा नो विचार करीनें वांदरे सारांश हतोते कह्यो. दीपडानें कह्युं के, अरे, तारी एवी जनश कांई गयी नथी. अनें शियाळनें कह्युं जे, तें आपण खा

धीछे

धीछे खरी, एमां कांई ज्ञनें संदेह नथी. ए प्रमा णे ते बे जणानें खुश्ी एवुं ठरावीनें सभा उठी.

सार

जे एकवार खुचो केहेवायो तेनुं खरुं कोई मानतुं नथी. दीपडुं ए बिजानुं चित्त कोई जनारुं, अ नें शियाउ पक्कुं ठग, एवुं सर्व जाणे छे, माटे, ए सो न्याय थयो.

——**——

वात १६०

नदीनो मछ अनें समुद्रनो मछ—

एक नदीमांनुं माछलुं पूरना तणावमां तणाई नें समुद्रमां गयुं. ते नवा देशमां जतांवेंतज, त्यां हांना रेहेनाराओनें हण सरखा मानवा लाग्युं अनें केहेवा लाग्युं के, आरो देश, आरी जात, अनें आरुं कुळ, तमारा करतां सारुं छे. ए माटे आवें तमे सर्व मछीनें उचे ढेकाणे बेसारीनें मा न आपो. त्यांहां पासेज एक बिजी जातीनुं माछ

का

सुं हतुं तेणे ते सांभळीनें उत्तर दीधो अरे, हवे थी एवा वात बोलीश नहीं. कदापिक तुं अनें अं एक जाळमां पकडाया तो, तनें खवर पडशे के उं चुं ठेकाणुं कोनुं: गमे तेटलुं मूल आपीनें ताले वंत लोक, ह्मनें खावानें लेई जशे; अनें तुं तो हलके मूल्ले गरीब लोकोनें घेर बेचाईश, अथवा मफत पण आपाईश.

सार

पारके ठेकाणे जईनें ते ठेकाणानी निंदा, अनें पोताना देशनी स्तुती करेछे तेनें अनाडी पुरुष जा णवो. जेने तेने पोताना देशउपर प्रीति खभा वीज होय. आपण परदेशनो तिरस्कार करीनें पोतानां देशनु वर्णन करवा मांडीये तो, ते देश ना लोक आपणी अवगणना करीनें ते पोताना देशनी प्रशंसा करशे. वस्तुतः आपणे देश सारो माटे आपण ह्मोटा एवुं कांई नथी: तेनें तो गुण, विद्या, जोईये. ए माटे कोई देशनो रहेवासी हो पण गुणवान् अनें विद्वान् होय तेज सर्व ठेका णे प्रतिष्टा पामे.

बात

वात १३१

देवशर्मा पंडित

एक दिवस देवशर्मा पंडित रमतो हतो, ते जो ईनें कोई एक बिजे पंडिते तेनो मश्करी करी. त्यारे तेनो गर्व उतारवा सारु देवशर्माये एक ध नुष्य सगाव्युं; अनें तेनी पणछ उतारीनें पांशरुं क रीनें भुईउपर मेल्युं; पछी ते पंडितनें पुछ्युं के, आ धनुष्य कोहेडानो अर्थ कहीश तो तुं विद्वा न खरो. पंडितनें ते कांई सुज्युं नहीं, त्यारे ते णे देवशर्मानें कह्युं, के, एनो अर्थ मनें तो कां ई सुजतो नथी, माटे तुंज केहे. देवशर्मा बो ल्यो, तनें सुजतो नथी तो ऊं कऊंछुं सांभळ. जो आ धनुष्य सश चडावेलुं होय तो, उतावळुं भा गी जाय; अनें ज्यारे काम पडे त्यारे चडावीये तो, घणा दिवस टके अनें घणुं काम करे.

सार

सार

मनुष्यनु मन ए। धनुष्यना सरखुं छे, ए सदा बांधी मेल्युं होय तो, एनी शक्ति थोडी थायछे; पछी ए तेवुं काममां आवतुं नथी. माटे हास्य विनोद रमवुं ए, मननें विषांतीजां ढेकाणांछे; अ नें बुद्धीनें वधारनारांछे; ते निरोग माटे मोटा पुरुषोयेपण ते सुखे करयां.

—※※—

बात १३२

कागडो अनें खबुतर

एक खडामां खबुतर रेहेतां हतां; तेनी मंडळी मां पीछां थोडां करीनें एक कागडो पेठो; तेणे मौन राख्युं हतुं, माटे ते खबुतरोना जाण्यामां आव्यो नहीं, एवुं केटलाक दाहाडासुधी चाल्युं; पछी कागडानें पोतानो हतोनुं भान न रेहेतां ते का, का, करवा लाग्यो; तेउपरथी आ कोणछे

ते

मे जाणीनें खबूतरोये तेनें शिक्षा करीनें काढाडी मेहेल्यो, ते करीनें पोताली तंडळीमां गयो, त्या ते तेनां ते रंग वेरंग पोशां जोईनें, त्या आपणामांना नहीं; एवं कहीनें कागडाद्वेषेण-कारी काढा ज्यो. ए प्रमाणे ते कागडो पोतानामां जे थो व्यना न होती ते खेवा गयो ते पोतानी हती ते नेंपण मेहेलीनें आव्यो. ते नहीं कागडो अने नहीं खबूतर एवो थयो.

सार

वेष धारीछे तेमनुं एटलुं एक सार छे के ते ध णा दाहाडागुणी लोकोनें ठगी सकता नथी; ते मनुं बोलवुं अथवा आचरण एकादी वस्तुपण ते ना वेषथी जुदुं पडेछे तेणे करीनें तेमनुं खोटाय णुं उतावळुंज खुला पुरुषना जाण्यामां आवेछे.

बात

वात १२३

चकली अने ससलो

एक गरुड पक्षी, ससलानें पकडीनें मेगीउपर बेठो हतो. त्यांहां पासेज झाडउपर एक चकली हती, ते ससलाने केहेछे; अरे, तुं पुरो मूर्खछे. धिक् तारा जीवदाने. अरे तं छानोमानो भी रहीनें मिथ्या कां जीव खुवछ. उठ अने भी जा. हुं एस जाणुंछुं, जे जो तुं चल करीश तो, जातीनो चपळछे, काट, मचूना हाथमांथी सहज नाशी जईश. ए प्रमाणे चकली ससलानें तिरस्कार करीनें बोलेछे, एटलामां, एक बाज आव्यो; तेणे झडप मारीनें ते चकलीनें उचकी लीधी; ते वखत चकलीये घणा विलाप कर्या, पण ते बाजे कांई गजकार्यो नहीं, अने तेनें लेईनें गयो, ते जोईनें, ससलो मरती वखत पण समाधान पामीनें चकलीनें केहेछे; अरे, तुं पोतानें निर्भय मानीनें झाडनें धमकावती हती, ते तज उपरजे प्रसंग आव्योछे, तो जोईये तुं केम निर्वाह करछ.

सार

सार

जे पोतानी उपर बीजे त्यारे तो प्रभाव, अ नें बिजानें मात्र आपणी वांना वेठे, ते पुरुष उ पहारनें योग्य थायछे.

—○*○—

वात १३४

बृहस्पति अनें मूर्तिकरनारा

एक दिवसे बृहस्पतीना मनमां आयुं के, मनु ष्य लोकमां अमनें केटलुं मानछे ते जोवुं, माटे ते भूलोकउपर आव्यो; अनें मनुष्यनुं रूप लेई नें मूर्तिकरनारानी दुकाने गयो. त्यांहां अने क देवोनी मूर्त्तियो वेचवानें मांडीयो हतीयो, ते मां तेणे इंद्रनें, कुबेरनें पोतानें पण, दीठा. ते व खत पोते मूर्त्ति वेचाथी लेवानें आव्योछे एवुं दे खाडीनें, इंद्रनें सामे आंगळी करीनें वेचनारानें पुछेछे; अरे, आ मूर्त्तीनुं शुं लेईश? ते बोल्यो के

पैसा

पैसा वधे ते कुबेरनुं एवुं कांई वखत बेसतुं, ते सांभळीनें बृहस्पति राणे डोलावीनें तेनें पूछेछे, वा रु व्हारे, आ बृहस्पतिनें मूल सथळा करतां वखत हशे नहीं वारु? मूर्ति बेचनारो बोल्यो, जो तुं आ बे मूर्त्तिनो लेहेंग लो, बृहस्पतीनो तो अं त नें ते बेना मूलमां मफत आपवा. ते सांभळी जें बृहस्पति पोतीयाळो थईनें पाछो गयो.

सार

जो आपण सन्मार्गे चालीयेछीये, अनें योग्य आचरण आचरीयेछीये, अनें आपणा देशनुं, मित्र नुं, अने पोतानुं पण कल्याण थवासारु उद्योग क रीये छीये; तो पछी लोक मनमां आवे तेवुं बो लोनें! आपण ते सांभळवानो उद्योग शुं करवा करीये; जे पुरुष पोतानी प्रशंसा पिजानें होडेथी सांभळवानो उद्योग करेछे, ते बुद्धिमानोना सभ मां पोतानुं हलकापणुं मात्र देखाडेछे. पछी ते मूनें बृहस्पतीना पेठे लाजवुं पडेछे.

बात

वात १३५

राजा शूरसेन अनें तेनो दास

कोइ वखत जन्हाळाना दिवसमां, शूरसेन रा
जा नगरनें बाहेर फरीनें पाछो आवतो हतो, ते
पोतानी सुंदर वनवाडीमां गयो. त्यांहां नाना प्र
कारनां वृक्ष हतां, तेनी शोभा जोतो जोतो आ
णीमर तेणीमर फरीके, एटलामां, त्यांहांनो एक दा
स, सारो वनी ठनीनें हाथमां एक पाणी छांटवानी
झारी लेईनें, राजा हतो ते ठेकाणे रस्तो छांटवा
आव्यो; मनमां एवुं के, ऊंचुंचाण लीधेलो दासकुं
ते झारी आस्था पूर्वकनी चाकरी जोईनें राजा प्र
सन्न थईनें झारो दासपणामांथी छूटको करे. प
छी ते राजा जहां जहां फरे, त्यांहां त्यांहां तेनी
आगळ ते आडे अवळे रस्तेथी जईनें छंटकाव क
रे. राजाये तेनुं गरज जेटलुं आजीव जोईनें, तेनें बो
लाव्यो; एटले ते दास दोडतोकनें राजा सरसो

आवीनें,

आवीनें, आशा भर्यो उभो रह्यो. त्यारे राजाये मे नें कह्युं; अरे, तुं तारुं काम रेहेवा देईनें तें जे आटली वार परिश्रम कर्यो, एनुं कांई काम न होतुं. आटली वार तारे बिजुं कांई काम करवुं जोईतुं हतुं. तो हवे ज्ं तारो संदेह भागुंछुं के, तारी आशा छारीपासेथी सफळ थनार नथी.

सार

मरज जेटलुं आर्जव, आगळ आगळ पडीनें क रनारा घणा पुरुष छे; ते आपणी तरफली बिजा नें प्रसन्न करवा सारु जेम जेम वधो उद्योग क. रेछे, तेम तेम, सूक्ष्म पुरुषनें तेनो कंटाळो आवे छे; तेथी तेनो स्वार्थ सधातो नथी. एनें उद्योग नि ष्फळ जायछे.

—००※००—

वात १३६

कोयला वेचनारो अनें धोबी

एक कोयला वेचनारो एक नगरमां धंधो क रवा सारु गयो हतो, त्यांहां तेना गामना धो बीनो मेलाप थयो, त्यारे बे जणाये एक एकनी

खबर

खबर अंतर पुछीनें रेहेवानां ठेकाणां पुछ्यां; त्यारे कोयला वेचनारे धोबीनें कह्युं के, मारुं ठेकाणुं सारुं नथी माटे, म्हारा घरमां आवीनें रेहे. धोबी बोल्यो, भाई, तें कह्युं ते खरुं पण, तारो जोडे आवीनें जो ऊं रऊं तो ऊं जे लुगडां सवारमां धोईनें आणुं तेनें तारा कोयलानी रज सं ध्याकाळ थता पेहेलां काळां करे.

सार

आ जगतमां कोईनो साथे समागम करवो, तो ते म्होटो विचार करीनें करवो जोईये. आपण म्होटा गुणी होये, पण निरंतर जो दुष्टनो समागम रेहे, तो, ते आपणनें तेना सरखा करेज. ए माटे जे विचार करनारा अनें पोतानुं सारुं इछनाराछे; तेमणे कुमनुष्यथी वेगळेज रेहेवुं. तेनी संगती समूळ नाश करे. तेनो समागम करीनें आपण निर्लेप रह्या तोपण, लोक तेवुं जाणनार नहीं. समागमना योगथी तेनुं अनें आपणुं एवुं एकडुं मळीजाय के, तेमांनुं कालुं, ते, तेनुं, अ

नें गोरूं, ते, आपणुं, एटलुं जुदुं पाडवानो अत्र लोक करता नथी. प्रतिष्ठाछे ए निर्मळ झरणना पाणी सरखीछे, ते जेम कचरा कादवमां भळीनें वेहेवा मांडे त्यारे डोहोळो थायछे, तेमज दुष्ट स मागमथी विद्या मेळी थायछे.

बात १३७

गवर्इ सारंगीवाळो

एक गवर्इसारंगी लेर्इनें कलालनी दुकाने गान ता न करीनें मद्यपी लोकोनें घणा प्रसन्न करतो. तेमनी वे वाहवा; सांभळीनें तेना मनमां एवुं आयुं के एक दिवस हुं नाटक सभामां जर्इनें, ह्मारो गुण दे खाडीनें, द्रव्य, अनें कीर्ती, पेदा करुं. एवो तेनो घणो आग्रह जोर्इनें गान करनारा तेनें सभामां लेर्इ गया; त्यांहां जग्या विशाळ, अनें लोकनी भीड, तेणे करीनें तेनो स्वर अनें सारंगीनो नाद ढंकार्इ गयो;

ते कोईथी सांभळायो नहीं; अनें जे कोई लोक, पासे हता तेमणे सांभळ्यो, पण तेमणे ते ठेकाणे झोटा झोटा गानारा, वगाडनारा, एमनुं गावुं, वगाडवुं, सांभळ्युं हतुं, माटे तेनुं ते एमनें कठोर लाग्युं; ते थी ते वखत तेमणे नाक मरडीनें रीसथी तेनें आं डो आंडो करीनें ते गवईनी फजेती करी; अनें तेनें सभानी बाहेर काढाडी मुक्यो.

सार

जे प्रशंसक अथवा अजाण लोकोना मुखथी प्रशंसा सांभळीनें पोतानें झोटो मानेछे, ते पुरुष लोकोमां उपहास पामेछे. एकादो विनोदी होय छे, ते चार अनाडी लोकोनें प्रसन्न करी सकेछे, माटे, ते शुं पंडित लोकोनो आगळ झो उघाडी नें तेमनें प्रसन्न करी सकशे? ए माटे नरुं प्रसन्न करवा उपरज मन न राखीनें, पोतानी योग्यता, सांभळनाराओनी योग्यता, अनें जे गुणे करीनें प्र

सन्न करनार ते गुण आपणामां पुराइे, ए सघळुं विचार्युं जोईये. नहीं तो कर्यो श्रम मिथ्या था य, अनें उळटो लोकमां उपहासतानें पामे.

—**—

वात १३८

कृतघ्न कुतरो जेणे गाडरां खाधां

एक रबारी पोताना कुतरा उपर घणो विश्वा स राखतो हतो. बाहेर जाय त्यारे पोतानां गा डरां ते कुतरानें सुंपे. अनें तेनाउपर सघळो वि श्वास राखीनें निश्चिंत रहे; अनें ए कुतरो उत्ता हथी चाकरी करे माटे तेनें ते नित्य मांखण, रो टलो, खवरावे. अनें तेनीसाथे मीठुं मीठुं बोले. एटलुं करतेपण ते कुतरो धणीनी पछवाडे एका दुं गाडरुं मारीखाय. पछी केटलेक दिवसे ते र बारीनें खबर पडी, त्यारे तेणे ते कुतरानो प्राण लेवा मांड्यो; ते वखत कुतरो तेनें केहेछे, अरे ह्मा रा धणी, तुं ह्मारो जीव लेईश नहीं, जो! ऊं ता

रो अस्त जुनो चाकर छुं; एक अन्याय चुकीनें
ह्यें कर्यो हशे, ते उपरथी तुं आवडो निर्दय थई
ने ह्यनें सारी नांखवानुं शासन करछ ए तनें यो
ग्य नथी. दीपडुं तारुं नित्य शत्रुपणुं करेछे, तेनुं
वैर तुं कां लेतो नथी? रबारी उत्तर करेछेअ
रे लुच्चा, तनें दीपडा करतां सोगणुं वत्तुं शासन
करवुं योग्य छे; शामाटे जे, दीपडुं अपकार करे
ज, ए ऊं पक्कुं जाणुंछुं, माटे तेनाथी ऊं नित्य सा
वध रहेतो. पण तुं ह्यारो विश्वासु चाकर, अ
नें ऊं तारे भरुसे रहेतो, तनें सारी रीतोथे पा
ळतो, ते तजथी जारे ह्यारो अपकार थयो ए, ह्य
नें घणुं दुःसह लागेछे. माटे तज सरखा कृतघ्न
नें जीवतो राखवो ए योग्य नथी.

सार

जेनुं आपणे सारुं कर्युं; जेउपर आपणे विश्वा
स राख्यो; जेनी साथे आपण मित्र बुद्धीये चाल्या;
तेनाथी आपणो अपकार थयो तो ते सहेवातो
नथी. तेनी क्षमा थती नथी. तेना अपकारथी

जे

जे दुःख थायछे तेनो अनांश पण शत्रुना अपकार थी थतो नथी. माटे एवा अपराधीयोनें शिक्षा करवी ते, अपराध प्रमाणे करवी नहीं; तो, या पणी व्यथा प्रमाणे करवी.

——**——

वात १३९

इंद्र अनें गधेडो

एक धोबीनो गधेडो भार वहीवहीनें अकळा यो, त्यारे तेणें, इंद्रनी प्रार्थना करी. हे देव, म्हा नें बिजो धणी आप, त्यारे इंद्रे तेनें कुंभारनें स्वा धीन कर्यो. पछी त्यांहां इटोनो भार वही वही नें त्यांहांथी पण अकळायो. पछी फरीथी इंद्र नी प्रार्थना करवा लाग्यो जे, कुंभार करतां बि जो सारो धणी आप. त्यारे पछी इंद्रे तेनें चाम डीयानें स्वाधीन कर्यो. तेनी पासे रहीनें ते घ णोज दुःखी थयो, अनें कहेवा लाग्यो, अरे, ज्यं

मूर्ख

केवो जे, आ चामडीयो तो ते बेकरतां घणो ज दुष्टछे, जीवतां काम करावीनें मुआपछी ह्यारं चामडुं पण काहाडनार एवा धणीनें खाधी न थशे.

सार

होय ते चाकरी अथवा ठेकाणाथी अकळाईनें बिजा ठेकाणामां सुख थशे एवुं मानेछे, ते अज्ञानी जाणवा, सुखदुःख ए सर्व ठेकाणे छे; एमाटे आपणुं होय ते ठेकाणामां रहीनें संतोष पामीये, आ माटे के, नवा ठेकाणामां सुखज थशे एनो निश्चय नथी. कदाचित् अधिक दुःखपण थाय.

वात १४०

गामडीयो उंदर अनें सेहेरनो उंदर

एक सादो भोळो गामडानो उंदर हतो; तेनें घेर हृष्टपुष्ट एवो एक सेहेरनो उंदर आव्यो. ते नुं अनें एनुं जुनुं ओळखाण हतुं, तेथी ते गामडी

थे

ये तेनी घणीज परंशागत करी. जे पदार्थ पोता नें घेर हता ते, अनें पासेना खेतरमांथी कांई कुं ळी कुंळी वटाणानी शींगो, अनें घऊनां ऊभोथो, अनें कांई रोटलाना कडका, ए सर्व तेनी आग ळ मेल्युं, अनें ए प्रमाणे मामडामां जेटली ज नशो मळतोयो हतोयो तेटली तेणे मेळवीयो; प ण सेहेरीनें ते कांई भावीयो नहीं. पछी ते गा मडीयानें केहेवा लाग्यो होटा भाई, जो तमें ह्म नें रजा आपो तो, ऊं मन मोकळुं करीनें बोलुं; जे, तमे आवी का नठारी जग्यामां क्यम रहोछो. आ अरण्य, अहींयां आसपास चार, झाड, डुंगर, अनें पाणीनां व्हेळा, ए विना बिजुं कांई नजरे प उतुं नथी, तो आ पक्षीयोना कलबलाट करतां माणसोना शब्द सारा के नहीं वारु? आ उजड अरण्य करतां राजधानी सारी के नहीं? माटे ऊं कऊंकुं ते तमे खरुं मानो, अनें सेहेरमां चालो: त्यांहां तमे घणुं सुख पामशो. हवे विचार क रशो नहीं, उतावळा चालो. आ मृत्यु लोकनी वस्तो क्षणभंगुर, माटे जेटलो काळ जाय तेटलो

आनंदमां

आनंदमां काहाडवो. एवी तेनी बडाईनी वातो सांभळीनें ते डोसानें मोह लाग्यो. पछी ते बे जणा त्यांहांथी नीकळ्या, तें रात पडी एटले सेहेरमां गया. आगळ जायछे एटलामां तेणे एक झोटुं घर दीठुं. त्यांहां पेहेले दिवसेज विवाह थयो हतो, तेनी जमणवार थयी हती; ते घरमां जईनें ते बे जणा एक ओरडामां पेठा. त्यांहां ना ना प्रकारनां पक्कान्न भर्यां हतां, अनें त्यांहां को ई मनुष्य हतुं नहीं; ते जोईनें गामडीयानें घणो आनंद थयो, पछी सेहेरी तेनें केहेछे, झोटा भा ई, तमे ओरडा वचे बेसो, ऊं तमनें एक एक प दार्थ आपुं ते चाखीनें झनें तेनो स्वाद केहेता जा ओ. पछी ते सेहेरी उंदर जेटलां पक्कान्न, फळ, हतां तेमांथी एक एक पदार्थ अनुक्रमे पोताना परुंणानें आपे, ते परुंणो चाखीनें, आंस्यो मोची नें, आहा! आ मोटा पदार्थछे, वाः एम कहीनें गा मडीयो तेनो स्वाद वर्णन करे, ए प्रमाणे एक घडी तेमणे आनंदमां काहाडी. एटलामां को ईये ओरडानां कमाड उघाडवा मांड्यां, ते जाणी

तें

में बे जणा नाशीनें एक खुणामां जता रह्या. ए टलामां बे छोटा मातेला बलाडापण त्यांहां आ व्या; तेमणे छोटा शब्द कर्या, ते सांभळनें गाम डीया उंदरनुं हईयुं धाके धडकवा लाग्युं. पछी ते हळुवे रहीनें सेहेरीनें केहेछे, भाई, आवुं जो ता रा नगरनुं सुख छे, तो तारुं तनें अश्वथ रहो. प ण म्हारेतो म्हारुं गांमडुंज सारुं. त्यांहांनो खेतर नी शींगो सारी, पण रात दाहाडो जीवनें अरधरा ट राखीनें, अहींयां आ पकान्न खावां न जोईये.

सार

खावा पीवा जेटलुं द्रव्य, अनें उपद्रव विनानुं ए कांत स्थळ जो मळे, तो, अरण्यमां वास सारो; पण सेहेरमां रहीनें नाना प्रकारना शरीरनें अनें मन में उपद्रव भोगवीनें, श्रीमंताईना डोळमां रेहेवुं कां ई सारुं नहीं. केहेशो के, विजन वासमां एटलुं सु ख छे त्यारे लोक नगरमां कम रेहे छे? तो ते नां कारण घणांछे; केटलाकनें बाद प्रतीवाद सारु

रेहेवुं

रेहेवुं पडेछे. केटलाकनें राजकामसारु, केटलाक नें उद्यगसारु. केटलाक गुणवान्‌ना समागम सारु रेहेछे. केटलाक पोताना वृद्ध रेहेता थाप्या माटे, केटलाक स्नेही संबंधीसारु, केटलाक नवर द्रव्य मेळववानुं ठेकाणुंछे ते सारु रेहेछे. केटलाक विद्वान कुशळछे ते नगरमां रहीनें एवुं इच्छेछे के अमुक संख्या द्रव्य मेळवीनें, पोताना गाममां जईनें, सुख भोगवीशुं. बिजा केटलाक, जन्मसुधी नगरमां दुःख भोगवे छे; तेमना मनमां एवुं के वृद्धावस्थामां नगर मेहेलीनें एकादी नदीनी तीरे अथवा तीर्थमां जईनें सुखेकरीनें आयुष्य पूर्ण करीशुं. एटले, नगर वासी लोकोमां घणुंकरीनें एवो कोई जणातो नथी के, जेना मनमां विजनवास करवानी इछा नथी. छोटा छोटा जुना कवीओयेपण वर्णन कर्युं छे के, मन स्वछ राखवानें, पुण्य करवानें, अथवा आरोग्य भोगववानें, विजनवास जेवुं बिजुं साधन नथी.

बात

वात १४१

उंदर अनें सापली मायी

एक बुभुक्षित दुबळो उंदर हतो, तेणे घणे श्र मे करीनें एक पडीआना कोठारमां खुणामणी दर पाड्युं, अनें मांहे पेठो. त्यांहां केटलाक दी वस यथेष्ट दाणा खाईनें जाडो थयो. पछी एक दिवस तेनें बाहेर नीकळवानी इछा थयी, त्यारे बाहेर नीकळवासारु घणो श्रम कर्यो, पण शरी र जाडुं थयुंहतुं ते दरमां मायुं नहीं तेथी नी कळाथुं नहीं. तें जोईनें पासे एक सापनी मायी हती ते तेनें केहेछे, भाई, जो तुं तारो छुटको क रवानें इछतो होय तो, तेनो उपाय आ एकज छे; जे, तुं जेवो पेहेलां दुबळो हतो तेवो था; एटले ज जाणुंछुं जे दैव योगथी तुं अहींयांथी छुटीश.

सार

जे गरीबाईमांथी श्रीमंतथयो तेनें घणुं करीनें गरी बाईनां सुख भोगववानें मळतांनथी. गरीबाईमां जे सुखछे ते श्रीमंताईमां नथी; श्रीमंतनी पछवाडे घ

णाक

णाक तंटा आवेछे, ते गरीबनें नथी होता, मा टे जे ते तंटाथी अकळाय तेछे संपतीथीपण अक ळायुं जोईये, तोज सुख पामे, बिजो उपाय नथी.

वात १४२

पेट अनें बिजा अवयव

कोई एक दिवस हाथ, पग, इत्यादि अवयवो ये विचार कर्यो के, आपण छोटो अमकरीनें पे दा करीये, अनें आ पेट नकामुं बेठुं बेठुं खाय, ए शुं? माटे आजसुधी जे थयुं ते थयुं, पण आज थ ी ए पोते उद्योग करीनें एनुं पोषण करे, अम्हारे एनी कांई गरज नथी. एम कहीनें सर्व अवयवो ये सम खाधा. हाथ केहे अम्हे जो आजथकी पेट नें माटे एक आंगळी हलावीये, तो अम्हारी सब ळी आंगळीयो तुटी पडो. पग केहे ऊं सम खाऊंछुं के, जो ऊं एनें माटे एक कोळीयो लेऊं तो पग नें फोडा पडो. दांत केहे जो, पेटमाटे अम्हे एक

कोळीयो

बोळीवो चावीये तो अन्नानं सत्यानाश जाग्रो. ए प्रमाणे समजाईनें निश्चय कर्यो ते सर्वनें महा कष्टे करीनें पाळवो प्राप्तथयो. छेलीवारे एवी अवस्था आवी जे, सघळा अवयव सुकाई गया; हाडकां अनें चर्म मात्र बाकी रह्युं. ते वखत सर्वनी आंख्यो उघडीयो के, आपणे काम खोटुं कर्युं. पेट वना आपणो उद्धार नथी. पेट पोत उधाम करतुं नथी खरुं; पण जेटलुं आपणा चेतनाने पोषण, तेटलुंज तेना योगथी आपणुं पोषण थायछे.

सार

कोई एक समयमां एक राजधानीमां एवुं बयुं के, घणा दिवस सुधी राजाओनें परस्पर लडाई चाली; तेथी सरकारमां द्रव्यनो तोटो आव्यो; माटे राजाये पोतानी रहीयत पासेथी वारे वारे वेरो लीधो. ते उपद्रवथी अकळाईनें सघळी प्रजा सेहेर मेहेलीनें नीकळी गयी. त्यांहां सघळा लोकोये एको कर्यो के, आपण मेहेनत

करीये

करीये, अनें सरकार असथुं बेठुं लाय ए शुं? तो आजथी आपणे सरकारनें कांई आपवुं नहीं. ए वो तेमनो निश्चय जोईनें राजाये पोतानो प्रधा न तेमनी पासे मोकल्यो. तेणे तेमने आ पेट अ नें अवयवनी वात कही. ते सांभळतांवांतज प्रजा राजानें अनुकूळ थयी; अनें राजा प्रजा बे सुखी थयां. तात्पर्य एटलुं के, सरकारनें द्रव्य आपो ये नहीं तो, ते सरबंदीनुं खरच सहजज ओछुं क रे, एटले, धाडां एकठां थईनें दीवसे लुटे, को ई कोईनुं सांभळे नहीं; अनें बंड उभां थईनें उ पद्रव करे; तेथी राजा अनें प्रजा एमनो एक का ळेज नाश थाय.

वात १४६

गधेडो सिंह अनें कुकडुं

एक गधेडो, अनें कुकडो, ए बे जणा, एक डे काणे चरता हता; एटलामां सामेथी एक सिंह

आवतो

आवतो हतो तेनें जोईनें तेवखत कुकडे छोटो शब्द कर्यो. सिंह कुकडाना शब्दथी घणुं बिहो थेछे, ते शब्द सांभळतांज, सिंह घणो उतावळ करीनें पाछो नाठो. ते जोईनें गधेडाना मनमां आव्युं के, ह्यानें जोईनें सिंह नाठो. माटे ते दाबो नें सिंहनो पछवाडे धायो; ते कुकडानो शब्द सांभळाय नहीं एटले वेगळे गयो एटले सिंहे पाछो फरीनें तेनो गर्दन पकडी. ते वखत गधेडो मनमां केहेवा लाग्यो के, हरे हरे! हुं मूर्ख केवो के पोतानुं धंढपणुं जाणीनें आ उक्षीनुं मोत मागीनें काळना होमां पड्यो. नहीतो आ वखत ह्यारा कुटंबमां निश्चित बेठो होत.

सार

शरीरनुं सामर्थ्य न होय त्यनें जे, ते उक्षीनुं ले वानें जायछे, ते पाशगां पडेछे. टेकाणानां अथवा संगतीना माहात्म्यथी एकादी वखत आपणथी कोई बिहीना, तेउपरथी ते आपणथी दबेछे एवो निश्च

ष करीनें तेनी संघाथे एकाएकी प्रसंग पाडवा जा
ईये नहीं. तेनु ज्ञनें आपणुं सामर्थ्य जोईनें चा
लीये.

—∞※∞—

वात १४४

वांदरो ज्ञनें शियाळ

एक वांदरो शियाळनी प्रार्थना करीनें केहेवा
लाग्यो के, तारुं लांबुं ज्ञनें गुछा सरखुं पुंछडुंछे; ते
मांथी न्हानोक कडको छानें आपीश तो, ज्ञं छा
रो वांसो ढांकीश; एटले छानें ढाहाड, वायु, ए
नो उपद्रव नहीं थाय; तारी पुंछडी तारे जोईये
ते करतां वत्तीछे; ज्ञनें तेपण तुं धूळमां मेली क
रछ, तो तेमांथी थोडोक छानें आपीश तो तेमां ता
रुं कांई ज्ञडतुं नथी; ज्ञनें छारुं काम थशे. शियाळ
उत्तर करेछे, ज्ञरे, तुं पुंछडी वत्तीछे एम केहेछे,
पण, जे छे तेछे, तुं समजतो नथी पण ज्ञं तनें क

छंहुं के, ज्यं मरुं त्यांहां सुधी ह्यारी पुंछडी एम ज हलावीश पण एमांनो एक बाळ सरखो तनें आपनार नथी.

सार

केटलाक लोकोनी पासे घणुं द्रव्य होयछे जे, तेनो निर्वाह पुरो थईनें घणुं उगरेछे, एवं छे तो पण, तेनें लोभथी एवं आवेछे के, विजुं जो मळे तो घणुं सारुं. पछी एवा विचार थाय एटले ते मांथी एक कोडी पण, तेनो परोपकारमां आवे नहीं.

वात १४५

गधेडो अनें कुतरो

एक दिवस गधेडाना मनमां आव्युं के, विलायती कुतरा उपर आपणो धणी घणी प्रीति करे छे, माटे ज्यं पण ए कुतरानी पेठे कुदुं, भसुं, पुंछडी हलावुं, अनें खोळामां चडीनें बेसुं, तो, धणीनो वा

हालो

हालो थाऊं. एवो विचार करेछे एटलामां, ते नो धणी खेतरमां गयो हतो ते आव्यो; अनें घर ना उंबराउपर बेठोछे एटले, गधेडो तेनें सामे आवीनें, प्रथम तो आणीमर तेणीमर कुत्कारा मा रवा लाग्यो; पछी लांबो स्वर काहाडीनें भुंक्यो; ते जोईनें धणीनें खडखड हसवुं आव्युं अनें झोटु कौतुक सरखुं लाग्युं. दस पांच पळे तेज कौतुक एनाजीव उपर आव्युं; ते गधेडो पोताना पाछला प गउपर उभो रहीनें, तेणे आगऊना बे पग झोटे ह धेंकरीनें धणीनी छातीउपर मेल्या; अनें हम णां छातीउपर बेसनार एटलामां, तेणे वुम पाडी, ते सांभळीनें घरमांथी एक चाकर हाथमां धोको लेईनें दोडतो आव्यो; तेणे ते गधेडानें मारीनें हा डकां जुदां कर्यां, अनें गधेडाना मनमां आणि आव्युं के, धणीनी कृपानो थवुं ए सर्वथी थतुं नथी.

सार

केटलाक पुरुष विलायती कुतरासरखी चेष्टा करीनें पोताना धणीनें प्रसन्न करेछे. ते तेवा हो

मछे

अछे तेथीज थायछे, पण बिजो जाणे जे ऊं करुं तो, गधेडानी पेठे शिक्षा पामे. आ माटे जे, मा णस माणसनी प्रकृती तद्दे तद्देनी होयछे; तेमें आ नंद पमाडवाना प्रकार पण जुदा जुदा होयछे.

वात १४६

पशु पक्षी अनें वागोळ

एक दिवस पशु अनें पक्षि ए बेमां परस्पर झोटी लडाई लागी. त्यारे वागोलीये विचार क र्यो के, आपणा शरीरना घाटउपरथी आपण प शु के पक्षि, एनो लोकोनें संदेहछे, तें, आज आ पणनें कामनो छे. माटे आपण वेगळे रहीनें शुं थायछे ते आगळथी जोईये आवो, पछी गम शे तेनो पक्ष लेईशे. एटलामां बे सैन्य एकटां थईनें घणीज मारामारी लागी. ते जोईनें प्रथ म वागोलीये एवुं जाण्युं जे, पक्षीनी जीत थशे; माटे पक्षीनी तरफ आवीयो. अनें वेगळेथी आं

ख्यो चडावीनें जोतो हतोयो के, वत्तु थोडुं देखी शुं तो ते प्रमाणे करीशुं. पछी केटलीक वारे, पशूनुं सैन्य जीत्युं एवुं तेनी नजरमां आव्युं; त्यारे पशूनी तरफ जईनें तेमनें केहेवा मांडुं के, जुओ, उंदरनां छो, अने अछारां छो सरखां के, माटे, अच्छे पक्षी नथी पशुओये; अच्छनें तमारी मंडळी मां लेवो, अच्छो निरंतर तमारुं कल्याण मनमां इ च्छीशुं, अनें तमारी साथे कोई दिवस बगाड क रीशुं नहीं. पशूये ते मान्य कर्युं. पछी केली ल डाईमां बहुडे छोटुं पराक्रम करीनें पशूनें सर्व प्रकारे हराव्यां, पछी ते वागोलो पोताना प्राण वंचे अनें ज्ञातीना हाथमां जईनें आपणी फजेती न था य माटे त्यांहांथी नाठीयो ते, ते दिवसथी हजु झाडनी बखोलोमां, पर्वतनी गुफाओमां, पेशीनें रे हेछे. ते हजु रात पडेछे अनें सघळां पक्षि पो त पोताने ठेकाणे सुवानें जायछे त्यारे ते बाहेर नीकळेछे.

सार्

सार

शत्रूनें मळीनें पोतानो नातनो घात करवो ए सरखुं नीच कर्म बिजुं नथी. अनें तें जे करेछे ते उघाडुं पडे तो, तेनें मरवुं पडे अनें कदापिक जीवे तो, संसारमां मुंहो देखाडवानुं ठेकाणुं न रे हे. ते पापी जांहां जाय त्यांहां सघळा लोक तेनो तिरस्कार करे.

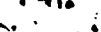

वात १४७

कुकडो अनें शियाळ

एक कुकडो एक उंचा झाडना डाळा उपर बे शीनें मोटे शब्दे करीनें बोलतो हतो; एवो के तेना शब्दनो सघळा अरण्यमां परडो उठ्यो. ते व खत एक शियाळ खावानुं सोधतो त्यांहां पासेज फरतो हतो, ते, ते शब्द सांभळीनें ते ठेकाणे आवीनें जुएछे तो उंचे ठेकाणे बेठोछे माटे ते

हाथ

हाथ आवे एवुं दीठुं नहीं; पछी तेनें खेतरीनें हे
ठे आणवा सारु तेणे कपट आरंभ्युं; झाडनी पा
से जईनें तेनें केहेके भाई, तनें जोईनें ऊं घणो
राजी थयो; पण शुं करुं तुं जहां छे, त्यहां आवी
नें मजथी तनें आलींगन अपातुं नथी, माटे ऊं जा
णुं छुं, जे तुं उतावळो हेठे आवीनें म्हनें आलिंग
न आपीश, नहीवार? कुकडो केहेके. शीयाळ काका
ऊं तनें खरेज काऊं छुं जे, हेठे आववुं म्हनें निर्भ
य देखातुं नथी; कदाचित् आवुं तो ऊं बिजा को
ईनें हाथ आवुं तो म्हारी दशा कठिणज के नहीं?
शियाळ उत्तर करेहे, अरे म्हारा प्राण, हमणाज
पशुनो अनें पक्षीनो मेळाप थयोके तेमां एवुं ठ
र्युंछे के, हवेथी कोई कोईनें मारे नहीं; अनें
सर्वे हेते रेहेवुं, अनें जे आ ठराव भागशे तेनें
म्होटी शिक्षा थशे. आ वात सर्वत्र प्रसिद्ध थयी
के अनें तें हजु कम जाणी नथी ए म्हनें घणी न
वाई लागेके एम शियाळ बोलेके ते कुकडो का
न देईनें सांभळतो हतो एटलामां, डोकुं बाहेर

काढाडीनें

काहाडीनें कुंकडो वेगळेथी जोवा लाग्यो, त्यारे तेनें शियाळ पूछेछे भाई, तुं आटलो मन घाली नें शुं जुएछे ते मनें कहीश? कुकडो केहेछे ते वेगळे पांच सातेक पारधीनां कुतरां आवतां होय एवुं मनें दीसेछे; शियाळ केहेछे एवुं देखायछे तो भाई तारे मारे रामराम ज्ं जाऊंछुं. कुकडो केहेछे अरे काका हांहां जशो नहीं; ज्ं हमणां उतावळोज हेठे आवुंछुं, ज्ं जाणुं छुं जे आज सघळां जनावरोये सल्हा करीछे माटे, कुतराना तना रे भेा नथी; शियाळ उत्तर करेछे, नारे बावा, सल्हानी वात सघळे प्रसिद्ध थयीछे खरी पण ते, ते कुतराओनें खबर थयीछे के नहीं ते कोण जाणे.

सार

ठग ठगनें ठगीनें घणेा आनंद पामे; धूर्त्तनुं बोलवुं चंदनना सरखुं शीतळ, पण, तेना हैयामां पाळो होयछे माटे, कांई कारणवना घणुंज ममतानुं भाषण नजरमां आवे त्यांहां घणी सावधानी राखवी. जे कोई पेातानें डाहापणे करीनें एवा

धूर्त्तनुं

धूर्त्तनुं माया पाश ओळखीनें तेना हाथमां आवे नहीं, अनें तेनें उलटो चिंतामां घाले ते पुरुषनें मोटो चतुर कहीये.

वात १४८

कणबी अनें तेना छोकरा

कोइ एक कणबी मरवा पड्यो हतो तेना मन मां आव्युं जे, हुं आज सुधी धंधो कर्योछे तेवो ज हारी पछवाडे निरंतर छोकराबे चलाववो. पछी तेणे आ युक्ती करी; सघळा छोकराओनें खाटलापासे बोलावीनें कह्युं. जे, छोकरोओ हा रुं जे कांइ छे ते आ खेतर, अनें वाडी, छे एना धणी तमे सघळा मळीनें छोज; विजुं जे कांइ हा रुं भुंइमां हशे ते खेतरमां कहींक एक हाथ नी चे डाटेलुं हशे; माटे ते खेतर तमे विजा कोइ ना हाथमां जवा देशो नहींहो. ते सांभळीनें छो कराओये निश्चय कर्यो जे डोसाये कांइक द्रव्य खे

तरमां

तरमां दाटी मेल्यु छे, पछी, ते कणबी मुवा पछी तेमणे ते खेतर खेडवानें मांडे हाथ हाथ भर खोदी जोयुं; तेथी तेमनें थांपण तो जडी नहीं, पण भुंई सारी खेडायी, तेथी ते खेतरमां वावेला दाणा दशगणा थया अनें तेमनें घणा द्रव्यनो लाभ थयो.

सार

शरीरे साजाई, अनें उद्योग, जहांके त्यहां द्रव्य लाभ अवश्य थावज; उद्योगमां उद्योग खेती समान बिजो नथी, ते उद्योग जे पोतानें हाथे करे छे तेमनां शरीर छुटां रहेछे. तेथी एकतो रोग थाय नहीं अनें लाभ थाय. बिजुं आ संसार चलवानें जे जे वस्तूओ जोईये तेनी खोट नहीं. ए माटे खेती अथवा वाडी डाहाये पुरुषे झोटे हर्षे करवी; तेमां जे मेहेनत करी ते निश्चे व्यर्थ जाय नहीं; एना लाभमां मनमां कांई धोको नहीं; एवो आ एकज धंधो छे, एनां साहित्योनें चोर पण चोरी सकतो नथी.

बात

वात १४९

घोंडो अनें सिंह

एक ताजा वछेरानें जोईनें सिंहनें घणी तृष्णा थयी जे, एना मासनो एक कडको जो खावानें मळे तो सारं थाय. पछी ते वछेराने हाथमां आणवा सारु सिंहे वैद्यनो वेश लीधो. अनें सघळां पशूनें जणाव्युं के, हूं देशे देश फरीनें नाना प्रकारनां औंषधोनो अनें वनस्पतीयोनो अनुभव लीधोछे. हारे हाथे पशूनो एके रोग सारो थया वनो रह्यो नथी. वछेरे तेनां पगलां-शोळखीनें, मनमां विचार कर्यो के ऊंपण ढग विद्या करीनें एनें ढगुं. पछी ते वछेरो भोळापणुं देखाडीनें सिंहनीपासे लंगडतो लंगडतो आव्यो अनें केहेवा लाग्यो के, वैद्यराज हारे पाछले पगे कांटो भाग्यो छे, तेथी हूं घणो दुःखी छुं, माटे कृपा करीनें तमे कांई उपाय करो. सिंह बोल्यो बेटा, पासे आव. हूनें तारो पग जोवादे पछी वछेरे सिंहनो

पासे

पासे जईनें पाछला पगनी लात मारी तेणे करी नें सिंहनुं जडबुं तुटी गयुं अनें बुमो पाडतो रह्यो. बछेरो चारे पगे कुदीनें नाशी गयो, अनें मनमां घणो खुशी थयो के, हो भलो एनें ठग्योछे, जे ह्या नें ठगनार हतो.

सार

ठगनें ठगीनें घणुं समाधान थायछे. यद्यपि कपट करवुं, ठगवुं, ए सर्वथा नीचनुं कर्म छे, छोटा ओनें योग्य नथी, तो पण आपणनें ठगवानें जे आव्यो तेनी आगळ कपट करीनें तेना मनोरथ सिद्ध न थवा देवा ए नीतिजछे.

बात १५०

सिंह रींछ अनें शियाळ

एक अरण्यमां सिंह अनें रींछ ए बे जणा बे तरफथी दोडीनें एक हरणना शबआगळ एक काळेज आवी पोहोता एकी तेमां ते बेना बोलावी

जो

स्ती थईनें घणीवार सुधी युद्ध थयुं. त्यारे बे जणा घायल थईनें थाकीनें भुंइ उपर पड्या; एटलामां अकस्मात् ते रस्ते एक शियाळ जतो हतो, ते तेमनी अवस्था जोईनें निर्भय थईनें ते बेनी वचमांथी हरणनें लेईनें गयो. ते बे लडवईया पण ते जोताज रह्या, शामाटे के, शरीरमां शक्ति नहीं, ते माटे शियाळनें कांई प्रतिबंध करी सक्या नहीं. ते वखत बे जणाओनें विचार थयो, ते, पोत पोताना मनमां केहेछे, अरे, जुओ आ फळ अम्हारा वडवानुं, ते सघो अम्हारुं भक्ष्य लेईनें चाल्यो, एनें अम्हे एकमेकनें एवुं कर्युंछे के, तेना हाथमांथी पडाववानो पण शक्ति राखी नथी.

सार

एकाद्री वस्तूसारु लडीनें लोक अदालतमां न्याय करवा जायछे. त्यांहां वकीलनें फावेछे. एबे लडीनें थाके, अनें तेमनें लाभ थाय. न्याय एशब्दनो अर्थ विचार कर्याथी केवळ नीतीज. पण तेज न्याय मनुष्यना दुःखनुं कारण थयोछे. आ

न्यायनें

न्यायनें अर्थे [illegible] एक भीख मागता दीठा छे, के
उलाक घर [illegible] में देवु करीनें पोताना आत्मा
नें संकटमां [illegible] मनमां एवु के, आपणी व
रोबर विप- [illegible] विपत्तीमां पडे तो सारु एवा
लोक पैसो खरचीने विपत्तीमां पडेछे; ते करतां
चार भला माणसनें तेडीनें तेमनी पासे तंटो कां
न चुकवावीये. कह्युंछे के, जो माणस नीतीवाळो
अनें भक्तिमान् एवो होय तो, तेनें सन्मार्ग देखाड
नारानुं शुं कामछे; घोडु खानारानें वैद्यनुं काम
पडनार नहीं; जे न्याय मार्ग चालेछे अनें प्रामा
णिक पणं केहेवरावेछे तेमनें परस्परमां कांई
वांधो पडे तो, ते वांधो पोतानें मेळे एकादा
चायितनी उपर नांखीनें ते कहे ते सांभळे तो ते
नें अदालतना वकीलनुं काम पडनार नहीं. चा
यितयो पण जहां तंटो चुके नहीं एवी एकादी
वातछे तो, जे धर्मशास्त्र जाणेछे, भलो अनें जे ठा
हापणमां प्रसिद्धछे, एवा एकादानें ते वात सम
जावीनें तेना कह्या प्रमाणे चालवुं योग्यछे. ते

मने

मनें पण जे ठेकाणे समजण पडे नहीं एवी संदेह युक्त वात होय त्यांहां तोडजोड काहाडीनें मांहे मांहे तंटो चुकव्यामां सारुंछे.

वात १५१

उंदरनी सभा

एक वखत सघळा उंदर पोतानी मंडळी मेळ वीनें विचार करवा लाग्या के, वलाडीनो आपण नें भो घणोछे माटे, तेथी आपणो जीव राखवा नी सारी युक्ति शी करवी? एवा विचारमां नाना प्रकारनी कल्पनाओ नीकळीयेा अनें घणी हा ना थयी, ते वखत एक जवान उंदर आगळ आवीनें तेणे घणुं पांडित्य कर्युं बेलीवारे ए सिद्ध कर्युं के एमां एकज युक्तिछे जे वलाडीनें गळे घंटडी बांधवी एटले ते लगार हाले के आपण सावध थ ईनें पोतपोताना दरमां नाशी जईये, ते सांभळी

नें सघळा उंदरोए वाहवा: सारी युक्ति काहाडी एम कहीनें [illegible] बताव्यां, अनें तेमांथी केटलां क उंदर [illegible] के, आ ऊंदरनें सर्वनी पा सेथी एक [illegible] आपवुं योग्यछे, त्यांहां एक डाहयो घरडो उंदर हतो ते ते सघळुं सांभळी नें उभो थईने कहेछे भाईयो, कल्पना तो घणी सारी काहाडीछे, अनें तेनो काहाडनार पण घणो डाहयोछे खरो, एमां कांई संदेह नथी, पण ए कल्पना करनारना मुखथकी ह्यारे एटलुं हजु स मजवुं जोईयेछीये जे, ते बलाडीनें गळे घंटडी क म बांधवी, अनें किया उंदर ते काम करशे एट लुं ऊं जाणुं त्यांहां सुधी तमे तेनें आवश्यक आ पशो नहीं. ते सांभळीनें सघळा उंदर ते जवान उंदरनें हशा.

सार

ह्योये बोलवानें तो घणी वातो सेहेलीयेछे प ण ते करवा मांडीये त्यारे खबर पडे के करवी

घणी कठणछे ए माटे जे पुरुष एकादि युक्ति के हेवानें आगळ थायछे पण तेणे ते काम करीये ए समजावी देवाद्यविना तेनें सोंपी आपीये नहीं.

वात १५२

सिंह गधेडो अनें शियाळ

एक वखत सिंह गधेडो अनें शियाळ ए त्रणे मा करार थयो के, आपण मृगया रमवा जईये अनें जे मळे ते वेहेंची लेईये, पछी तेमणे एक पु ष्ट सांबर मार्यो; तेना भाग करवानें सिंहे गधेडा नें कह्युं, तेउपरथी गधेडे त्रण भाग बरोबर कर तांवेंतज सिंहनें रीस चढीनें तेणे एक क्षणवा रमां गधेडानां आंतरडां बाहेर काढ्यां; पछी सिंहे ते काम शियाळनें कह्युं त्यारे, शियाळ डा हायोज ते तेमांनो एक न्हानो कडको तोडी लेईनें सिंहनें केहेछे राजाधिराज, ह्यारे तो आट

लुं घणुंछे, अने मारुं ते सघळुं तमे अंगीकार क
रो. ते जोइने [redacted] घणो प्रसन्न थयो अने तेनें
पुछेछे अरे तें आ राजनीति कोणे शीखवी, ते
बोल्यो महाराज तमेज पुछ्यो तो आ वातमां तो
म्हारो गुरु [redacted] साभळे ते गधेडोज.

सार

जे पुरुष मन देईनें शीखांमण लेवा मांडशे ते
नें लोकोना आचरणनां फळ जोईनें घणी बातो
समजायामां आवशे. पूर्वकाळनां माणसोनी वा
तो अनें हमणांजे थायछे ते बेनुं मनन कर्याथी
आपणी चालमां सर्व प्रकारनां दृष्टांत मळशे; अ
नें तेमांथी घणुं सारं थशे. विजो कोई पूरमां
तणातो होय ते जोईनें, तेनुं तणावुं आपणनो ब
चाव करेछे. एम विचारनें डेश वागो जोईनें आप
ण संभाळीनें चालीयेछीये. माटे जे पुरुष एवा प
दार्थमात्रमांथि गुणदोष लेछे तेनें कोई वखत क
म न चालवुं केवुं करवुं आपणाथी छोटो अथवा ब

रोबरीनो अथवा आपणी हेठेनो कोई होय तो ते नीसाथे कयम बोलवु कयम चालवु एमां कांई सं देह पडे नहीं.

बात १५३

घरडो सिंह

कोई एक घरडो सिंह मरवा पड्यो ते सांभळी नें पूर्वे सिंहे जेनें जेनें दुःख दीधुं हतुं ते सघळां पण पोतपोतानु वेर लेवानें तेनी पासे आव्यां; भुंडे पोतानी डाहाड घशीनें तेना पेटमां घोची, जेवी विजळीनी झळी, बळदे तेनें शींगडां मारीनें लोही काहाड्युं. ते जोईनें गधेडे पण आगळ जईनें पाछला पग उपाडीनें सिंहना छोडाउपर ला तो मरीयो, त्यारे ते वचारो सिंह प्राण मुकती वखत बोल्यो, अरे परमेश्वर आ शुं दुःख, हरे ह

रा

रा अनें पराक्रमो एमनोपण तिरस्कार सऊं न हीं ते ऊं, आज आवा नीचना हाथना मार स ऊंकुं ते करतां लाखें हजार मृत्यूनुं दुःख कठण लागतुं नथी.

सार

आपणनें प्राणिमात्र माने अनें दुःख न दे एवी इछा जेनें होय तेणे लोकोनुं सारुं करवुं. अमथुं कोई कोईनें मानतुं नथी, ए माटे जेनें लोटपणं मेळववुं होय, अनें ते वंशपरंपरासुधी चलाववुं होय, तो तेणे सन्मार्गे चालवुं, पछी तेनें कोईपण दुःखदायक थनार नहीं; अनें संकटनो वखत तेनें वेरी नजरे पडे नहीं. जाहां जुए त्याहां सहाय करनारा अनें मित्रज नजरे पडशे.

वात १५४

डासो अनें तेनां छोकरां

एक डोसानें पांच छोकरां हतां, ते मांहोमां हे लडतां माटे बापे तेमनें धमकाव्यां, सामादि

भेदे

भेदे करीनेंपण समजाव्यां, पण ते सघळुं व्यर्थ ग
युं. त्यारे छेल्लीवारे तेणे आरेयुक्ति करी जे, ते
छोकरानें पोतानें सामे बोलावीनें एक लाकडो
योनी भारी आणावी; अनें एक एक छोकरानें क
ह्युं के तारामां जेटलुं जोर होय तेटलुं करीनें
आ भारी छानें भागी आप. पछी तेमणे सघळां
ये एके एके घणुं जोर कर्युं पण भारीमांनी ला
कडीयो एक एकमें आश्रये हतीयो ते कोईयी भ
गाईयो नहीं. पछी डोसे तेज भारी छोडीनांखी
नें ते मांहेनी एक एक लाकडी एक एकना हा
थमां आपी, अनें प्रथमनी पेठे भागवानुं कह्युं, त्या
रे तेमणे ते सघळी लाकडीयो एक क्षणमां भागी
नांखीयो. पछी बाप तेमनें केहेके छोकरांयो आ
जोयुंनां एकानुं जोर? तमे एमज स्नेहे करीनें ए
क एकनो आश्रय राखीनें रेहेशो तो, तमनें उप
द्रव करवानें इंद्रनुंपण सामर्थ्य चालनार नहीं;
अनें तेज स्नेहनो आश्रय एकवार छुट्यो तो पछी
कोई एक रांडीरांड आवीनें तमनें एक क्षणमां
उपद्रव करी सकशे.

सार

सार

सर्वदा आपणुं सारुं थाय एवुं जो मनमां होय तो माणसोये अरस्परस एको, अनें भाईबंधाई, ए उपर नजर राखवी. जे राज्यमां अथवा कुटुंबमां जेटलो एको थोडो होय, अनें टुकडीयो घणी होय, ते राज्य अनें कुटुंब घणुं नबळुं अनें शत्रुये जीतवा योग्य थायछे कह्युंछे जे, मांहोमांहे लडाई पोताना नाशनुं कारणछे. एमाटे राज्यमां, नातमां, कुटुंबमां, मंडळीमां, अथवा जाहां जाहां चार एकठा थईनें एकादुं काम करवामां होये तेमां, लडाई, द्वेष, पेठो एटले जाणवुं जे विनाश काळ पासेज आयो. जे एक माना पेटमांथी नीकळ्या तेमणे तो एक एके स्नेह राखवो, एक एकनुं सारुं करवुं, ए तो सहेज जोईये. कोईना कह्यायी करवुं एवुं नथी. दुःखमां भागीयो होय एटले दुःख हलकुं थायछे, अनें सुख थायछे. ए माटे जेवें जगतमां मित्र नथी अथवा छे पण थोडाछे तो ते नित्य विहीतो रहेछे. माटे तेना

मनमां

मनमां पोतानी निर्बळताना चिंता होयछे, अनें ते ना मनमां एवं आवेछे जे, छेर कोईनें हाथे ह्मा रो नाश थयी शकशे.

वात १५५

डोशी अनें तेनी खुंडीयो

एक डोशीनी खुंडीयो हतीयो तेमनें ते नित्ये कु कडां बोले ते वखत उठाडीनें कामे वळगाडे. प छी कोई एक दिवस ते खुंडीयोये विचार कर्यो के आ दुष्ट कुकडो आपणी निंदो उंव भेहेलावे छे, माटे, एनें मारी नांखीये एटले आपणनें डोशी ना उपद्रव नहीं थाय. पछी तेप्रमाणे कर्यं. अनें मनमां धार्युं जे, हवे अजुवाळुं थतासुधी डो शी आपणनें उठाडनारी नथी. डोशीये ते सघळुं जाण्युं, पछी खुंडीयोनें शिक्षा थवासारु डोशी तेम नें ते दिवसथी मध्य राते उठाडवा लागी.

सार

सार

कांई एक काम करता पेहेलां तेना परिणाम नो विचार करवो: नहीं तो सुखनें माटे जे उद्यो ग करीये ते दुःखनुं ठेकाणुं थाय.

वात १५६

मोर अनें कागडो

आपणाउपर राजा करवो, माटे सर्व पंखी ए क दिवस, एकठां थयां हतां. तेमां मोरे आगळ आवीनें पोतानां सोमेरी पींछां उंचां करीनें तेनी शोभा जोवामां सर्वनां नेत्र लगाव्यां, ते वखत घ णाक पक्षीयोये तेनें राजा करवानें हा कही; अ नें तेनां घणां वखाण करीनें तेनी पांखो उं चीयो करीयो. आगळ एवुं चंणवार करीने तेनें रा ज्यपदवी उपर थापनार ते वखत, कागडो आग ळ आवीनें बोलेछे. राजाधिराज तमारा दासना दासनें एक शंका थयीछे ते जो आपणी आज्ञा था य तो बोलुं. मोर कहे सुखे बोल भाई. काग

डो

डो कढेके महाराज, अम्हो तमनें राजा करीनें अ
म्हारा प्राण तमारे स्वाधीन कर्या; हवे अम्हारे स
घळी वातनो भरोसो तमारा[illegible]र, पण, जो क
राजनें गण्ड, गिध, [illegible] अम्हारो गरीब
नो प्राण करवा आवशे, तो [illegible] केयीरीतीये ते
नें जीतवाने तेटलु बळजे अम्हारा भक्षनुं निवार
ण करो. ए प्रश्न सर्व मंडळीये सांभळतांवातज
तेमणे विचार करीनें कह्युं के वात खरी; आपणुं
रक्षन आ नाजुक शरीरवाळाथी थवानुं नथी;
माटे आ राजा उपयोगी नथी.

सार

कोई मंडळीये पोतानो मुख्य करवो तो, तेनी
उपरनो शोभा जोईनें भुलीनें करवो नहीं. सर्वनुं
सारुं करवामां जेना गुण होय, अनें सामर्थ्य हो
य, अने जे शाहाणो, चतुर, होय तेनें करवो, तो
तेनें लोक करता नथी अनें नरी श्रीमंताई उपर
नजर राखीनें मूर्खनुं अनुसरण करेके; माटेज ते
मांथी घणीक वातोनो बगाड थायके,

वात

वात १५७

पोपट अनें पांजरुं

कोई एक झाडी पुरुषनीपासे पोपट हतो ते नें तेणे नित्य सारा पदार्थ खवरावीनें एक चगा मूलना पांजरामां पाव्यो, ते पांजरुं तेणे बाग मां एक झाडनें हेठे आरस पाहाणनो चोतरो क रीनें तेउपर मेहेल्युं हतुं; मनमां एवुं जे, ए पोप ट उन्हाळामां उघाडे ठेकाणे वा खाईनें सुख पा मे, ते घरधणी अथवा घरनां माणस ते पोपटनी पासे जाय त्यारे तेनो साथे मीठे शब्दे बोले, ते नां पीछां विखराय ते घरधणीयाणी पोताना को मळ हाथ तेनीउपर फेरवीनें ठीक करे. एवा घ णा सुखमां रेहेतो तोपण ते पोपट चित्य रागी विमासतो हतो के, हे परमेश्वर विजां । गर ण्यमां कुटां रहीनें झाडोनां डाळांउपर हरे . वे सेके, ते झोटां भाग्यवान् ऊंतेमनी पेठे हुंटो का रे फरीश? पछी कोई एक दिवस चाकरनें हाथे

पांजरानुं

पांजरानुं बारणुं उघाडुं रह्युं ते ते पोपटनें लाग
ग्योो एटले पांजरामांथी नीकळीनें पासेना अर
ण्यमां उडी गयो; मनमां एवुं के ताकीनुं आयुष्य त्यां
हां सुधी करीनें रुडुं करीश, पण अरण्यमां जईनें
नानाप्रकारना नवा नवा संकटमां माज पड्यो.
बचारो ते प्रथम डुं दुःखो कुं एवुं मनमां माज
जाणतो हतो, ते हवे खराज दुःखमां पड्यो. बिजां
पक्षि ओनें चांचो मारवा लाग्यां; तेनी जे मनुष्य
वाणी सांभळीनें लोकोनें संतोष थतो हतो, तेज
वाणी सांभळीनें पक्षीजात तेनें वत्तुं दुःख देवा लाग्या, सारुं सारुं अन्न खातो तेनें हवे उद्योग करी
नें पेट भरवुं, तेनो तो, तेनें अभ्यास नहीं माटे
भुखे मरवा लाग्यो. वा वरसातना उपद्रवमांथी
रक्षण थाय एवुं घर नहीं. वरसाते करीनें पां
खो पलळे, अनें टाढाडे ठुठवे, ए प्रकारनुं दुःख
तेना शरीरनी प्रकृती नाजुक माटे तेथी सहेवायुं
नहीं. केलीवारे ते दुःख पामी पामीनें मरती व
खत पोताना मनमां कहेवा लाग्यो, अरे बचारा

पोपट,

पोपट, जो फरीनें एक वार ते पांजरुं तनें मळे तो तुं बाहेर फरवानी वात कोई दिवस न करे. पण ते हवे क्यांथी मळे? एम कहीनें तेणे आंखो मीचीयो.

सार

सर्व बातो अनुकूळ सते जेनें स्वतंत्रपणे भटकवानुं मन थाय तेणे आ बातमांथी शिक्षा लेवी के, जो स्वतंत्रपणुं विपत्तीये युक्तके तो ते शा काम नुं. नावडीयावना नाव समुद्रमां नभतुं नथी, सेनाधिपवना सेना नभती नथी. तेमज स्त्रीथी अथवा छोकरां जेनें पोतानो मेळो नभवानुं सामर्थ्य नथी तेणे ज्ञं पराधीनकुं एवं जाणीनें खेद आणवो नहीं. न होय ते दुःख पेदा करीनें पोताना आत्मानें संकटमां कां नांखीये?

वात १५८

चकली अनें बिजां पक्षी

एक कणबी खेतरमां भांडो वावतो हतो ते चकलीना ध्यानमां हतुं, ते बिजां पक्षीनें केहके, अरे, तमे

तमे सघळां अनुकूळ थाओ तो आपण सर्व मळी नें आ बी खेतरीनें एनो नाश करीये; शामाटे जे सींडीलां दोरडां थायछे, त्यारथी तेनी जाळ करे छे, तेथी आपणी जातीनो नाश थायछे ते तेनुं बो लवुं कोई पक्षीये गणगायुं नहीं; पछी भींडीना ग णगा फुट्या, त्यारे पण तेणे तेमनें कह्युं, जुओ, जो आपण सघळां आ खेतरमां तुटी पडीये तो, इज उपायछे ते सांभळीनें ते सघळांये तेनुं उप हास्य कर्युं, अनें केहेवा लाग्या के आ मूर्ख ज्ञानें आगळनुं भावी सुजेछे एवुं आपणनें जणवेछे के, शुं? पछी पोतानुं कह्युं व्यर्थ गयुं जाणीनें चकलीये विचार कर्यो के, आवा अविचारीना संगमां रहे वुं हवे योग्य नथी, एवुं कहीनें तेणे ते दिवसथी पक्षीनो समागम मुक्यो अनें माणसोमां वास कर्यो.

सार

आपण माणस छीये माटे जेमां सघळां माणसो नुं सारुं थाय ते करवुं, ए आपणो स्वाभाविक ध र्मछे, तेमांपण आपणा ओळखीता, सगा, संबंधी,

एमनुं

एमनुं सारुं करवुं एतो आवश्यक छे; बिजुं कांई आपणथी न थाय तो सारी बुद्धि पण आपीये; ए क वार न सांभळे तो बे वार, त्रण वार, कही जो ईये; एटले आपण [illegible] पण आपणे कर्युं; पछी तेना मानमां कांई एकादो वचन मां आवे तो ते आवो; तेनो आपणे माथे दाव न हीं. पछी एवा [illegible] साथे आपण आपणो नाश करीये ते करतां तेम नो संगज मेहेलीये ए युक्त छे; शामाटे जे, ते आ पणुं कह्युं सांभळता नथी माटे तेमनुं खोटुं कर वुं ए जेम ठीक नहीं, तेम तेमनो संग करीनें ते मनी साथे आपण बुडीये ए पण योग्य नहीं.

बात १५९

जवान पुरुष अनें बलाडी

कोइ एक जवान पुरुष एक बलाडीनी साथे नि त्य रमतो; ते घणी सुंदर हती, तेउपर ते पुरुष नुं हेत घणुं थयुं; ते एटलुं जे, केलीवारे तेनाउप

र सकाम थईनें रात दहाडो झरवा लाग्यो. पछी ते दुःख मटाडवाधारु तेणे रति देवीनी आरधना करी; एटले देवीये कृपा करीनें ते बखाडीनी स्व रूपवती स्त्री करी. तेनें जोईनें ते पुरुषनो हर्ष ब्रह्मांडमां माय नहीं. पछी तेणे तेज दिवसे ते नोसाथे काम कर्यु. राते बेजणां सुवानें ओरडी यां गयां त्यांहां, तेणीये कहींक उंदरनो शब्द सां भळ्यो; ते सांभळतांज ते वखत पोताना घरनें मु कामें उंदरनो पछवाडे दोडी; ते जोईनें रतीनें सी स चढी के, आ झारो उत्सव, अनें झोटा झोटा खाइ मान देछे, तेनो एणीये अनादर कर्यो मा टे, ए नीचछे छोएनें माणस करी ते बाहेरथी मा च थयो पण अंतःकरणथी बखाडीजछे माटे एनी आछती अनें छसि ए अरस्परस मळतां नथी ते म छे एवं करवुं. एम कहीनें देवीये तेनें जेवी ह ती तेवो करी.

सार

माणसोनी सारी अनें खोटी रीतोनुं कारण शि क्षा अनें संगति एज खरां; पण घणं करीनें तेनें तेनो स्वभावज कारण छे. जेर स्वभावनोज गुण सारो होय तो, ते गुणनें बधारवा पण ते मुकावी नें नवो गुण आणवो ए घणुं कठिन छे. जो स्वभा व दरिद्रीछे अनें तेनीपासे करोड रुपैयानी संपत्ता छे तोपण, ते पोताना सघळा व्यवहारमां दरि द्रीनां चिन्हज देखाडशे. प्रकृतिये तेनें दरिद्री ओ गवावासारु पेदा कर्योछे तेनो अहंटे हाथ झालशे, तोपण तेनो स्वभावगुण जाय नहीं. स्वभावे क रीनें जे मूर्खछे तेनें द्रव्यादि संपत्तीथी शहाणो क री सकतो नथी. स्वभावथी मूर्खछे तेनें द्रव्यनी गरज सारु लोक भजो, पण ते गुणे होडो या य नहीं.

रात

वात १२९.

मधमाखी माखी अनें भमरी

कंटलो एक माखी मधमाखीना मधपूडामां पेशवानें कहेवा लाग्यो जे, आ मध अम्हारूं छे, पछी बे जणाओनें परस्परस लडाई थईनें बे पक्ष थया, भमरीए न्याय करावा गयो. त्यारे भमरीए कह्यु जो तमे अदालतनी रीते वाद क रशो तो तमनें खरच घणुं थशे; अनें फडको पण वेहेलो थशे नहीं, माटे, तमे उभयतां म्हारां से थका, ज तमारूं सारूं इच्छुंकुं, माटे तमनें कज्जं होशे तो मळीनें म्हनें तमारी हकीगत लखी आपो. एटले ऊं तमारूं सघळुं मनमां आणीनें जे [illegible] ते कहीश. ते सांभळीनें बे पक्षनीयो राजी थयोया; अनें हकीगत लखी आपी. पछी ते भमरीए तेमनी लडाईनो वाद मनमां आणीनें ते मने कह्युं सांभळोहो, तमे बे वरोवर जणाओहो माटे, खरा खोटानो न्याय करवो म्हनें लगार क

ठिण

डिण दीसेछे साटे, माख्यो तमे एवुं करो के एक खासी ढेकाणुं स्थो, अनें मधमाख्यो एक तमे प ण स्थो, अनें त्यांहां मध करीनें बे जणीयो झा री पासे सावो, पछी ऊं ते बे मधनो स्वाद रंग जोईनें आ मधपूडानुं मध कोनुं ते कहाज मध माख्योये ते वातनो तरतज हो कहो अनें माख्यो ये आंजं करवा मांड्यं ते जो नें अमरीये माख्यो नें कह्युं जे तमे जुठयोछो अनें मध माख्यो सा चीदोछे.

सार

जे जुठोछे ते पोतानी जुठाई जे ढेकाणे जवा डी पडे त्यांहां आडुं आवळुं वण वोलीनें कजीयो लांबो चलावीनें भला माणसनें घमघो दुःखी करे. मनमां एवुं के कजीयो चुकवनारनी नजर चुकी नें आपणुं काम थयुं, तो थयुं, न थयुं तो नहीं. अनें जे साचोछे ते कशी वातमां वांकुं वोले नहीं.

(४१)

बात १४१

चार अने कुकडो

एक [illegible] चार पेठा [illegible] तेमनें चो
रवा अने [illegible] एक कुकडो माच ज
[illegible] तेने [illegible] बखते कुकडे
[illegible] लोकोनें के
[illegible] बोलीनें सर्व
लोकोने [illegible] डुंछु, माटे तमे
[illegible] अरे लुच्चा, एट
[illegible] कापनार जे, तुं बो
[illegible] अछारायो चो
रो [illegible]

सार

[illegible] गुणे करीनें भला लोक आपणनें सारा के
हेके, तेज आपणो गुण, दुष्ट लोकोनें छोडे दुर्गु
ण थायछे.

वात ९६२

बलाडो जेनें जमवायें बोलाव्यो हतो

एक ग्रहएे एक होटा माणसनें जमवानें ते थो तेनें माटे होटो समारंभ कर्यो ते, ते जोईनें घरनो बलाडो मनमां विचार करवा लाग्यो के, ऊं घणा दिवस थया भाईबंधनें जमवा तेडनार ह तो ते, आज सारो अवसर मल्योछे. पछी तेणेप ण पोताना दृष्टमित्रनें नोतरूं दीधुं. पछी ते मि त्र त्यांहां आव्यो अनें पेहेलो रसोई आगळ गयो, त्यांहां कै कै जातना पदार्थ रंधाता हता ते जोई नें मननां कोडेछे, आ पदार्थ सहज मळवा दुर्ल पण भाईबंधगा योगथी आज हानें मळशे, ते हवे ऊं एवुं खाईश जे, आठ दाहाडानी निरांत करी श. एवो मनसुबो करीनें पुंछडो हलावेछे अनें होा मळमळावेछे एवामां तेनें एक रांधनारे दीठो, तेणे हळवे रहीनें पछवाडेथी आवीनें तेनी पाछली बे टांगडीयो झालीनें तेनें खडकानें बाहे र नांखी दीधो; त्यांहां बेठे पथर हता तेउपर आ

थडाईनें

घडाईनें वणाती [illegible] शरीर टीचाई गयुं, ते
पारडसो [illegible] थी मासवा लाग्यो तेनें
विजां [illegible] पुछ्युं अरे तमनें आज
[illegible] तेना आ समाचार छे?
ते [illegible] रनुं शुं वर्णनकरुं एवी मिज
[illegible] पण छानें थयी नहोती पण ते
[illegible] आगारेक कसुंबो बत्तो लीधा
[illegible] घेन दीधुं तेथी ऊं ते घरमांहेथी
[illegible] जोवरो लाव्यो तेनी शुद्धी छानें रही

सार

[illegible] घरधणीना ओळखांणवना थनें तेणे तेडावि
मां [illegible] बिजानें विश्वासे कहीं जवुं ते आ बला
[illegible] पेठे खेरनुं ढेकाणुं थाय, त्यांहां अप्रतिष्ठा
थाय, ते पछी झोटी युक्तीथे करीनें ढांकवो पडे.

एक रबारी [illegible]
चारतो हतो, [illegible]
एक गिळाउ [illegible]
खावा बेठो [illegible]
पाणि हाखतुं [illegible]
घो; अनें एवो [illegible]
था अहींयां [illegible]
छे, तेकरतां [illegible]
इनें दरीयो [illegible]
थावर माछ खेई जाऊं तो झान कटला थाय
य, इव्य अनें छोटाई मेळववानो था रस्तो के
घो सारोछे. एवो विचार करीनें घेर जइनें दो
तानां सघळां बकरां वेच्यां, विजुं जे घरमां हैतुं
ते सघळु वेचीनें तेनुं एक नाव लीधुं, तेमां माल च
नें उतारू माणस भरीनें नाव हाकीनें लगार था

घो

घेा गधेा, एटलामां वाघ्या वगां, छेाटा छेाटा मेाजा आववा लाग्या, [illegible] आवा धाईया, ना [illegible] भार थेाडेा करवा [illegible] पाणीमां नांख्यो एटले तरतज [illegible] भाईनें एक पघराये अवडाव्युं, [illegible] नेना कडके [illegible] का थईगया, नावडुं तथा उता [illegible] रबारीमात्र बुडतां बुडतां रह्यो ने महाकष्ट करीनें तीरे आव्यो. पछी तेणे जेनें बकरां वेचाथी आप्यां हतां तेनें घेर चाकर रेहे वानें गयेा, तेणे तेनें तेज बकरां चारवानें राख्यो, त्यारे ते फरीथी एक दिवस ते समुद्रनें कांठे ते शिळाउपर बेठेा हतेा ते समुद्रनें पूर्ववत् निश्च ळ जेाईनें केहेछे, अरे ठग, हवे फरीथी तुं छानें खलघावानें जुअछ ते हवे तारेा अम मिथ्याछे, ऊं तनें जेाईनें एक वार भुल्यो ते अत्यंत दरिद्री थयेाछुं अनें एक वार अनुभव लीधेा तेणे छानें शा हाणेा कर्यो माटे ऊं हवे कोई दिवस तारेा वि श्वास करनार नहीं.

सार.

विद्यायी अज्ञानपणुं जाएं. एवं केवलज्ञान छे ए माटे, जे पुरुष एक वार पोते दुःख भोगवानें जे ज्ञान अनुभव लेईनें टाढाडो थयो, ते फरीथी ते जाननो इच्छा करतो नथी. पोतानी जे अवस्थाके तेमांज प्रसन्न रहेछे.

वात २६४

श्रीमान डोकरो अनें शिहनुं चित्र

एक डोसो कोट्याधीश हतो, तेनें एकज एक डोकरो हतो, तेउपर तेनुं अत्यंत हेत हतुं, एवा ते डोकरानें शकार रमवानुं व्यसन लाग्युं, ते जो ईनें डोसो कहेछे, अरे परमेश्वर, म्हारा डोकरा नी गत केवी थशे? एम नित्य तें चिंता करे; एक दिवस राते तेनें श्रमण आव्यं जे, धनमां डोकरा नें सिंह मारीनांख्यो छे, पछी तेने एवी चिंता थयी

जे

जे रखे जो ए श्रमणो एहं थतुं; ए विहोके श्रमणुं खोटं करवानें डोसे एक झोटुं घर करीनें तेनें प छवाडे फरतो कोट करावी तेमां छोकरानें घाली मेहेल्यो. ते घरमां छोकरानुं मन रमाडवानें ते ने सर्व वस्तूनो अनुकूळता करी; नाना प्रकारनां चित्र चितराव्यां, अनें जे जे जनावर छोकरानें वा हालां हतां तेनां चित्रामण भींतउपर कहडाव्यां, तेमां एक सिंहनुं चित्रपण हतुं; एक दिवस छोक रो सिंहनुं चित्र जोईनें छोकरानें घणी रीस चढी कां जे, श्रमणुं खहं यडे एवुं जाणीनें बापे ह्यानें घा ली मेहेल्योछे, ते आ सिंहनें माटें; एवुं कहीनें ते सांख्यो काहाडीनें ते चित्रनें केहेके अरे दुष्ट; ज आ बंदीखानामां दुःख भोगवुं छुं ए तारे माटे, ह्मा रीपासे जो आ वखत तरवार होत तो, तारा पे टमां घोचत पण शुं करं रे एम कहीनें दांत पी शीनें रीसमां तेणे ते चित्रमांना सिंहनी छातीमां मुंकी मारी त्यांहां भींतमां एक खीलो हतो ते हाथमां पेशी गयो, अनें तेनो घा पाकीनें ते ना दुःखबाज ते छोकरो मरण पाम्यो. ए प्रमाणे

बापे

बापे अमणुं खोटुं करवानें जे उपाय कर्यो ते मि
थ्या थईनें थनार हतुं ते थयुंज.

सार.

थवानुं होय ते मटनार नथीज. पण दिना क
रीनें चमथा जीवनें खेदमां कां नांखीये.

वात १६५

कुकडी थनें शियाळ

एक शियाळ एक जाळामां पेशीनें कांई खावा
नुं मेळववानें उंधनीचे जोतो हतो; तेणे त्यांसां ए
क कुकडी दीठी, ते माळामां उंचीनिची हती ते
नीपासे शियाळजवाय एवुं हतुं नहीं, त्यारे ते
णे कुकडीनांवखाण करवा मांड्यां थनें केहेके, अ
रे, बेहेन, तारी शी खबर के. तनें घणो करार
नथी घरमांज सुई रेहेके; एवुं ह्यें सांभल्युं ते व
खतथी बेहेन तनें खरेंज कहुंछुं जे ह्यानें एवि चिं
ता थयी के रात थनें दाहाडो उंघ थावती नथी;

मा

माटे खरेज कहे हवे तुं केबीकुं, अनें लगार पा
से तो आव, म्हानें तारी नाड जोवाडे; एवुं ते बो
लेछे, बच्चे बच्चे तेनां वखांण करतो जायछे, ते
सांभळीनें जहां बेठो हतो त्यांहांथीज कुकडी जवा
पडेछे—खरेज भाई तें सांभळ्युं ते खरेज. एवो मं
दवाड म्हानें कोई दिवस आव्यो नहोतो, जं ह
मणा तारीपासे आवी होत, पण शुं करुं बैदे म्हा
नें कह्युंछे जे तुं कोईनें पासे आववा देईश न
हीं, अनें कोईपासे जईश नहीं, माटे भाई मज
थी हेठे अवातुं नथी, हवे तुं आ वखत जा
हमणां तो जं अथक एवीकुं जे तारीपासे चाली
नें आवुं तो म्हारो जीव तरतज नीकळी जाय.

सीर

वखांण करनारा जेटला तेटला जुठा जाणवा.
माटे, ते सर्वना शब्द एवं समजानें सघळाये, तेम
नीसाथे तेप्रमाणे चालवुं. शामाटे जे तेमना मा

थावी

थावी बोलवानें पार नजर पोहोचाडीनें, तेना धनमां आवनार नहीं एवा चतुर पुरुष आ लोकमां थोडा, अनें आवनारा घणा.

वात १६६

देडकुं अनें उंदर

एक दिवस उंदर अनें देडकुं एमनें नदीकांठा ना धणीपणासारु वरवाड थयो, त्यांहां उंदर धूर्त ते घासनें ओठे रहीनें देडकानें मार मारे; देडको कुत्कारा मारवामां निपुण तेणे ते जोईनें युक्तीथी उंदरनी साथे गांठ वाडी, अनें तेनें केहेछे अरे पुरुष, आवो सामो हाथो हाथ आव, चोरनी पेठे छपाईनें कां मारछ? पछी ते बे एक एकनें ल्होणां देईनें हाथोहाथ मारामारी आव्या, अनें हमणां एकएकनो जीव लेशे, एटलामां समळी आवी ते ते बे जणाओनें उचकीनें लेई गयी.

सार

सार

केहेवत छे जे, बेनी लडाईमां त्रिजानें लाभ. तेनु कारण ए छे जे, मनुष्य एकएकनो खार करवा लागे एटले, एकएकनां छिद्र काहाडे, ते, देखथी जाणता नथी जे, त्रिजो कोई आपणा बोल या उपरथी अटकळ बांधीनें, आपणो घात करवाना उद्योगमां हशे. घणेक ठेकाणे एवं दीठामां आव्युछे के, जे वस्तूमाटे लडेछे ते वस्तूमां कांई जीव नथी होतो, फलाणानें फलाणे हराव्यो एटला अभिमानसारुज तेमनें सामानो जीव लेवो अथवा पोतानो आपवो एवं करवुं पडेछे. एवी लडाईनुं फळ ए जे जीव जाय, पराधीन थाय, दुःख पामे, ए छे.

वात १६७

नोळवो अनें माणस

. एक माणस नोळवानें पकडीनें तेनें मारी नांख तो हतो, ते वखत ते नोळवे तेनी दीन वाणीये करीनें

करीनें प्रार्थना करी जे, भाई तुं म्हनें मारीश न हीं, ऊं तारे कामनोछुं, जो जे ऊं छुं तो तारा घरमां उंदरनो उपद्रव नथी, माणस केहेछे खरी वात तुं जो ते म्हारुं काम मन देईनें करतो हो त तो ऊं तनें आ वखत जीवतो मुकीनें तारो म्होटो उपकार मानत, पण, उंदर म्हारे खावा शीयानी जनसो रेहेवा देता नहोता, ते उपद्रव म्हा रे हजु तारा शीपण तेवोनें तेवोज छे, माटे, तारा ते उपकार विजा कोईनें देखाड म्हनें देखाडीश न हीं, एवुं कहीनें तेजे तेनो जीव सांधो.

सार

जे काम आपणे आपणा स्वार्थमाटे कर्युं, ते थी यद्यपि विजानें पण गुण थयो, तोपण ते ते माउपर उपकार कर्यो एम केहेवानुं नथी.

वात

वात. १६८

चाकर अनें अणसमजु

कोई एक चाकरनो धणी, दिवस आथमती वेळाये घेर आव्यो. तेणे उतावळुं जमवानुं कर; एवी आज्ञा चाकरनें करी, ते वखत घरमां देवता नहोतो ते माटे, ते चाकर पाडोशीना घरमांथी दीवो करीनें उतावळो घेर आवतो हतो, तेनें र स्तामां एक अणसमजु माणसे हाथे झालीनें उ भो राख्यो. अनें पुछेछे, अरे, आ वखत तारे दी वानुं शुं कामछे, आ तुं कोनें माटे क्यांहां लेई जायछे, ते मने कहीश? चाकर उत्तर करेछे; अरे, हुं डाहाया माणसनो शोध करुंछुं, ते मने हजु जडतो नथी, ते सांभळीनें अणसमजु लजवा ईनें चालतो थयो.

सार

जेनुं मन काममां अथवा विचारमां होय, तेनें समय वनानुं दोलाशीनें खोजववो, ए अणसमजु नुं लक्षण. एवा माणसनें समजु जे छे ते माणस मां गणता नथी.

वात २६६

शियाळ अनें माऊडी

एक शियाळ नदी उतरीनें चेल्ले पार गयुं. त्यां हां भेखड पडीगयेली हती माटे शियाळथी तेउपर चडातुं नहोतुं. माटे, ते त्यांहां आणीमेर तेणी मेर फांफां मारीनें चढवानो लाग जोतुं हतुं; एट लामां तेना माथाउपर माख्योनो समुदाय आवी में बेठो, अनें ते तेनुं लोहो पीवा लाग्यो; त्यांहां भेखडउपर एक माऊडी हती ते तेनें केहेके, भा ई, ह्मनें केहे तो ऊं आ माख्योनें उडाडी मेहेलुं. तेनें ते जवाप देछे, बाई, तें ह्मनें होटो उपका र कर्यो, पण, ह्मारे तें नथी करवुं, शामाटे जे, आ माख्यो हमणां लोहो पीनें तृप्त थइ गइछे घ णो उपद्रव नहीं करे; अनें एनें जो तुं उडाडी मे हेले तो, बिजे क्षणे बिजी भुखी माख्योनो समुदाय आवीनें उपर बेसशे अनें ह्मारा शरीरमां एक लो होनुं टींपुं पण रेहेवा देशे नहीं.

सार

सार

राजानी पासेना केटलाक कारभारी सांचिया होयछे, माटे जो आपण तेमनें वेगळा करवानो उपाय करीये तो, तेमां पण कांई फळ नथी. कांजे, तेनें ठेकाणे विजा जे आवशे तेपण तेवुज काम करशे. माटे जे के तेज सारा; ते केटलेक दिवसे हत्न थया पछी विजा नवा आवशे तेना वर्ष घणा उपद्रव ते जुनाथी नहीं थाय.

वात १७०

कागडो अनें साप

एक कागडे एक दिवस सापनें चांचमां झाल्यो, अनें तेनें खानार, एटलामां सापे पण तरफडतां तरफडतां कागडानी डोके वचकुं भर्युं; तेणे करीनें ते कागडानें झेर चड्युं अनें मरशे एवो थयो; तेवखत ते कहेछे के, अरे, जं विजानें मारीनें सुख भोगव जारो हतो ते ह्मनें आ शिक्षा थयी, ते योग्यज थयी.

सार

सार.

परपीडा करनारानो कोई दिवसे नाश थाय ज. जेनो आज निश्चय जे, पोतानो स्वार्थ थतो होय तो बिजानें केटलु दुःख थाओ, पण ते मन मां आणे नहीं; तेनु सारं कधम थाय.

वात १७१

ब्रह्मा अनें उंट

एक दिवस उंटे ब्रह्मानी करगरीनें स्तुति करी, हे देव, जेवा बळद आदि सर्वे पशूओनें तें शींगडां आप्यां छे, तेवां मनें कां नथी आपतो? के जेणेकरीनें हूं शत्रुथी द्वारा देहनु रक्षण करुं; अनें केहेवा लाग्यो जे परमेश्वर एटली द्वारी विनंती सांभळवीज. तेनें ब्रह्मा उत्तर करेछे, अरे मूर्ख, तेनें शुं जे आप्यछे ते विचार करीनेंज आप्युंछे; तेमां तारे संतोष राखवो थोग्यछे; तेम-रा

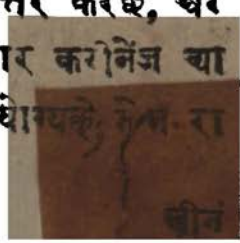

छोनें छें विजानें आप्युछे ते आगळ करोनें तेवु मागछ; ते माटे तनें आ तारा धट्ट पणानी शिक्षा एटलोज करुंछु के, तारा कान आंवाछे ते टुंका थशे, अनें तुं आजथी कबाड वहीश.

सार

आ संसारमां परमेश्वरे जेनें जे नेमी आप्युछे ते योग्यछे. ते फेरवीनें विजु करवा सारु जे उद्योग करेछे ते शेाही बुद्दीना मूर्ख जाणवा. एवा पुरुषेानेा उद्योगज व्यर्थ जायछे एम नथी, तेा, ते व्यर्थ जायछे, अनें उलटा दुःखी थायछे.

वात १७२

सावरी अनें तेनां बच्चां

एक सावरी खेतरमां रेहेती हती, ते खेतर पाक्युं एटले तेनें चिंता थयी जे, म्हारां बच्चांनें पांखेा आवीनें उडवु शीखता पेहेलां, जेा खेतरवाळेा

खेतर

खेतर कापवानें आवशे, तो क्यम थशे? पछी ते रोज चारो आणवा जाय त्यारे बच्चांनें केहेतो जा य जे, ह्मारी पछवाडे कोई कांई बोले, तो ते स घळुं ऊंघेर आवुं एटले ह्मनें केहेवुं. एक दिवस खेत रनो धणी खेतरमां आवीनें पोताना छोकरानें के हेछे, छोकरा, ऊं जाणुंछुं के आ खेतर पाक्युं; अ नें कापवानें योग्य थयुं, माटे तुं काले सवारमां जा, अनें आपणा इष्टमित्र, पाडोशी, एमनें खेत रनी कापणीमां मदत करवाडाह कही आव. ए वुं ते खेतरवाळे छोकरानें कह्युं. ते सघळुं बच्चां ये मा घेर आवी एटले कह्युं. अनें गामा पछवा डे कलबलाट करीनें केहेवा लाग्यां के, मा हवे तुं अम्हनें उतावळी अहींथांथी बिजे ठेकाणे खेई जा. मा बोली बच्चां निश्चिंत रोहो, कां के, खे तरना धणीये खेतर कापवानो भरंसो पाडोशी अ नें इष्टमित्र उपर राख्योछे; तेथी ऊं पक्कुं जाणुंछुं जे, काले कापणी थती नथी. बिजे दिवसे सवा रो जवा लागो त्यारे तेणीये बच्चांनें पूर्वनोपेठे क ही मेहेल्युं. तेउपरथी ते खेतरनो धणी तुं बोलेके

ते

ते सांभळवासारु बच्चां ठांपतांज हतां, एटलामां, ते खेतरनो धणी आव्यो, अनें जेनें बोलाव्यां हतां तेनो वाट जोतो बेठो, पण कोई आव्युं नहीं, अ नें तडको पण थयो, त्यारे ते छोकरानें केहेछे अरे, पाडोशी, इष्टमित्र, ए उपर विश्वास राखवो कामनो नहीं, माटे तुं हवे, एवुं कर के, आप णा सगांनो प्रार्थना करानें तेनें केहे; जे बच्चारे माटे तमे सवारमां बेहेलां ऊठीनें खेतरनो काप णीनो सहायतानें आवजो. ते सांभळीनें बच्चां घ णां बिहीनां अनें मा आवी एटलेज तेमणे ते स माचार मानें कह्या; त्यारे ते बोली बच्चांरे, एट लुंज जो छे, तो, तमे बिहीशो नहीं; शामाटें जे सगां, सगांनो चिंता राखेनें तेमना काममां पड शे ए मिथ्या जाणजो, पण काले फरीथी तेथुं बो लेके ते मन राखीनें सांभळजो, अनें ह्यानें केहेजो. बिजे दाहाडे खेतरनो धणी घणी वारसुधी सगां आवनारांके एवुं जाणीनें वाट जोतो बेठो, पण ते कोई आव्युं नहीं, पछी ते छोकरानें केहेछे कांई

चिंता

चिंता नथी, भिमा, काले तुं समारमां दातरडां सारां तेयार करी मेहेल, आपण आपणे हाथेज काधीशुं. ए वर्तमान वाचीये मानें कह्युं एटले ज ते बोली बच्चां हवे आपणे अहींयां रेहेवुं शा नं नथी, भागटे के जे माणस पोतानुं काज आ पण पोते करवानें नीकल्यो, ते घणुं करीनें ते का मनें पार पाडे. पछी तेणीवे पोतानां बच्चां त्यां हांथी ते वखत काहाडीनें पिजे ठेकाणे मेहेल्यां, पिजे दाहाडे खेतरनो धणी अनें तेनो छोकरो वे जणाये आवीनें खेतरनी कापणी करी.

सार

जे काम पोतानी मेळे करीसकाय एवंके, ते काम करवानो भरंसो सगां इष्टमित्र उपर राखवो नहीं. जे पुरुष तेमनाउपर भरंसो राखेके, तेमनें वे तरफयो खोट आवेके, एकनो गूंहनो पेठे तेमनी वाट जोतां बेसी रेहेवुं, पिजुं तेमणे के तर्था वास्ते घणो संताप पामवुं. ए कारण पोता ना कामनो मुख्यपणेथी पोतानाउपर भरो राखवो

छे, तेनुं काम उतावळुं थई आवेछे. कदापिक न थई शक्युं तो तेनाथी पोतानं मन वाळी शका थछे जे, ह्यां ह्यारी तरफथी उद्योग करवामां आव स कर्यु नथी, अमें कोईनें भरंसे रह्यो नथी. एम करते थयुं नहोतो तेनो दोष ह्यारे माथेनथी.

वात १७३

कागडो अनें गाडरं

एक कागडो एक गाडराना वांसाउपर का, का, करतो बेठो हतो, तेनें गाडरं केहेके, अ रे दुःखदायक ह्यानो क्यम रेहेतो नथी? कलबलाट कां करेछे अरे जो ऊं वाघ के कुतरो होत तो, तुं ह्यनें आटलो उपद्रव करीसकत? कागडो केहे छे, खरीवात कही, ऊं ते जाणीनेंज करुंछुं, जे क र छे, अनें जे ह्यनें शिक्षा करीसके एवाछे, तेमनें छांयडेपण ऊं उभो रेहेतो नथी जे तारासरखा अनाथ दीन के जेनो ह्यनें भो नथी तेमनेंज ऊं उपद्रव करुंछुं.

सार

सार

घणं करीनें सोयकोनो स्वभाव आ कागडाना जे
वो होयछे, जेनें उपद्रव कर्यायी ते शिक्षा पामे
तेनें परछांये ते रेहेता नथी, अनें जे अनाथ दीन
छे तेमनें पीडा करीनें पोताना मनमां प्रसन्न था
यछे. तेमनी समजण एटलीज जे, जेनें पीडा क
र्यायी पोतानें शिक्षा थाय नहीं तेनें पीडा कर
वी ज्यांहां शिक्षा थाय त्यांहां न करवी.

—∞※∞—

बात १७४

कणबी अनें बहष्ट

कोई एक कणबी खेतरमां हळ नांखीनें खेडतो
हतो, तेना हळनें द्रव्यनो घर्‌ आयडायो ते जो
ईनें कणबीनें घणो आनंद थयो. आंख्योमां ह
र्षनां आंसु आव्यां, ते वखत ते खेतरनें केहेके अ
रे खारा खेतर, तें मनें घोडो उपकार कर्यो,

मज

मज दीनउपर छोडी दया करी, ते सांभळीनें अट
ष्टनें रीस चडी अनें ते माणसनें रुपे कणजीना
छो आगळ आवीनें बोलवा लाग्यं, अरे, मूर्ख, त
नें शुं कहीये? तें छानें मुकीनें खेतरनो उपकार
मान्यो, अनें छानें संभार्युंपण नहीं, अरे अज्ञ,
आ तनें लभ्युं एटलं द्रव्य ताहं नहीं एवं बीजा
त तो, आ तुं छारे नामे रोवा बेसत, ते वखत
तुं बिजा कोईनो दोष केहेत नहीं.

सार

एकाश काम काजमां आपणुं सारुं थयुं होय
तो, तेनें संभारीये, जेनें आपणुं खोटुं थयं दोष
जेहेलीये.

वात १७५

कुकडुं अनें शियाळ.

एक दिवस सवारमां एक शियाळ वाडामां दोरीना
फांसामां भरायो, ते एक कुकडो वेगळेथी जोईनें,

ते

ते इश्वरे तेनीपासे आवीनें तेना छोरा सांभळ जोवा लाग्यो. तेनें शियाळ केहेके, भाई, तेयं के उं केवा संकटमां पड्यो ते, चलें ए सघळुं भाईरे ना रे माटे, कां जे, छं घेर जतो हतो एटलामां ता रो शब्द कानें पड्यो, चलें छनें एवुं थयुं जे तनें क्यारे मळुं, माटे उतावळो आवतो हतो तेमां आवुं थयुं; हवे तुं एवुं कर जे एक पाटी लाव, चलें आ दोरी काप, चलें जो ए तजथो न थाय तो आ छारा समाचार कोईनी आगळ कहीश नहीं, जांहां सुधी उं आ दोरी छारेदांते करोनें फ रडी नाखुं चलें छुटी जाऊं. कुकडे ते सघळुं कप टनुं जाणीनें उतावळो जईनें पेहेलां धाडाना धणी नें ते समाचार कह्या, ते दोडतो आव्या, चलें शि याळ दोरो करडतो हतो एटलामां तेणे शियाळ नें शिक्षा करी.

सार

दुष्टनीउपर उपकार करीये नहीं केहेशो के कोईनेंपण संकटमां काममां आवीये एवो नहीं

छे तो तेउपरथी चोरनेंपण सहाय थवुं एवुं थ
ईजग्यो माटे ते करवुं नहीं तो दुष्टनें ते दुष्टज स
हाय थाय अनें चोरनें ते चोरज थाय पण बिजा
थे थवुं नहीं.

वात १७६

एक खाली घोडो अनें लादेलोगधेडो.

एक खाली घोडो अनें एक भारे भरेलो गधेडो,
ए बे मारगमां चालेछे, अनें तेमनो धणी पछवा
डेथी तेमनें हाकतो चाल्यो जायछे, ते वखत ग
धेडानें भार घणो थयो, अनें ते घुंटणीये पडवा
ना संधानमां आव्यो, तेवखत तेणे घोडानी घणी
घणी प्रार्थना करी जे भाई, म्हारा वांसाउपरनो
घोडाक भार तुं लेईनें म्हनें सहाय था. जो ऊं
प्राण जवाना संकटमां छं, पण घोडो निर्दय दुष्ट
तेणे ते कांई सांभल्युं नहीं. पछी ते गधेडानें अर्ध
मार्गेज ढेम वागी अनें ते हेठे पड्यो, ते उठे नहीं,

तेवखत

तेवखत तेना धणीये तेनो नांग डीलो कर्यो, अनें विज्ञापण घणा घणा उपाय कर्या, पण ते मरोगयो ते वयम उठे? वछी तेने धणीये तेनी उपरनो भा र अनें तेनुं चामडुं उतारीनें घोडानी पीठउपर खाद्युं. ए प्रमाणे ते घोडे थोडा उपकार न क र्या माटे घेाते घणा अगमां पड्यो.

सार

आपण एकएकना काममां न आवीये तेा तेमां बे जणानें तोटो छे; झीणी नजरे जोतामां एकएक नें सहाय थायछे माटेज आ सृष्टीनेा व्यवहार चा लेछे. माटे ए वात ज्यांहां ज्यांहां घती नथी त्यांहां स्वपळाओनेा स्वार्थ बूडेछे.

वात १७७

शियाळ अनें दीपडेा

एक दीपडेा गुफामां पेातानें खावानुं साहित्य भरीनें निराते रहेतेा हतेा, ते अटकळीनें एक शि

याऊ तेनें मळवानें आव्यो, मनमां एवुं जे शुंछे ते आपणे प्रत्यक्ष जोईनें लक्षमां आणीये. दीपडे तेनें गुफामांथीज उत्तर कर्यो जे भाई हमणां तो तुं क्षमा करीनें जा, ह्मारे शरीरे करार नथी. शियाळ धूर्त्त तेनें प्रथम संदेह हतोज ते तेवखत खरो थयो. पछी ते तरतज एक बकरां चारना र रबारीपासे गयो, अनें तेनें ते सघळी वात क हीनें केहेके, तारे बिजुं कांई काम नथी एक कुतकुं मात्र लेईनें चाल, अनें दीपडो गुफामां सु तो छे तेना कपाळमां ते मार, एटले ताहं का म थयुंज. पछी तेणे ते प्रमाणे कर्युं, अनें दीप डानो प्राण लीधो, पछी ते दुष्ट शियाळ ते गुफा मां रहीनें दीपडानुं मेळवेलुं साहित्य पोते भोगववा मांड्युं, तेनें घणा दिवस थया नहीं एटलामां तेज ब करां चारनारो एक दिवस ते मार्गे जतो हतो ते णे शियाळनें ते गुफामां जोईनें तेनापण कपाळ मां कुतकुं मारीनें प्राण लीधो.

बार

सार

जे विज्ञानो नाश करीनें अन्याये वैभव पेदा क रे ते घणा दिवस भोगवे नहीं.

वात १७८

हरण अनें द्राखना वेला

एक हरणनी पछवाडे पारधी पड्या त्यारे ते ना ठुं नाठुं द्राखना वेलामें ओठे पेठुं ते देखायुं नहीं, त्यारे पारधी आशा मुकीनें पाछा फर्या, एटला मां ते हरणे तेज वेलानां पांदडां खावा मांड्यां, तेथी ते वेला हाल्या एटलामां ते पारधीमांथी एकजणे पाकुं वाळीनें जोयुं तेणे एवुं जाण्युं जे कोई जनावर वेलामां पेठुंछे,.एवुं अटकळीनें ए क तीर नांख्यो, ते हरणनें वाग्यो, तेथी तेनो प्रा ण गयो. मरतो वखत ते पोतानें केहेके अरे, कृत घ्न एवो जे हुं तेनें आ शिक्षा थयी ते योग्य थयी. कां जे हारा संकट समयमां जे हारे कामनां आव्या तेज वेलानें हें उपद्रव कर्यो.

सार

सार

कृतघ्नता ए सर्वदोषनो राजा छे, कांजे, जे पोता नुं सारुं करनारानें दुःख देछे, ते पुरुष बिजा लो कोनें दुःख देवामां आघुं पाछुं कम जोशे. माटे जे कृतघ्न थयो एटले तेनां दुष्टपणानो अवधी थयो.

वात १७६

समळी अनें कोळी

एक समळी खबूतरनी पछवाडे पडी हती ते, ए क कोळीये जनावर पकडवानें जाळनांखी हती तें मां भराणी, तेवखत ते पांखो फडफडावेछे अनें तेमांथी जबानो उद्योग करेछे, एटलामां ते को ळी, पोतेज काम करतो हतो तेणे आवीनें तेनें पकडी, अनें मारवालाग्यो, त्यारे ते करगरीनें ते नें विनंती करेछे के, मनें जीव दान आप, जो,

झेंकांइ

ह्यें कांई तनें उपद्रव कर्यो नथी, ऊं खबुतरनो पक्ष वाडे पडी हतो, तेनें कोळे उत्तर करेके, वाह खबुतरे पण ताहं शुं बगाड्युं हतुं? एवुं कहीनें ते णे तेनुं माथुं अनें धड तेवखत जुदुं कर्युं.

सार

बिजानें पोडा करवी एज पेहेलो दोषछे, पछी ते छोटानें करो अथवा म्होनानें करो, पण ते नुं दुःख बेनें बरोबर छे, माटे म्होनानें पोडा क थीथी दोष थवामां कांई चुक नथी.

वात १८०

वांदरी अनें तेनां बे बच्चां

एक वांदरीनें बे बच्चां हतां, ते मांहेथी एक उपर ते घणुं हेत राखे, अनें बिजानो अनादर करे एवामां एक दिवस तेनो पछवाडे पारधी प

ओ तेवखत, तेणीये वाहाला बचानें उगारवा माटे तेजें झाली सरसुं लीधुं, अनें बिजं हतुं ते खेहेजज तेनें बांसे वळग्युं ए प्रमाणे बचानें खेंचें नें ते उतावळी वेगे दोडेछे, एटलामां, दैवयोग थी एवुं थयुं जे एक पथ्थरमां वाहालो बचानुं माथुं पछडाईनें ते मरीगयुं. अनें बांसाउपरनुं संकटमांथी उगर्युं.

सार

आपणें जेनें लाड लडावीये ते छोकरुं बगडे ते पोतानें अनें पोतानां मावापनें सुख दे नहीं. अनें आपण जेनें लाड नथी करतां ते घणुं करी नें दैववान् नीपजे.

—※※—

बात १८१

काळुं माणस

गोरा लोकना देशमां एक जणे एक काळा माणस नें वेचाथी लीधो, तेनें जोईनें ते पुरुषना मनमां ए

वुं आव्युं के, आ जेनीपासे हतो तेनी एनाउपर अनाख्या, माटे एना शरीरउपर मेल चड्योछे, ते धो ई नांखीये तो ए गोरो थाय. एवो मनमां विचा र करीनें तेणे तेनें एक झोटी कथरोटमां बेसा र्यो, अनें घणुं खर्च करीनें साबु, पापडीयो खारो, अनें पग घसवाना पथरा, अनें मजुर, मगाव्या प छी एक माणसे तेना शरीरनें खारो अनें साबु चो ळवा मंड्यो, अनें बिजे तेना माथाउपर पाणीनी धारा रेडवामांडी, अनें एक बे जणा तेना शरी रनें पथरा लेईनें घसवा लाग्या, एवं सवारथी ते संध्याकाळसुधी तेणे वारेवारे कर्युं. पण ते सवळुं व्यर्थ थईनें माणसोनें थाक मात्र लाग्यो, अनें ते काळुं माणस टाढे ठुठवीनें मरण पाम्युं.

सार .

जे आंहांथी थवानुं नहीं, ते थवासारु कुतर्क क रीनें मिथ्या जे श्रम करीछे, ते मेहेनत करीनें हा थनें पोता मात्र आणेछे.

वात

वात १८१

शियाळ अनें सांदेा सिंह

एक समये सिंहे जुदीज वात उडाडी जे, ज्यं सांदेाकुं, तेा आ वखत जे जनावर ह्मारा समाचा रे जेावानें आवशे तेा ह्मारा मित्र जाणीश. तेउप रथी सघळां जनावर सिंहनी गुफामां गयां. तेमां शियाळ गयुं नहीं, ते नजरमां आणीनें, सिंहे दी पडानें गुप्त शेाध काहाडवानें मेाकल्यो; ते जई नें शियाळनें केहेछे, भाई, तुं आवो निष्ठुर क्यम रे थयेाछे? अरे, सघळां जनावरेा स्वामीना समा चारनें गयां, अनें तजयी रेहेवायुं पण क्यम! शि याळ केहेछे, ह्मोटा भाई, सिंहनें ह्मारेा साष्टांग नमस्कार कहीनें विनंती करजेा जे, ह्मारेा स्नेह तमारीउपर पूर्वे जेवेा हतेा तेवेाज छे, ते वातनेा तमे मनमां लगार संदेह आणशेा नहीं; अनें ज्यं ह्मणां पण तमारा चरणउपर मायुं मेहेलवा आ

वत,

घत, पण शुं कहं? तमारी गुफा म्हारी नजरे पडे छे एटले म्हारा पेटमां फाळ पडेछे; कां के, जे ते मां एकवार गयाछे, तेनां पगलां हजुसुधी पाछां फर्यां नथी.

सार

जे जे बात आगल आवी, तेनो विचार करीवि मा तेमां पड्यामां छानीछे. सर्वनो वाट ते आपणो वाट, एम कहीनें जो एकादा खटलामां पडीये, पण, एवुंछे के, घणुंकरीनें लोक पोतानी बुद्धीये चालता नथी, तो, तेमां एकादो कोई स्वार्थसाधक होयछे ते तेमनें जेम वाळेछे तेम वळेछे तेमाटे घणा करे तेज करीये एवुं ठीक नहीं; तेमां आपणे पण सारासार विचार कर्यो जोईये.

वात १८३

मद्यपी वर

एक स्त्रीनो धणी घणो मद्यपो हतो; तेनुं ते व्यसन कुटवासारु तेणीये घणा उपाय कर्या, पण

ते

ते सघळा व्यर्थ गया, त्यारे छेल्ली, तेणीये आ युक्ती करी: के, एक रात्रीये नित्यनीपेठे तेनो धणी मद्यपीनें रस्तामां अचेतन पड्योहतो, तेनें त्यांहां थी उपाडीनें तेणीये मसाणमां एक मशीतमां धोरमां सुवाड्यो, जेवो कोई केहेशे के, खरोज मुएलोछे. अनें पोते घेर आवी. पछी केटलीक वारे, तेनें शुद्धी आवीनें ते पश्चात्ताप पाम्यो हशे, एवुं मनमां आणीनें, पाछी ते मसाणमां गयी; अनें मशीतनां बारणां ठोकवा लागी; एटले ते मांहेथी बोल्यो; कोणछे? ते बोली ऊं आ मसाणमां रहीनें मुएलाओनी सेवा करुंछुं. तारेमाटे जमवानुं खेदनें आवीछुं, माटे कमाड उघाड. ते बोल्यो, वारुतो ह्मारी बेहेन, हमणांतो तुं जमवानी वात एक कोरे मेहेल, अनें ह्मनें थोडोसरखो दारु पीवानें आणी आप, ऊं तारो घणो उपकार मानीश. बायडीये ते सांभळीनें कपाळउपर हाथ ठोक्यो. अनें केहेवालागी, आहा; ऊं छोटी दैव हीन! एली टेव मेहेसाववानें आ एकज उपा

थ रह्यो हतो, तेपण मिथ्या गयो, हवे ऊं एउटुं निश्चे समजी के, एनुं व्यसन सुआवना कोई दिव स जनार नथी.

सार

कोइपण टेव गळेपडी नहोय ते मुकी अथवा मुकावी सकायछे. पण एकवार ते गळेपडी ४" टज्ये पछी छुटवी कठणछे.

वात १८४

माणस अनें मत्सर

एक माणस जांघ उघाडी मुकीनें, एक झाडनें छेडे विसामो खातो हतो, तेनी ते जांघउपर एक मत्सर दंश करवा लाग्यो; तेवखत तेणे घणीरीसे तेउपर एक थापट मारी; तेमांथी ते नाशीनें फ रीथी तेज ठेकाणे आवीनें बेठो, त्यारे तेणे पा छी थापट मारी; तेमांथी पण ते पाछो नाठो, ए प्रमाणे पांच पचीस वार जांघउपर थापटो पंडी

यो,

था, तेणेकरीनें ते माणसनी आंखज्याच सुजी गयी; पण मत्सर हाथ आव्यो नहीं. तेवखत तेनें घणो खेद थयो अनें तेणे वीरभद्रनी प्रार्थना करी के, हे देव, तुं छोटोछे, तारां सामर्थ्यनी आगळ को ई ठरतुं नथी; आ दुष्ट मत्सरे छानें घणो उपद्रव करिवा मांड्योछे; तो एउपर पराक्रम करीनें एनो प्राण ले, अनें मज दीनउपर दयाकर, एना दंशे करीनें ऊं घणी व्यथा पामुंछुं.

सार

हलका काम सारु, छोटाने श्रम देवो ए अज्ञानीनुं काम. जे अक्षय सुखनो आपनार तेनें नाशवंत पदार्थनी प्राप्तिमाटे संकटमां घालीये नहीं.

वात

वात १८५

बे वासण

एक माटीनं, अनें एक पितळनुं, एवां बे वासण, कोईये एक नदीनी तीरे मेहेल्यां हतां; ते नदीनुं पूर आव्युं तेमां तणायां, ते वखत माटीना वासणनें चिंता पडी के, कदाचित ऊं पितळना उपर अथडाईश तो, फुटीजईश. तेनें कष्टी जोईनें, पितळनुं केहेके, अरे, तुं बिहीश नहीं, तनें ऊं संभाळीश. माटीनुं बोल्युं, भाई तुं लगार वेगळेथीज बोल, ह्यनें तारो घणो भो के; कांजे, ऊं तनें अथडाऊं के, तुं ह्यनें अथडाय, तोपण नाश ह्यारो ज थाय.

ह्यर

गरीबनें तालेवरनी सगाई, अथवा संगती, विषमीगां नांखेके. तालेवरनो जोडे रेहेवागां, आ खंडो, के ते खंडो, पण बे तरएथी हानी गरीब नीज थाय.

वात

वात १८६

शीयाळ अनें वाघ

एक दिवस कोई एक कुशळ तीरंदाज, अरण्यमां पारध करवा गयो हतो, तेणे घणां जनावर मार्यां, अनें केटलांकनी, पछवाडे पड्यो. ते जोईनें सघळां जनावर गभराया; अनें भय पामी नें नाशीनें झाडो, गुफा, एमां भराई गयां. ते वखत एक वाघ तेमनें केहेछे, अरे, ऊं जीवुंछुं अनें तमनें भो! एवुं थाय तो ह्मनें धिक्कार छे. तो कांई चिंता करशो नहीं, तमे धीरजमाज रा खो, अनें ह्मारं बळ, शौर्य, एउपर विश्वास रा खो; ऊं एकलोज तमारा वैरीनें मारीनांखीश. एवी ह्मोटी ह्मोटी बडाईनी वातो केहेछे, पुंछडुं पछाडेछे, अनें रीसमां भुईं खोतरेछे, एटलामां एक तीर आवीनें तेनी कूखमां वाग्यो, तेवख त तेनी वेदनाये व्याकुळ थईनें, तेणे ह्मोटो घांटो काढाडीनें बूम पाडी, अनें ह्मो वतो तीर नुं पुंछडुं ह्मालीनें तेनें वाहेर काढाडेछे, एटला

मां,

मां, शीयाळ, पासे आवीनें विस्मय पामीनें तेनें पु छेछे; वाघजी, एवो ते कोण बळीयो हशे, के जे णे तमसरखा मोटा बळवान् पशूनेंपण घाएल क र्या. वाघ बोल्यो, भाई मारी अटकळ चुको, जे णे मनें घाएल कर्यो ते, पेलो सामो उभोछे ते मनुष्य, जे, आपण पशूओथी जीताता नथी.

सार

बळ, अनें शौर्य, ए मोटां काम करेछे पण जो तेना साहित्यमां तेटलुं बुद्धिबळ होय तो ते नहोय तो, तेज उळटां दुःखदायक थायछे. नरा बळवान् सुराछे, ते, पोताना सामर्थ्य उपर भरंसो राखीनें, उतावळापणुं करेछे, तेमां तेमनुं उळटुं ए कादुं मर्म, शत्रूना जाण्यामां नहोय, ते जाण्यामां आवेछे, अनें तेज पछी तेमना घातनुं निमित्त थाय छे. बुद्धिमान् अनें युक्तिमान् छे ते, मोटा बळवा नने पण नाथ घाली सकेछे. पशू जेम मनुष्योनें जीती सकतां नथी तेम बुद्धिहीन बळवान्, डाहा

थानें.

थानें. चतुराईबना बळ, ते जेवी अनाडीना हा
थमां लाकडी: सामेनो सांसो हाथेछे, अनें दावपे
च जाणेछे, तो ते तेनीज लाकडीथे तेनें मारे छे.
सार, जनावरना जेवी नरीक्रूरता, अथवा बळ, ए
बुद्धिमानना दावपेच आगळ चालतुं नथी.

वात १८७

शियाळ अनें सुखवटो

एक राते शियाळ एक झोडां बेचनारानी दुका
नमां पेठो. त्यांहां घणी जातनां झोडां हतो, तेमां
थी एकउपर पग मेल्होनें तेनासामुं न्याहाळी
नें केहेछे आ घणुं सुंदर दीसेछे; पण एमां मांस
नथी माटे ए मशकरीना कामनुंछे.

सार

जेना हैयामां ज्ञान नथी, तेनुं एकलुं सुंदरपणुं
मशकराना कामनुंछे.

वात १८८

पारधी अनें चकली

एक पारधीये पक्षी पकडवानें, जाळ नांखी हती; तेमां एक चकली आवी; ते बिलाप करीनें कहेछे; अरे परमेश्वर! मनें आ संकटमां नांखीके! में एवो तें शो अन्याय कर्योछे? में कोईनुं सोनुं चोर्युं न थी, के रुपुं चोर्युं नथी: एक चोखाना दाणासार मनें आटलुं रे प्राणांत थारियछ?

सार

आ संसारमां न्यायनी रीतो एवोछे, के, एका दे गरीबे थोडी चोरी पेटसारु करी होयछ तेट लासारु तेनो जीव जायछे: अनें जे धनवान् प्रतिष्ठित कहेवाईनें लोकोना लाखो रुपैया डुबावेछे, ते, भाईबंध, सांच, एना योगथी शाहुकार थैनें पार पडेछे.

बात १८६

हरण अनें सिंह

एक हरणनी पछवाडे पारधीनां कुतरां पड्यां, माटे ते हरण भय पामीनें जीव लेईनें नाठुं ते, एक गुफामां पेठुं; त्यांहां एक सिंह हतो, तेणे ते उपर पडतुं मेहेलीनें तेनें तेवखत मारी नांख्युं. ते वेळां हरण पोतानां मनमां केहेछे, हरे हरे! श्रो ऊं हीन भाग्यनो! ऊं माणस अनें कुतरां ए बना हाथमांथी छुटुं माटे आ गुफामां आव्यो, ते आ दुष्ट सघळां जनावरोमां बुभुक्षति एवाना हाथमां आव्यो.

सार

जे भयथी घबरायछे, अनें ते मटाडवा सारु, बि जो निर्भय जग्यामां जवानो उद्योग करेछे, ते व धी विपत्तीमां पडेछे. कांके काळ विपरीत छे तो, आपण ज्यांहां जईशुं, त्यांहां दुःखज आवशे. ए

माटे

माटे छोटाके, ते एक पापनुं मात्र भय राखेछे; बाकी आ सघळा विघ्नना कडके कडका थाय, अथवा आकाश तुटी पडे, तोपण तेनुं मन डगतुं नथी.

* * * * * *
* *
* समाप्त *
* *
* * * * * *

00043972

Digitized with financial assistance from
Hermès India
a project facilitated by the Rotary Club of Bombay

on 10 August, 2018